

Com a complement d'aquesta activitat organitzadora, les Seccions van tenir per primer cop una funció gestora de la producció. Van ser les coordinadores de les dades productives de les empreses que componien el seu àmbit d'actuació, i van elaborar documentació quantitativa de les existències de primeres matèries, del treball existent a cada taller i del nombre d'aturats. A mesura que les dificultats de la guerra van anar augmentant, les Seccions de determinats oficis van també acoblar tallers per concentrar la feina existent i repartir més equitativament les matèries necessàries per dur-la endavant.

Els problemes derivats del conflicte bèl·lic no van tenir un tractament continu en les reunions de Junta. Únicament es transmetia informació sobre la recaptació destinada als milicians, o es sancionava el proveïment d'aliments efectuat individualment per alguns tallers d'una manera poc solidària. De nou, la solidaritat del col·lectiu llibertari s'imposa com un valor insubstituïble per a l'activitat sindical. El control de les pràctiques poc solidàries de les empreses també va tenir en compte la gestió econòmica parcial d'algunes d'aquestes, que acumulaven material per pujar el preu de venda de certs productes o creaven tallers clandestins a mesura que la situació de guerra es complicava, cosa que va comportar unes conseqüències nefastes a la producció (124).

6.2.2. El procés de discussió a la Secció

El conjunt d'ordres del dia debatuts als Plens sindicals no es troben reflectits a les actes de les Seccions sindicals gairebé mai. Per tant, no s'hi inclouen qüestions de caràcter ideològic o general sobre la conjuntura política del moment. Únicament tenim notícia que van ser tractats, en alguna reunió de Junta de Secció, els punts que feien referència a la creació dels Sindicats d'Indústria, remodelació en la qual estaven implicades directament les Seccions. En realitat, a les Seccions sindicals arribava molt poca informació sobre aspectes de política general, estratègia sindical o els derivats de la conjuntura bèl·lica, i el que sí que es presentava era a títol purament informatiu, generalment després de la realització d'un Ple Local o Regional. Per tant, si aquestes qüestions no arribaven a ser tractades a les reunions de Junta, difícilment podien ser

transmeses a la militància de Secció -delegats sindicals d'empresa i delegats de barriada- i al conjunt de l'afiliació (125). La Secció estava completament supeditada al Sindicat Únic al qual pertanyia, i aquest organisme, la Junta, servia de filtre per decidir quines qüestions s'havien de resoldre o discutir a les Seccions. De fet, es considerava que les qüestions més generals de l'organització ja eren discutides als plens de militants dels Sindicats Únics i que amb això ja n'hi havia prou. El delegat de la Secció al Sindicat Únic servia de mandatari dels diferents comunicats i orientacions que es transmetien. Generalment, aquests comunicats van tenir relació amb tot el que feia referència a l'organització de la CNT després de períodes de clandestinitat, les bases a aplicar i tot els aspectes de la nova economia: acords o consells sobre la manera com dur a terme la col·lectivització, confiscació o control obrer, acoblament o fusió de Seccions per a l'estructuració dels Sindicats d'Indústria, nomenaments de delegats als Comitès econòmics, etc. Les característiques d'aquests contactes van abastar des de la simple informació fins a la transmissió d'orientacions concretes. En casos aïllats, es van posar a debat qüestions a fi que la Secció hi aportés alternatives concretes. Fins i tot una qüestió com la reestructuració interna dels Sindicats, quan arribava a discutir-se en les Seccions, es plantejava sempre sense la intenció de debatre-la d'una manera global. Per posar un exemple, en iniciar-se el procés per a la constitució dels Sindicats d'Indústria, les Seccions únicament van discutir la seva possible fusió, que era l'aspecte que els corresponia, i no la filosofia general de la nova remodelació, que ja havia estat aprovada el 1931. El Sindicat Únic sempre abordava les Seccions amb la intenció de donar orientacions, i no per provocar un debat a fi que els militants de Secció aportessin alternatives concretes o manifestessin la seva opinió.

D'altra banda, les Seccions, mitjançant els seus delegats al Sindicat Únic, portaven a les reunions de junta qüestions puntuals que feien referència als conflictes del mateix sector, o demanaven orientacions concretes sobre com calia actuar, en reorganitzar el Sindicat o bé en dur a terme l'organització col·lectivista o la nova remodelació sindical durant la guerra. De fet, no s'interpel·lava la Junta amb suggeriments o crítiques sobre el funcionament general de l'organització. En aquest sentit, cal remarcar l'especialització existent a cada nivell de l'organització. En el cas de les

Seccions, aquest fet es concreta en els aspectes laborals i d'ofici específics de cada període i en l'absència del debat general intern, a fi que arribés fins als nivells inferiors de l'organització. Prou significatiu és, respecte a aquesta qüestió, un comentari de J. Peirats, que, en parlar dels diferents nivells existents a la Confederació, afirma: "Entre los varios niveles operantes en ella, destaca el de las Secciones, el de los Sindicatos y el de los Comités federales. En las Secciones de oficio, el decorado cambia imperceptiblemente. Allá se fragua sobre el papel una estrategia económica (...). Por el contrario, en las Secciones profesionales predominan inquietudes económicas y sus reivindicaciones a medio plazo (...). La inquietud dominante es la económico-profesional concreta. Todo lo que en la asamblea general del ramo es superficial y vago de cara a otras dimensiones de la lucha, en la Sección sindical es limitado y práctico" (126).

6.2.3. Les reunions àmplies de Secció

La Junta de Secció, tal com hem dit anteriorment, també tenia la facultat de convocar reunions diverses per tal de tractar-hi unes qüestions específiques. Durant la República, com que la reorganització sindical era un tema prioritari, es van dur a terme algunes reunions àmplies de Junta amb delegats de barriada i Comitès de taller. S'hi donaven orientacions concretes sobre com calia actuar en el terreny de les condicions laborals, sobretot pel que feia referència a l'atur, i es nomenaven les comissions de barriada i els delegats de taller, que posen en comú el grau d'organització a les empreses (126). Per posar un exemple, en una reunió de comissió de barriades i Comitès de taller de la Secció de fonedors que es va celebrar el 8 d'octubre de 1931, a la nit i amb una durada de quatre hores, s'hi van donar les orientacions següents: "- Hacer prevalecer el volante que autoriza para poder trabajar. -Repartirse el trabajo en caso de crisis a base de horas o días, no de turnos como propone la patronal."

També a la mateixa reunió es va tractar del conflicte de dues cases i de la conducta moral d'alguns afiliats. A la vegada, s'hi aprovava la impossibilitat que els patrons treballessin mentre durés la situació de crisi (127). La tasca de reorganització va ser contínua al llarg dels primers sis anys de la República, perquè els períodes de

clandestinitat conduïen les Seccions una vegada més a la situació inicial de desorganització. En una reunió de calderers en ferro, el 3 de juny de 1936, s'hi tractava el següent ordre del dia: "1- Organización de barriadas;0 falta mucha labor.2- Informes delegados y comités.3- Juntas generales.4- Nombramiento delegado barriada Pueblo Nuevo.5- Deben reorganizarse todas las barriadas y se nombre un delegado en cada una." El mes de juny de 1936 es planteja de nou la reorganització de les barriades i l'acord final és, una vegada més, proposar "que la Junta analice el trabajo que puede efectuar en cada barriada y seguidamente después de celebrada la reunión de militantes nombrar delegados" (129).

Un segon tipus de convocatòria va ser la de les reunions que aplegaven la Junta, els delegats de taller i els militants. Les motivacions primordials per convocar aquestes reunions van ser les condicions laborals: estructuració de la borsa de treball a fi que imposessin en els llocs de treball el repartiment de la feina en èpoques de crisi. "Los patronos de reparaciones han aceptado la Bolsa de Trabajo y ya se ha constituido y se pide a los delegados de los comités de taller que en sus respectivos talleres hagan la labor pertinente para que sus patronos, cuando se les pida la aceptación de la misma, estén dispuestos a reconocerla (...)" (130). Respecte a la reorganització sindical, en aquestes reunions es revisaven les empreses que encara no havien nomenat els seus delegats i es controlava l'estat actual de les cotitzacions.

Les reunions àmplies de Secció durant el període de guerra, que hem disposat per analitzar, van estar formades habitualment per la Junta, els Comitès obrers de control i els delegats de barriada, o bé per la Junta més les comissions tècniques que es van formar per organitzar els tallers confederals de la nova economia. En el primer cas, es tractaven qüestions de reorganització sindical (131), i en el segon es van dedicar eminentment a qüestions de productivitat (132).

6.2.4. Els plens de militants *de secció*

La Junta, en altres ocasions, es reunia amb els militants més pròxims i actius dins de la Secció. En aquestes reunions, els temes tractats es referien també a reorganització,

o conflictes, però els aspectes s'analitzaven amb la intenció de realitzar un intercanvi d'opinions entre la militància que establís les orientacions a partir de les quals s'enfocarien les qüestions. Les qüestions més corrents sobre les quals es tractava en les reunions eren les dificultats de la reorganització de barriades, en el cas de la reorganització sindical, la discussió entorn dels conflictes d'ampli abast, i l'oportunitat d'enviar un representant al Comitè de vaga (133), la solidaritat en conflictes d'envergadura (134), etc. També s'hi feien reflexions sobre l'actitud adoptada pels treballadors en el plantejament de reivindicacions laborals concretes, com ara la jornada de 44 hores (135). Però les qüestions que més van ocupar les reunions de militants van ser les que centraven el debat de la conjuntura política que travessaven i la resposta de l'organització. Es tracta, per tant, de l'actitud repressiva del Govern respecte a l'organització i la resposta que podien donar els Sindicats. De tota manera, el tractament d'aquestes qüestions a les Seccions no es realitzava simultàniament al seu plantejament als Sindicats Únics, sinó, posteriorment, i de manera esporàdica, no pas sistemàticament (136). També, eventualment, tracten de temes de caràcter més general, com el pacte amb altres organitzacions (137).

Els plens de militants van tenir una periodicitat molt contínua: una de les indicacions que es van donar al principi de la guerra va ser que a les reunions de Junta, hi assistissin militants. D'aquesta manera, les gestions i els tràmits que s'havien de dur a terme trobaven allà mateix el suport de militants per compondre les comissions o ponències. No és estrany, per tant, que en la relació de Plens de militants a què hem pogut accedir es tractessin qüestions pròpies de les reunions de Junta, com ara les cotitzacions, les condicions laborals (els salaris dels tècnics i dels patrons, la borsa d'aturats, les mesures socials, els horaris laborals, etc.). La presència de militans ajudava a resoldre les qüestions ineludibles que la guerra planteja, com era la reglamentació laboral, llavors més que mai en mans dels Sindicats, i l'organització col·lectivista: la reglamentació de tallers confiscats, el control de tallers col·lectivitzats (138), la confiscació de les fàbriques, les relacions entre els Comitès obrers de control i els Sindicats, el marc on calia situar els treballs de la petita burgesia (139), orientacions sobre la manera com calia dur a terme la col·lectivització o la socialització

(140) i, fins i tot, en una ocasió, la discussió del decret de col·lectivització una vegada ja aprovat pel Consell d'Economia de la Generalitat (141). En un altre ordre de coses, la reestructuració sindical per a la creació dels Sindicats d'Indústria va ocupar notablement el temps de les reunions de militants, ja que es preparaven les assemblees on s'aprovaven definitivament les fusions estudiades (142). Tal com també succeïa a les reunions del Sindicat Únic, en el marc dels plens de militants de les Seccions es realitzaven els nomenaments dels delegats en la Junta administrativa dels membres de la Junta d'Indústria o el del delegat al Comitè regional de relacions industrials (143), sense que calgués convocar necessàriament una assemblea. Les qüestions sobre la situació política sempre van arribar proposades per la intervenció d'un organisme superior. Així, doncs, a proposta del Sindicat Únic i de la Federació Local, s'envia un comunicat a les Seccions a fi que aquestes convoquin reunions de delegats, Comitès d'empresa i Comitès obrers de control per difondre l'interès de l'organització a no trencar la unitat antifeixista (144). Posteriorment, després dels fets de maig i de la realització d'una reunió de presidents de Junta de Secció, s'informa els militants sobre els esdeveniments de la crisi i les orientacions per a un futur pròxim (145).

Durant el primer any de guerra, per tant, les discussions entorn dels esdeveniments polítics no arriben a plantejar-se clarament a les reunions de militants. Amb això no afirmem que el conjunt de la militància les desconegués -ja que podien estar informats d'aquests assumptes per la premsa o per l'assistència d'alguns militants de Secció a les reunions de militants del Sindicat Únic-, sinó que el marc de les Seccions sindicals no era considerat, ni durant la República ni durant la guerra, com l'espai idoni per al tractament de qüestions ideològiques o estratègiques de caràcter general. "Sempre, els temes de l'empresa i del Sindicat, més que res del moviment obrer, de la lluita obrera que hi havia amb la patronal (...) més que res, no tocaven el tema sindical a la part nostra baixa. Ara, els de dalt, sí, aquests havien de tocar temes més profunds. Però nosaltres tocàvem el moviment sindical de l'empresa i el ram" (146). "Si cuestión laboral, por ejemplo si no tenia la fábrica condiciones de higiene necesarias, pedir las, como duchas, etc., y problemas que surgen en los trabajos de un choque de un obrero con un ingeniero, con un encargado, eso es de lo que realmente se trataba" (147). Per tant, l'especialització

de la Secció en qüestions laborals va ser estricta. D'aquí ve el menyspreu que certs militants confederals que provenien dels grups anarquistes o joventuts llibertàries sentien per aquest tipus d'activitat. "No, antes de la guerra no quise tener ningún cargo, porque había compañeros mayores, y después de todo para desempeñar un cargo en la Sección no tiene importancia; yo les llamaba los pegasellos. Bueno, los de la Sección, ya se sabe, tenían que controlar la Sección, estaban supeditados a lo que era la Junta central del Sindicato para los trabajos que pertenecen a tu ramo (...)" (148). De tota manera, els plens de militants de la Secció sindical no van ser tampoc oberts al conjunt de l'afiliació, ja que únicament s'hi convocava els delegats sindicals de les fàbriques i no el conjunt de la militància d'empresa. "Iba el que le convocaban" (149). "No, no, no, si eran de militantes, no." Hi anaven "(...) els del Comitè (Comitè sindical d'empresa), aquells ja hi anaven, perquè és que, si no, no... Si hi haguessin anat, haurien sigut enormes, inclús algunes vegades n'hi anava un en representació de la casa (es refereix a les reunions amb delegats sindicals), un, un, un, un, un, i aquests feien una pinya i amb la Junta del Sindicat i d'aquí sortia, com que es discutien les coses des de la base (...)" (150).

6.2.5. Les assemblees de Secció

Les assemblees de Secció eren les reunions on es convocava el conjunt dels afiliats a un mateix ofici. La freqüència habitual de les assemblees era molt variable, no estava regulada estatutàriament i depenia de les circumstàncies que envoltaven la vida de l'organització. Tanmateix, com a mínim, se'n realitzava una cada sis mesos, ja que la meitat de la Junta de Secció sindical renovava els seus càrrecs cada mig any, i l'elecció de càrrecs s'havia de fer a les assemblees generals. Aquestes assemblees s'anomenaven ordinàries, perquè se celebraven no per situacions extraordinàries, sinó per les exigències pròpies de la normativa i el funcionament sindical. Les assemblees ordinàries tenien com a temes específics a tractar els nomenaments dels nous càrrecs -en moltes ocasions més que escollir els nous membres de la Junta, l'assemblea general es limitava a ratificar els càrrecs escollits provisionalment en reunió de militants (151)-, la presentació

de l'estat de comptes i l'aprovació dels reglaments interns o estatuts de la Secció (152). El ritme en la celebració d'assemblees depenia, per tant, de les situacions extraordinàries per les quals passava l'organització i no seguia una norma fixa. "Si, sí, sí, la Sección Hierros y Aceros convocaba a sus afiliados de diferentes industrias. Cuando se requería, cuando había conflictos o había una solución que tomar. No era porque allí es diferente de unos estatutos de una sociedad recreativa o deportiva, o eso que tienen unos estatutos, que dicen cada seis meses o cada año se convocará una asamblea general extraordinaria. Cada vez que lo requería las necesidades en que uno estaba" (153). De fet, van ser molt més freqüents en els moments en què la Secció estava immersa en una situació de conflicte laboral, i quasi inexistentes en períodes de tranquil·litat laboral. "Mira, perquè hi havia molts moments que el moviment obrer quedava completament aletargat, quedava adormit, quedava ensopit, sobretot quan li havien donat una pela més (...). No és que es desvinculi l'afiliació, però es replega, es replega" (154).

Durant els períodes de normalitat, quan la Confederació podia realitzar lliurement la seva activitat sindical, les assemblees de Secció es duïen a terme en locals públics, teatres o cines, que llogaven per aquesta finalitat. "Unas veces, las que más se hacían, era por el Price, un teatro. Unos días se hacía en un lado, otras en otro, según lo que encontraban, porque unas veces se encontraba y otras veces no se encontraba. A veces los dueños, los empresarios de aquellos locales, lo alquilaban y otras veces no, según como se presentaba" (155). En èpoques de clausura o clandestinitat, les assemblees deixaven de celebrar-se i les decisions s'adoptaven en reunions de militants, que tenien lloc a espais a l'aire lliure o bars públics. La resposta de l'afiliació a les convocatòries era també variable i depenia totalment del tema de què es parlaria. És difícil tenir informació real del nombre d'assistents a les assemblees. A les votacions, situació a partir de la qual es podria conèixer l'amplitud de la concurrència, no s'hi comptabilitzaven generalment el nombre de vots emesos. Els acords es prenien per unanimitat o per majoria. Resulta arriscat, per tant, avançar una opinió respecte a aquesta qüestió. A partir de les dades de les quals disposem, sí que podem deduir que es considera com a poca assistència la presència en una assemblea general únicament de 28 persones (156), fet que en motivava la suspensió. Però, en altres actes hem constatat que un auditori de

33 persones és considerat suficient per celebrar l'assemblea (157). Podem deduir que les assemblees agrupen al voltant d'un centenar de persones quan eren ordinàries, i que hi augmentava l'assistència en els moments de conflicte o presentació de bases, situació que provocava una més gran presència dels afiliats. Resumint, s'incrementa el nombre d'assistents en les reunions extraordinàries que tenien com a tema central aspectes de caràcter laboral o professional. "Abans havia anat a reunions d'aquestes, de delegats, perquè havia sigut delegat. Només havia anat a reunions de la casa" (158).

La problemàtica que més sovint es va plantejar va ser la declaració de conflictes laborals, ja fossin individuals, és a dir, d'una sola empresa, ja fossin generals, de la Secció o del Sindicat Únic de branca. Els primers anys de la República, una vegada reiniciada l'activitat sindical, a les assemblees generals de Secció, la Junta hi planteja les orientacions sobre com s'havien d'afrontar els conflictes laborals: no acceptar els Comitès paritaris, primer, i jurats mixtos, després; mantenir sempre un tracte directe amb la patronal i afegir als acords per resoldre els conflictes l'obligació d'acceptar el Sindicat com a únic interlocutor vàlid; readmetre els acomiadats i comprometre's a no despatxar cap treballador per manca de treball (159). De fet, en aquests primers dos anys, 1930 i 1931, la CNT té com a objectiu "la reconquesta de las mejoras usurpadas por la patronal" i la Junta, com a pas previ, té l'obligació d'orientar els afiliats sobre la manera amb què s'ha de pressionar dins de les empreses (160) per millorar les condicions laborals, fets que finalment es concretitzen en les bases aprovades del 1931 (161). Curiosament, en alguna ocasió hem trobat debats interessants respecte al caire que s'havia de donar a les reivindicacions, és a dir, si s'havia de començar per les reivindicacions materials o per les morals. Aquesta discussió deixa entreveure, des d'un altre angle, el debat ideològic que es mantenia a l'organització abans d'iniciar-se la confrontació de tendències que conduirà a l'escissió. El sector que en una de les ocasions defensava les reivindicacions de caràcter material argumentava que seguia els acords que s'havien adoptat en el congrés de Madrid, més centrats en els aspectes més sindicalistes de la dedicació confederal. L'altre sector representava molt més la tendència més anarquista dins de la Confederació, segons la qual primerament havien de fixar-se els principis "que conformaven la dignitat de la classe treballadora" (162).

Els anys següents, en els moments en què es reprèn la normalitat, els conflictes, generalment, es plantejaven quan no es complien les bases que havien estat aprovades el 1931, mitjançant el nomenament de comissions que en controlessin el compliment (163). Aquests conflictes o bé es presentaven en empreses individualment, o bé en el conjunt de la Secció. Durant tot l'espai de temps que comprèn des de la redacció de les bases fins a la seva acceptació per la patronal, les assemblees generals de Secció van ser molt freqüents. El procés que se seguia era el següent: estudiar les bases a presentar a la patronal de la Secció; aprovar-les en assemblea de Secció; elaborar el dictamen de presentació de les bases, i nomenar-ne la comissió gestora, que en cas que es trenquessin les negociacions es convertia en el Comitè de vaga a fi de coordinar el conflicte en el conjunt de la Secció. Durant el període de vaga o simplement l'etapa de negociacions, la Comissió Gestora o el Comitè de Vaga informava de la situació a cada moment a l'assemblea, comunicava les correccions que la patronal introduïa en les bases presentades o en les contrabases que presentava i, per acabar, l'acord final al qual s'havia arribat. Cada aspecte d'aquest procés comportava la celebració d'una assemblea general de Secció. No és estrany, per tant, que al llarg de dos mesos se celebressin sis assemblees (164).

Tanmateix, l'actitud adoptada pel que fa a la presentació de les bases i la declaració de vaga no va ser homogènia dins de les Seccions. De la mateixa manera que hi ha discrepàncies respecte a les prioritats en l'orientació dels conflictes, dins de Seccions hem detectat fortes diferències pel que fa a l'actitud a adoptar en les confrontacions laborals. Alguns militants defensen una actitud tolerant, d'estudiar de nou les bases abans de declarar immediatament la vaga contra la manca d'acceptació de les bases per part de la patronal, és a dir, una actitud primordialment negociadora. D'altres propicien molt més una actitud de confrontació directa arguint que "la victoria es nuestra" (165). Una altra qüestió que va provocar la convocatòria freqüent d'assemblees va ser l'intent de resoldre la problemàtica de l'atur, producte de la crisi econòmica existent. La creació de borses de treball era una pràctica habitual dins de la CNT, i es reinicia de seguida, una vegada es recupera la llibertat d'actuar el 1930 (166). La borsa de treball estava estretament lligada a una actitud solidària entre la classe obrera i

implicava el repartiment de la feina entre els treballadors en moments de crisi, la no acceptació dels torns i la contractació de personal a través de la borsa. Les assemblees generals tenien com a objectiu la creació de la borsa de treball amb l'assistència necessària dels treballadors aturats, els més íntimament interessats en aquest projecte, i donar orientacions sobre com calia pressionar la patronal perquè no actués a la seva quan la feina disminuïa sinó que ho fes d'acord amb el Sindicat (167). La implantació de la borsa de treball també suposava un control dels treballadors, perquè no es contractés personal amb sous inferiors als establerts per les bases (168).

En tercer lloc, les assemblees de Secció van interpretar habitualment en els seus ordres del dia tots els aspectes que fan referència a la reorganització sindical, que s'havia d'efectuar després de cada època d'absència de funcionament normalitzat. En aquestes reunions sobiranes s'escollien els delegats de la Secció a les barriades, que eren els elements indispensables per conèixer el nivell d'organització de les empreses que pertanyien a la Secció en cada barri de la ciutat. Durant els períodes de reorganització la mateixa Junta nomenava una comissió de reorganització i aquesta informava l'assemblea d'afiliats dels resultats de la seva tasca (169). De fet, aquesta qüestió deixava de plantejar-se en el moment en què de nou la Secció tenia els seus delegats a les empreses i a les barriades, i els obrers de les empreses cotitzaven una altra vegada a la Secció. Per tant, apareixia a les assemblees una vegada finalitzada la feina encomanada a la comissió reorganitzadora i s'efectuava un balanç del que aquesta havia suposat.

Després del 19 de juliol, les assemblees generals de Secció van ser molt més esporàdiques. Durant el primer any de guerra (170), van seguir celebrant-se quan calia nomenar una nova Junta, però de vegades aquestes eleccions es duïen a terme fins i tot a les reunions de militants i més tard es ratificaven a l'assemblea general (171). D'altra banda, no es tracten qüestions que facin referència al conflicte laboral ni a les bases que havien de regir-lo. De fet, l'enfrontament bèl·lic anul·la radicalment els períodes de crisis laborals entre els treballadors i la patronal, però al seu torn trasllada la responsabilitat de l'elaboració de la normativa laboral al Sindicat i als organismes polítics i econòmics en què participa la CNT. La Secció no és consultada més sobre

aquestes qüestions. Els temes que centren la celebració de les minvades assemblees que van realitzar-se van ser puntualment, i durant l'últim trimestre del 1936, les orientacions sobre la manera com dur a terme la col·lectivització del ram: "Forma de enfocar el asunto", "ir o no ir a la incautación total o parcial", etc. (172). En un segon ordre i durant tot el període de guerra, informació i orientacions sobre la manera com mitigar el fenomen de l'atur, cada cop més estès per la manca de matèries primeres i l'arribada dels refugiats. Es va seguir impedit la realització d'hores extraordinàries, ni primes, ni pluriocupació (173), i més tard es va imposar, segons acord dels Sindicats, la Federació Local, el Comitè Regional i el Nacional, que només es cobrés mitja setmana de cadascuna de les setmanes no treballades per la situació de guerra (174). El conjunt de les Seccions, a mesura que es complicava la conjuntura socio-econòmica, van haver d'anar reestructurant la producció i l'estructura laboral, i van haver de crear tallers concentrats per manca de primeres matèries, canviar horaris, repartir el sous entre tots els treballadors, segons la pràctica solidària habitual, etc. La majoria de decisions respecte a aquesta qüestió es prenen en reunions de Junta i plens de militants, i a continuació s'intentaven executar. En poques ocasions es veia necessària la celebració d'una assemblea per tractar de l'atur. Aquesta qüestió va ser un dels punts tractats en una assemblea que havia estat convocada per a l'estudi de l'orientació col·lectivista o de la nova estructuració sindical, on també es van donar orientacions precises sobre la manera amb què s'havia de solucionar el creixent atur. Aquesta tasca reestructuradora va anar combinada amb la que es derivava de la nova reestructuració sindical. A les assemblees generals de Secció, s'hi va tractar aquest tema en el moment en què ja s'havia decidit com s'havien d'acoblar o fusionar determinades Seccions, a causa de l'estructuració en Sindicats i federacions d'indústria. Per tant, l'únic objectiu era que l'assemblea ratifiqués la manera amb què es duia a terme la fusió (175). Posteriorment, a mesura que s'anava instaurant la nova remodelació sindical, les assemblees van ser també convocades per al nomenament de les comissions tècniques, pròpies de la nova estructuració i de l'elecció del representant de la Secció al Comitè Local Tècnic Administratiu de la Indústria, que comptava amb un delegat de cadascuna de les Seccions d'un mateix Sindicat d'Indústria (176).

6.3. Les comissions de barriada

En emprendre l'estudi del funcionament de les comissions de barriada, ens hem trobat amb una absència gairebé absoluta de documentació escrita. Únicament n'ha quedat rastre escrit en les ocasions en què els delegats de barriada eren convocats pel Sindicat o la Secció sindical a reunions àmplies per tractar temes específics. Les comissions de barriada no estaven previstes estatutàriament, tal com hem assenyalat anteriorment; només a la *Memòria del Congrés de Sants*, on les denominen "sucursals", o al *Pla de reorganización de la CNT*, ponència presentada al Congrés del Conservatori el 1931, hi trobem referències explícites a la seva existència i funcionament. De fet, fins i tot militants d'altura, integrants dels Comitès de relació, que poc tenien a veure amb l'activitat sindical desenvolupada a la base de l'organigrama sindical, en van negar taxativament l'existència. "No varen existir mai, no hi havia necessitat, ja hi havien sindicats. No hi havia comissions de barriada, no hi havia comissions de barriada; és una cosa que s'ha fet després de la caiguda de Franco. Comissions de barriada no existien; els sindicats, eren els sindicats" (177). Aquesta negació evidencia el divorci existent entre l'activitat del nucli central de la militància i la base de l'organització.

Per quina raó no trobem cap senyal de les seves activitats? En realitat, perquè les comissions no són considerades òrgans administratius o regulars, sinó que únicament són un òrgan de relació, no institucionalitzat, previst per existir a les grans entitats urbanes, on queda molt centralitzada la feina administrativa i és força considerable la distància entre la seu de les Juntes del Sindicat i de les Seccions respecte a la localització de les empreses. "Si cada vegada que el delegat de la Metal lúrgia dels Sindicats s'ha de desplaçar al centre, al lloc social del Sindicat, perquè hi havia un lloc social, que estava més o menys a l'interior del casc antic d'aquella ciutat, pues és una molèstia (...)" (178). Les comissions de barriada neixen, per tant, amb la intenció de ser un nivell intermediari entre els Sindicats i la Secció sindical, d'una banda, i l'afiliació, de l'altra. Cada delegat sindical de barriada -del Sindicat metal lúrgic, del tèxtil, de la fusta- formava una comissió de barriada i hi integrava militants que representaven cadascuna de les Seccions sindicals de cada branca presents en aquell barri. "En el

barrio había una comisión de barriada, un delegado de barriada, que éste era el enlace entre la barriada y la Sección de Hierros y Aceros. Hierros y Aceros tenía un delegado de barriada que era el que estaba en contacto con los delegados de fábrica y aquél era un enlace de la Sección de Hierros y Aceros... Esto iba escalonado, estaba, estaba bien montado, no era una cosa dijéramos mal montada, y todo funcionaba bien” (179).

Els delegats de les comissions de barriada no eren escollits per l’afiliació en assemblea, perquè no tenien al seu càrrec funcions decisòries, sinó únicament de relació. En un principi, van ser escollits pels Sindicats Únics, en plens de militants; més tard, l’elecció va correspondre a les Seccions sindicals que enviaven el seu representant al Sindicat per constituir-la. Així, doncs, aviat es va generalitzar l’elecció des de les Seccions. “Cada Sección nombra delegados como le convenga” (180). La funció genèrica que van tenir era comunicar, servir d’ulls i d’oïda del Sindicat en cada barri per informar sobre la situació, l’ambient l’atmosfera existent a cada conjuntura. En paraules d’un militant de Sindicat Únic: “Era de transmetre al lloc social, al Sindicat que ells pertanyessin els problemes adients al seu Sindicat, però en un pla més global servia per assessorar al mateix temps de l’estat en què es trobaven les barriades. És a dir, un flux d’anar i venir que fa que entre el centre i la perifèria hi hagi una osmosi, hi hagi una compenetració, igual en el pla de desenvolupament de les necessitats orgàniques que en el pla de la informació” (181).

La seva activitat se centrava concretament en: intervenir en conflictes de les empreses del propi barri que no incumbien la generalitat del Sindicat; Conèixer i intervenir en l’estat d’organització sindical existent en el barri, nivells d’afiliació (182) i simpatia sindical, grau de descontentament social. Controlar la situació dels petits tallers, habitualment molt nombrosos, ja que servien d’aglutinant sindical en convocar-los conjuntament a la seu de la comissió de barriada. Difondre el missatge sindical als llocs de treball que no tenien delegats sindicals per augmentar la captació de nous afiliats. Aquesta tasca de proselitisme es va dur a terme sense sistematitzar, és a dir, sense establir canals de formació per a la militància, encara que alguna vegada s’haguessin suggerit: “Dice que en las barriadas tendrían que celebrar asambleas de orientación sindical, o más bien a base de algún folleto para las cuestiones internas de

taller” (183). Les reunions de les comissions de barriada se celebraven en el local del barri, habilitat per ubicar el conjunt de comissions. Alla s’informaven mútuament de l’estat dels respectius sindicats al barri, i estudiaven la possibilitat de treballar en una mateixa orientació. També era el centre on anaven els delegats sindicals d’empresa a buscar els segells per cobrar les cotitzacions. Tant per la majoria com per la militància d’empresa, el local de la barriada era la seu pròpia del Sindicat, ja que en moments de conflictes els contactes que establien amb la CNT tenien com a únic marc de referència el local del barri i, en cas de conflictes de sector, un cine o un teatre. La militància que coneixien era precisament la que componia les comissions de barriada i els mateixos delegats sindicals a l’empresa on treballaven. “Les comissions de barriada es componien de vint-i-cinc o trenta militants, però els afiliats anaven allà a cotitzar” (184). “Jo era un delegat, de jove vaig ser delegat (...) Nosaltres pertanyíem a la barriada de Gràcia; es pensen que havia d’anar a la Rambla, on teníem el segells de cotització? De cap de les maneres; jo hi anava una vegada per mes, agafava si vols X i anava a la barriada. Allà treballava segons les necessitats del Sindicat de barriada, però et proveïes dels segells necessaris per una setmana, dues setmanes, tres setmanes...” (185). D’altra banda, les comissions de barriada no tenien establert d’una manera fixa la periodicitat de les seves reunions al local del barri. El ritme depenia de les circumstàncies socio-polítiques, dels esdeveniments que s’anaven desencadenant: una vaga general en perspectiva, una denúncia d’arbitrarietats comeses en una empresa, etc. Tanmateix, els delegats de barriada freqüentaven diàriament el local del barri, per canviar impressions i discutir la jugada, perquè sempre hi havia una qüestió a tractar, un conflicte entre treballadors, o entre treballadors i empreses, o una vaga en preparació, o simplement es parlava de l’actualitat del moment. Perquè, en definitiva, el local també complia la funció de ser “una tertúlia a la que ya tienes la costumbre de asistir; claro, el hombre que acabava a cierta hora iba al Sindicato en vez de ir a la taberna, se encontraba con el amigo, con el compañero tal, que era lo que interesaba. Iba allí i ¿qué pasa?, pues esto y lo otro, siempre había algún inconveniente y, si no, era aquello de hablar de los problemas que cada uno tenía en su casa” (186).

6.4. Els delegats sindicals d'empresa. El Comitè de fàbrica.

El delegat sindical d'empresa, tal com hem assenyalat amb anterioritat, establia el contacte entre la Secció sindical -el Sindicat en definitiva- i l'afiliació d'una empresa. Inicialment, a cada empresa organitzada a la Confederació s'escollia un delegat sindical que representava la Secció dins de l'empresa. Anys més tard, a partir del 1931 (187), aquesta tasca coordinadora s'amplia amb més membres, i es nomena el Comitè de fàbrica, a fi que el delegat estigués secundat en les seves funcions. Aquest Comitè estava format per un nombre variable de militants confederals, que depenia del volum de l'empresa en qüestió. A més del delegat sindical d'empresa -o després Comitè de fàbrica-, les empreses amb una certa envergadura que disposaven de nombroses Seccions o tallers tenien un delegat de Secció o taller a cadascuna d'aquestes. Es formava, doncs, a l'interior de l'empresa una xarxa articuladora del conjunt de l'afiliació. El delegat sindical d'empresa o el Comitè de fàbrica era el que mantenía el contacte amb la Secció sindical al barri i coordinava el conjunt dels delegats de taller de la seva empresa lliurant-los els segells perquè cobressin les cotitzacions als treballadors de la seva Secció. "(...) Había un delegado general, ¿verdad?, y aquél nos entregaba los sellos, nosotros cobrábamos y le dábamos a él" (188).

Complien a l'interior de l'empresa una sèrie de funcions: controlar i coordinar el cobrament de les cotitzacions; - atreure l'afiliació perquè s'organitzés a l'interior de la Confederació exposant-los els avantatges que comportava pertànyer a la CNT. "Lo que él no veía, pues se lo hacíamos ver; lo que tenía, lo que convenía, si ahora estabas en huelga, pues mañana trabajarás y cobrarás más, serás más considerado, más justamente de lo que eres" (189). El delegat sindical era també el responsable d'interpel·lar el patró o director de l'empresa sobre totes les anomalies i irregularitats laborals que es cometien a l'empresa. "En el almacén han sacado a dos, o dos mujeres que han quitado del telar y han puesto a otra porque es amiga del encargado, cosas así. Eso se le decía al director... y entonces tratábamos de arreglarlo" (190). El delegat sindical s'encarregava també de presentar les bases sindicals del sector, que s'havia resolt exigir a la burgesia. Per tant, "era el que portava la veu cantant dels acords que prenien els seus companys de treball i el que donava la cara davant de l'encarregat o davant del burgès;

aleshores es feien les reivindicacions (...) totes les qüestions que es presentaven d'augment de sou, les reivindicacions socials d'algunes cases (...)” (191). També establí el necessari i indispensable contacte continu, al qual hem al·ludat abans, entre l'afiliació i la Secció sindical -”nosaltres no havíem d'anar per res al Sindicat; no, no, ja ens ho deia el delegat” (192)-, contacte que comportava sobretot la coordinació dels conflictes i la reorganització sindical després de cada període de clausura o suspensió. D'altra banda, el delegat sindical era l'encarregat d'orientar el conjunt dels treballadors sobre la posició a adoptar en cada situació. Tenia prestigi entre els seus companys precisament perquè era el que s'enfrontava als directius en els moments difícils, i també quan calia plantejar exigències concretes. “Nosotros haremos lo que diga nuestro delegado” (193). Aquestes orientacions comprenien des de situacions concretes dins del marc de la mateixa empresa fins a conflictes d'abast més general de l'àmbit de la Secció, i també podien tenir com a finalitat la solidaritat amb una altra branca productiva. Normalment, els treballadors decidien en una assemblea de Secció a la barriada la conveniència de declarar una vaga. “Había locales por allí la barriada y de tarde en tarde, cuando había momentos de tratar cuestiones concretas, cuando se había de mentalizar, por ejemplo, si se querían subir los precios, una comisión lo estudiaba y se presentaba a la masa una subida de salarios por categoría. Y la burguesía no lo aceptaba, y entonces, acción directa a la huelga general, se nombraba una comisión para negociar” (194). El Comitè de vaga era el que després anava fixant el ritme al conflicte i estava contínuament relacionat amb el delegat sindical de l'empresa, que era qui, en realitat, informava la majoria de la trajectòria que seguia el conflicte i del moment precís de tornar a la feina. “Nosaltres sabíem que s'aturava o que continuava la vaga pels delegats (...) i era el delegat (...) i ara, si hi havia algun assumpte així ho havia de dir perquè ell és el que havia d'anar al Sindicat a enterar-se'n; nosaltres, no” (195).

Els delegats sindicals d'empresa i, més tard, el Comitè de taller eren escollits en una assemblea general sota la supervisió de la Junta de Secció, que propiciava el seu ràpid nomenament a fi de desenvolupar l'organització de la Secció a la barriada. - “Vamos, hay que nombrar a uno del Comité, a ver a quién proponéis. Pues a fulano, ¿estáis conformes? Sí, sí. ¿Estáis conformes con éste? ¡No, no!” (196)-. L'escollien, per

tant, “els obrers a l’empresa i democràticament” (197). Aquests militants d’empresa més preparats i amb una més gran activitat sindical eren els garants perquè el Sindicat tingués una base sòlida sobre la qual fonamentar-se. Era tan indispensable la seva relació amb la Secció sindical, com la seva relació amb la resta de treballadors del seu lloc de treball. I la imatge que se’n tenia, en tant que militant, home de la CNT, era un element primordial per aconseguir l’adhesió a la Confederació dels seus companys de feina. El delegat, tal com indica el seu nom, era el delegat dels treballadors en un Sindicat, el qual els associats no estaven obligats freqüentar. A les reunions de Secció “iban los del Comité, sólo el Comité, y a veces algún delegado de Sección; si en aquella Sección había jaleo, si había habido algún despido o alguna cosa, pues entonces iba el delegado junto con el Comité al Comité Central y exponía el caso” (198).

Els delegats sindicals de taller no tenien cap més missió que cobrar les cotitzacions en el seu propi taller. Aquests delegats no eren escollits en assemblea, sinó que ocupaven mensualment, de manera rotativa, per torns, aquests càrrecs. “Mira, yo ya cumplo; ¿tú quieres ser este mes?, tú mismo te lo buscabas...” (199). Aquest fet no implicava que tots els treballadors d’una Secció s’haguessin ocupat en alguna ocasió de cobrar les cotitzacions. “Como te he dicho, un mes estaba uno como delegado y otro mes otro y cuando le pertenecía a él representar dicho trabajo pues, claro, los sellos y los carnets estaban en casa” (200). La diferència entre els delegats sindicals d’empresa -o Comitè de fàbrica- i els simples delegats de Secció era força evident, i queda establerta pel nivell d’activitat sindical que uns i altres desenvolupaven, limitada en el segon cas a l’espai restringit de la mateixa Secció on es treballava i, en el primer cas, a un espai més ampli, que arribava, com a mínim, fins a la Secció sindical, al barri i, en certs moments, al Sindicat de branca. Els mateixos militants d’empresa no estableixen diferències entre els que realitzen una classe d’activitat o altra. “Cap; l’únic, que ells eren activistes, més activistes que el delegat (de Secció) perquè ells anaven a reunions, es reunien el Comitè, intervenien en l’empresa, tenien reunions amb l’empresa, si es presentava un conflicte, si hi havia una demanda, etc. La relació Sindicat-empresa la portaven ells amb el director, per conflictes que es presentaven: que uns obrers es pensaven que els havien atropellat o que els havien fet una acció i havia de defensar-

se perquè els havien traslladat de feina, etc. Aquestes coses que hi han dintre d'una empresa i que passen" (201). La mateixa militància d'empresa entrevistada no troba en l'activitat d'aquest sector militant més que diferències de grau, sense arribar a establir sectors diversificats. Però, malgrat tot, aquesta variació d'intensitat en l'activitat sindical implicava una diferent adscripció al fet de la sindicació. És a dir, l'existència d'una consciència social determinada, una més gran proximitat a la ideologia llibertària dins de l'àmbit sindical, un nivell de compromís més concret, tot unit a una trajectòria personal i familiar singular que donava suport a aquesta opció adoptada. Es tracta d'un seguit d'aspectes que analitzarem amb detall en el capítol dedicat a la militància. "El Comitè era el que tenia enllaç en les Juntes de Sindicat, en la Secció del ram i d'aquell en sortien els que anavan al general del ram" (202).

Els sectors de militants d'empresa més endinsats en les tasques sindicals i les comissions de barriada van compondre el nucli que era convocat per la Junta de la Secció sindical per assistir als plens de militants que es realitzaven a nivell de Secció sindical. El fet que assistissin regularment a les reunions sindicals en els moments de conflicte laboral o bé per realitzar consultes, els feia els elements més indicats per ser convidats als Plens de militants. Aquests Plens, en paraules d'un delegat de Secció, són qualificats de "reuniones de distingits, diríem, de les que n'hi ha més distingits, de militants" (202). No és estrany que aquests treballadors que assistien regularment a les reunions fossin considerats "distingits", amb tot el que aquesta denominació comporta. Sempre, prèviament a la celebració d'una assemblea, els militants es reunien per preparar-la, però no tothom hi era convidat, ja que aquestes reunions eren restringides, fet que qualsevol treballador podia detectar. "Cuando era del Comité, íbamos a la asamblea, íbamos al contacto que había a la reunión de militantes; entonces en estas reuniones eran invitación directa al militante, no como en una asamblea general" (204). Les reunions de militants en situacions de normalitat es celebraven al local de la Secció sindical al barri. "Nosotros nos reuníamos en el Sindicato; aquí, en la Rambla de Pueblo Nuevo, teníamos departamentos... Sindicato de la CNT Metalúrgica, entonces ponía el tipo de Sección, cada uno tenía su Sección, su cuartito con su mesa, con su silla. Nos encontrábamos allí, nos reuníamos, si no teníamos sitio para sentarnos, de pie. El

presidente o el delegado del Sindicato venía allí y decía: ‘Bueno, hay que tratar esto, que han pedido o han expedientado a unos obreros’ ... Y entonces el Comité tomaba nota e iba a la fábrica y hablaba con el patrón o con el director... y así iba” (205). En els moments de clausura, aquestes reunions es realitzaven “en un bar, o en una empresa si es podia fer d’amagatotis; de vegades podies, de vegades, no. Si no, a fora en un local, en una cooperativa, després a la muntanya de Montjuïc...” (206).

Els delgats de Secció que col laboraven en l’activitat sindical únicament cobrant cotitzacions mantenien, com hem dit, una relació molt més esporàdica i feble amb el Sindicat, ja que no tenien càrrecs concrets dins de la Secció sindical ni dins de la mateixa empresa. La relació que hi establien depenia fonamentalment de la seva pròpia voluntat i dels esdeveniments del moment. Així, doncs, alguns acudien al centre sindical del barri com si es tractés d’un centre social per recollir llibres per llegir. “Yo, al Sindicato, me gustaba ir. Iba muchas veces pues como íbamos a turno, yo tenía mucho tiempo y me iba a dar un paseo por ahí,irme al Sindicato muchas veces. Me sentaba, cogía un libro de la biblioteca y leía allá o me lo llevaba a casa para leerlo” (207). Assistien a les reunions de l’empresa en els moments de conflicte i lluita, i prenien part com a públic en els mítings de gran renom. “Recuerdo que me gustaba ir a los mítines anarquistas de CNT.Me gustaba oírlos como hablaban. Durruti era muy sano. Recuerdo muy bien el último míting que lo oí hablar: recalaba que el enemigo común está en el frente y no en la retaguardia”(208). L’aprofundiment d’aquests diferents comportaments militants es portarà a terme en el capítol dedicat al militantisme.

CAPÍTOL VII

ALGUNES REFLEXIONS ENTORN DEL FUNCIONAMENT CONFEDERAL A LA II REPÚBLICA

Resseguir detingudament el funcionament intern de la Confederació, tal com hem fet en els darrers capítols, ens ha permès detectar l'existència d'una contradicció entre els principis teòrics de funcionament i la pràctica quotidiana. Dins d'aquest conjunt de dissonàncies, certs aspectes de la dinàmica de funcionament destaquen fortament i són mereixedors d'un tractament específic. Per aquesta raó en aquest capítol volem reflexionar entorn dels eixos principals que articulen el funcionament confederal. En primer lloc descriurem quin és el mecanisme intern real de funcionament que regeix l'adopció de decisions i quines les regularitats que el configuren. En un segon apartat, ens endinsarem en què suposa la formació de la militància, com un procés continu que s'estableix des de la selecció dels aspirants fins a la seva integració en el principal nucli decisor. El tipus de militància que genera una organització com la confederal i la democràcia interna assolida constituiran una tercera qüestió a reflexionar. A continuació, detectarem el conjunt d'anomalies i mancances que destaca la mateixa militància en el desenvolupament normal de l'activitat sindical. Per últim volem definir i mesurar quin va ser el suport real de l'afiliació al projecte sindical cenetista i quina la seva incidència en la vida sindical. Serà, doncs, mitjançant la descripció dels elements essencials que vertebraven la vida sindical -circuitos d'informació, procés decisor, comunicació entre militància-majoria, etc.- i de les deficiències detectades, la manera com podrem arribar a establir una valoració del tipus d'organització instrumentada per la CNT, un balanç del que fou realment la Confederació.

7.1. *El mecanisme d'adopció de les decisions*

L'essència de l'organització confederal era, per a la militància, el funcionament federalista, és a dir, el peculiar mecanisme d'adopció de les decisions que caracteritzava la CNT, de baix a dalt: el procés de discussió que des de la base arribava a la militància, present als Comitès de relació. Aquest funcionament definit sota el concepte de democràcia directa estava fortament arrelat a la tradició antiautoritària de la CNT i és aquest punt l'aspecte més destacat pels militants confederals a l'hora de caracteritzar el funcionament de la CNT, la pràctica de discussió i debat pròpia d'un veritable funcionament federalista i de democràcia directa: "(...) i el funcionament, orgànicament, el funcionament anava de baix a dalt, en una rigorosa interpretació que cristal·litzava en una rigorosa pràctica, això des del punt de vista orgànic. Les decisions es preien quan es tractava de coses, de solucions o de problemes que iniciava i proposava el Comitè Nacional; aleshores això s'estudiava a la base (...), el Sindicat, això a nivell de totes les localitats (...) Vull dir que era una autèntica democràcia en el sentit més rigorós" (1). "(...) primer es discutia a la Secció, abans que al Comitè Regional, l'últim que ho discutia perquè havia de recollir tot el sentit i tots els acords de la base, era el Comitè Nacional, lo que després ell com a receptor, perquè la força emissora dels acords de les inquietuds dels acords i dels interessos no era el Comitè Nacional, eren els Sindicats, el Comitè Nacional sols recollia." El mateix manté José Peirats: "Los Sindicatos constituyen unidades autónomas sin más ligazón con el conjunto confederal que los acuerdos de carácter general adoptados en los congresos nacionales ordinarios o extraordinarios. Pero salvado este compromiso (...) son libres para cualquier determinación que no sea en detrimento del conjunto orgánico. Este principio es riguroso y puede afirmarse que son los Sindicatos quienes señalan y regulan directamente las orientaciones de la Confederación" (2).

De fet, la militància manté insistentment l'existència d'aquest funcionament "ideal", d'una circulació de la discussió i de l'adopció de les decisions que segueix la direcció de baix a dalt, des de la base fins als Comitès de relació. Aquesta convicció es completa amb la creença que les decisions adoptades pels mandatariis als Plens locals, regionals o nacionals, o fins i tot els acords propis dels Comitès, manifesten sempre

amb força el parer del conjunt de l'organització, és a dir, representen realment l'opinió de la totalitat de l'afiliació. Aquesta representació absoluta, el fet que els membres de tota l'organització haguessin intervingut en les decisions que es prenen a qualsevol nivell, es fonamenta en el convenciment de la militància de la participació de tots els integrants de la CNT a les reunions sindicals de cada nivell, en les quals es discutien els temes d'abast general, s'hi escollien les delegacions per ser representats a les reunions plenàries, i es possibilitava, per tant, que el parer de tots arribés a influir l'opinió final de l'organització. El principi de delegació considerat d'aquesta manera reforça l'existència de la democràcia directa, sempre en el cas que el conjunt dels afiliats participi en les reunions de les Seccions sindicals a què estan adscrits. "No, però cuidado; quan es tractaven de coses importants tenien els seus delegats, que anaven després als Plenos, directament de la Secció al Sindicat i d'allà al Ple Local, Comarcal, Regional..." De nou, José Peirats es manifesta en el mateix sentit: "Hasta los puntos de discusión los sugieren las asambleas, en el seno de las cuales se discute el orden del día y se nombran los delegados, mandatarios del acuerdo colectivo. Este funcionamiento federalista de abajo a arriba representa una prevención contra toda posible degeneración autoritaria en los Comités representativos." (3) Per tant, la missió dels Comitès superiors, segons aquesta definició "ideal" de funcionament, suposava únicament "d'aglutinar l'actuació dels Sindicats i veure si hi ha propostes determinades, posar-les a l'ordre del dia del Ple, això mateix" (4).

Aquesta participació totalitzadora de tota l'organització en les decisions també pot deduir-se del procediment amb què es prenen els acords a les reunions plenàries. Les decisions havien de ser adoptades, si era possible, per unanimitat i, si no, com a mínim, per majoria, sense quantificar el nombre de votants, ni el pes quantitatiu dels sectors discrepants. Aquesta forma de procedir afavoria una imatge de l'organització compacta i unitària, en què no existien greus dissonàncies i en què hi havia un gran nivell de participació. "(...) des del punt de vista sindical és l'únic moviment que admeteix inclús el dret a discrepància, inclús la llibertat de discrepància, perquè avui, una cosa que avui està en minoria, demà pots estar en majoria, però sempre la llei de majories, meitat més un, són els acords que es prenen i són els acords vàlids fins que

es torni pel mateix mecanisme de la base a la cúspide a tornar a celebrar la màxima expressió que són els congressos extraordinaris nacionals” (5). En el funcionament confederal, la majoria s’imposa com un fet ineludible i obliga la militància en oposició a no projectar cap a l’exterior el seu desacord. “Després de les ponències, es fan les ponències, es fan debats, es fan votacions, quan s’ha arribat a tot el temps per discutir, no importa quin punt, aleshores es va a la votació, i per llei de majories. I què passa amb els que no estan d’acord? Bueno, és una llei natural...” (6).

Tanmateix, a partir de la llum aportada per l’anàlisi de les actes de Sindicats Únics i Seccions, es pot continuar mantenint l’existència d’una pràctica federalista estricta dins de la CNT entesa com una participació absoluta en el procés de discussió intern de la Confederació? Definitivament, no ens és possible mantenir-ho per l’especialització constatada en cada nivell de l’organigrama sindical i per la manca d’un mecanisme homogeni en tots els nivells organitzatius a l’hora d’adoptar decisions. En aquest sentit, l’especialització suposa que les preocupacions laborals i professionals es manifesten majoritàriament en l’àmbit propi de l’empresa, la Secció, el Sindicat i apareguin en cadascun d’aquests sectors, limitant l’abast del seu tractament al nivell en què es donen: qüestions laborals internes de les empreses, aplicació de les bases, conflictes aïllats d’empreses o de la mateixa Secció sindical, i elaboració de bases del sector industrial de què es tracti i conflictes generalitzats, al Sindicat Únic.

L’especialització va ser admesa per la militància, que, malgrat que va mantenir l’existència d’un funcionament federalista i de democràcia directa a la Confederació, va manifestar amb rotunditat que la Secció i l’empresa són els àmbits on es tracten qüestions específicament laborals. És a partir del funcionament en aquest marc estricte com s’ha d’entendre l’autonomia de les mateixes Seccions i els límits d’actuació de cada nivell: “Lo que se presenta de la profesión” (7). “Cada Secció, quan tenia problemes, reunia els seus i comunicaven a la Junta central que feien una reunió; s’ha d’explicar més, però aquesta Secció, quan es reunia, tractaven els seus problemes independentment dels demés. Autònomament. Ara bé, venia un contenciós amb una casa o un problema de tota la professió, aleshores es feia una reunió de tota la Secció general, de tots els treballadors de la Secció; aleshores, com que hi havia una Junta,

aquella Junta informava del cas i prenia els acords i determinacions, però no es prenia cap determinació (...) que prèviament els delegats d'aquella Secció en la Junta central no ho comunicassin al Ple de la Junta central de càrrecs..." (8). Els militants admeten, fins i tot, que aquesta dedicació exclusiva i pròpia de la Secció sindical i de l'empresa comporti també el no tractament de temes ideològics o generals. "A la Secció laboral professional, per evitar despidos, tancaments o millorar. Al Sindicat ideològic o general" (9). "Pero en la empresa actúan en lo que se refiere a esa empresa, al beneficio que les puede dar, pero luego la cosa ideológica se aparta de ahí y va al Sindicato, por lo menos a los Sindicatos de la CNT irá" (10).

Si bé per als militants de Sindicat Únic és evident que a les Seccions, i sobretot a les empreses, no es discutien temes generals -estratègics, ideològics, tàctics-, "no, a les empreses era una altra cosa" (11), encara era més evident per als únicament delegats sindicals d'empresa, que no assistien habitualment a reunions de la Secció o el Sindicat. Coneixien clarament els límits del seu àmbit de competències i situaven les qüestions de més gran transcendència fora de les seves atribucions, ja que la seva assistència a reunions sindicals anava sempre vinculada a motius professionals. "Pues cuando allí había alguna cosa a discutir del trabajo, por ejemplo, pues, pues cuando se presentaban bases pidiendo aumento de jornal o mejoras de alguna cosa y la casa no lo concedía, entonces es cuando venían las reuniones y todas estas cosas (Siempre para cuestiones reivindicativas?) Claro, claro porque sí, nada más, no." "A veces íbamos al Sindicato a reuniones de la casa que se formaban allí para discutir alguna cosa, entonces ya podían entrar todos" (12). Malgrat aquesta especialització, les Seccions sindicals discuteixen aspectes generals en algunes ocasions, quan el Sindicat Únic havia considerat oportú que el debat d'un tema arribés a plantejar-se en aquest nivell organitzatiu. "Constantment, jo era secretari del Sindicat, jo comunicava si havia un problema que afectava a tots en general, jo feia la circular al president de la Secció i el president reunia els seus" (11). En aquestes ocasions, aquests temes es plantejaven en el marc de reunions àmplies limitades als membres més actius sindicalment. "Según lo que se ha de tratar. Si son cosas que han de hacerse entre pocos pues se convocan entre estos, pero cuando son asambleas, se convoca a todos, tanto los cotizantes, los que sólo son cotizantes" (14).

El Sindicat Únic, d'altra banda, intervenia i tractava qüestions laborals quan era necessari reglamentar o defensar les bases de tot un sector industrial. Per tant, la seva funció comprenia tant ordenació i estudi, com coordinació en el moment de la declaració de conflictes del sector, o més generalitzats (15). A partir de les indicacions i acords adoptats en el Sindicat Únic, les Seccions reunien militants de Secció perquè portessin les orientacions precises a les empreses. El procediment a seguir queda clarament exposat en les paraules d'aquest militant de Secció: "(...) el caso este de la abolición de las primas y el destajo... hubo una reunión de la Sección Hierros y Aceros para llevar a cabo la abolición de esto, y claro, para eso hay que hacer una asamblea; primeramente se hace una asamblea de la casa, la casa, los trabajadores de la casa y se acuerda, se pone a discusión la abolición del destajo y primas, si la asamblea de la casa lo aprueba se pasa a la Sección de Hierros y Aceros, y Hierros y Aceros la presenta al patrón, y si el patrón la acepta, pues no hay conflicto, pero si el patrón no la acepta, hay que ir a otra asamblea y exponer si se va a una huelga o se continúa, o se suspende la petición. Pero si los trabajadores acuerdan que se va a la huelga, se va a la huelga" (16).

Per tant, les qüestions reivindicatives i laborals s'arriben a plantejar àmpliament a la base de l'organització, seguint les orientacions del Sindicat Únic, tal com queda descrit en aquesta darrera cita. Les decisions entorn de conflictes reivindicatius, duració de vagues i tornada a la feina, s'adopten en assemblees, encara que amb algunes restriccions quan l'assumpte era delicat. "Decidir si se continúa o se reincorporan al trabajo por asamblea general, porque toda la gente está en huelga (...) No iban todos, no iban todos; a veces sí que iban todos, ya le he dicho que en el Price cabía una cantidad bastantes miles de personas y estaban por la calle porque no se cabía dentro. Según en que caso (...) la CNT se regía por asamblea, por mayoría de asambleistas; claro que a veces había conflictos y cosas que las llevaban a cabo la militancia... porque a veces hay aquello que se llama la 'carnaza' y la 'carnaza' nunca se contenta con nada y siempre van en contra..." (17).

Sembla evident la impossibilitat de reunir el conjunt de l'afiliació metal·lúrgica, en el cas d'un conflicte generalitzat, en una assemblea general. En aquestes ocasions, es reunia la militància sindical, de Secció i d'empresa, és a dir, els delegats sindicals,

per informar posteriorment a les empreses de la decisió adoptada. Per tant, com més generalitzat era el conflicte, menys assistència directa hi ha de la base afiliada a les reunions on es prenen les decisions entorn de l'evolució del conflicte. El tractament d'aspectes laborals i reivindicatius traspassava només ocasionalment l'àmbit del Sindicat Únic, de manera que els Comitès de relació es mantenien al marge d'un seguiment continu d'aquestes problemàtiques, exceptuant els casos en què una vaga general afectava la resta de sectors industrials d'una localitat o regió o s'havia de demanar la solidaritat d'altres localitats o regions. Fins i tot en el cas que un Comitè superior s'oposés a la declaració d'un conflicte laboral, el Sindicat era totalment sobirà per actuar seguint les decisions adoptades en el seu àmbit. "Cada rama hacía las huelgas que quería. Ni intervenía la Federación Local, ni el Comité Regional. Solamente una cosa, cuando era una huelga que la Federación Local consideraba que podía haber una tragedia, no es que decía eso no se puede llevar a cabo, no aconsejaba que esta huelga no se hiciera por ese motivo, por el otro, por el de más allá, por lo que fuera (...) Te lo digo esto por la escasa influencia que tenía un Comité superior cuando un Sindicato decía para adelante voy... La Federación Local decidir, nada, dar consejo solamente, presentar, en fin, ir preparados con argumentos de peso para convencer de que no era útil esa huelga" (18).

Si les qüestions professionals i laborals es tracten majoritàriament a nivell de Sindicat i Secció, el marc on es desenvolupa la discussió general varia notablement, i sense situar-se en un nivell exclusiu de l'organigrama confederal, està protagonitzat per un sector de la militància de l'organització que freqüenta els Plens de militants tant d'una Secció sindical determinada, com d'un Sindicat Únic. La militància reunida en Plens de militants era la protagonista del debat sobre qüestions més delicades i transcendents per a l'organització. Si bé els militants d'empresa sense una gran activitat sindical situen en els Comitès de relació la preocupació per aquestes qüestions -(qüestions ideològiques, estratègiques) "No, eso eran las comisiones, eso, eran las comisiones las que se preocupaban, estaba el Comité Nacional, el Comité Regional, el Local" (19)-, els militants amb una participació sindical més intensa situen en les reunions de militants el plantejament de totes aquestes temàtiques: "No, d'ideològica

no hi havia problema amb això, als Plens de militants només” (20).“(...) en reuniones de militantes, ese tema raramente se trataba en asamblea general (discrepancias trentistas), aunque yo recuerdo alguna donde se trató, pero pocas; esos temas eran exprimidos y disecados en reuniones de militantes” (21). “No, més aviat això a nivell de clan, tot això, això estava dividit en clan. Això passa als partits polítics i a totes les organitzacions, a UGT (...) Els militants de Secció que no tenien càrrecs anaven a redós de la tendència que predominava” (22).

Aquest procés restrictiu de discussió no constituïa una pràctica exclusiva del període republicà. Ja anteriorment, abans de la dictadura de Primo de Rivera, havia estat una tònica habitual en l'organització confederal. Un militant, en referir-se al període que comprèn els anys 1910-1923, ens relata com la discussió sobre la necessitat de decidir entorn de l'establiment d'un pacte amb la UGT per declarar una vaga de protesta contra l'encariment de les subsistències a finals de novembre del 1916, no es va plantejar al conjunt de l'afiliació, i acaba amb el següent comentari: “Això no. Amb lo fonamental es tenien totes les atencions al simple afiliat, però en qüestions en què el simple afiliat ni tan solament haguera tingut criteri, com és lògic, això es tractava en reunions de militants” (23). El mateix succeeix quan es planteja la polèmica trentista el 1932, que mai arriba a discutir-se en asamblea general, sinó únicament i de forma vetllada en reunions de militants. “Això mai es va plantejar” (24). “No, eso hubo de discutirse en grupo; no, eso se discutía en grupos que opinaban distinto” (25); és a dir, la discussió és protagonitzada només per la militància adscrita a les dues opinions enfrontades.

A més de les discussions de caràcter ideològic o estratègic a què hem fet referència, quan l'organització es trobava condicionada per una situació repressiva que impedia una activitat normalitzada dels Sindicats, el mecanisme habitual de funcionament passava a regular-se mitjançant reunions de militants, on es decidia el camí a seguir: “Reunions secretes... per exemple, hi havia una vaga general; per exemple, quan el Govern de la República va fer aquelles deportacions a conseqüència de lo que hi va haver en ella. Estàvem dividits, però va haver-hi un moment que no es podia evitar. Escolta'm, tu, demà es declara vaga general. Aquella nit ens vàrem reunir

40, 50 o 60 en un local amagat i ja vem sortir d'allí perquè a les cinc del dematí ja no s'entrés a treballar..." (26). El mateix es constata quan es discuteix a l'inici de la guerra sobre la col·laboració amb la resta de forces polítiques. De fet, els temes que ultrapassaven les competències pròpies de la Junta de Sindicat passen a ser discutits, per indicació conjunta d'aquestes i dels Comitès de relació, per tota la militància destacada. Aquesta militància participa de forma més o menys intensa, segons el tema que es tracta o la rapidesa necessària amb què l'organització ha de donar una resposta. L'afiliació, d'altra banda, es manté sempre al marge dels temes transcendents, incloent en aquest grup els més actius dins de l'àmbit de l'empresa. "Home, primer, ja li dic, es planteja a la Junta quan és un problema de tota la militància, és quan és un problema d'ordre públic, una vaga general... ha de ser alguna cosa que tingui una transcendència, una transcendència que afecti a tota la població, aleshores sí, aleshores, a tota la militància [en suggerir si es planteja el tema de la col·laboració amb d'altres forces polítiques:] L'afiliació s'entera de la decisió quan ja era presa, l'afiliació estava amagada, l'impacte va ser tant fort que fins i tot els delinqüents, els granujes, no hi havia cap que sortís de casa" (27). Així, doncs, els que tenien càrrecs a la Junta de Secció "s'enteraven de les discussions a les reunions de caire privat [vegeu reunions de militants]. Però, com a consulta, no determinaven res perquè qui donava la cara era la Junta [vegeu Junta del Sindicat]" (28). És a dir, a partir de les consultes a la militància, les Juntes de Sindicat o Secció transmetien l'estat d'opinió de la militància als Comitès de relació. De la mateixa manera que es dóna un escalat dins de l'organigrama confederal, el mateix succeeix en el cas dels Plens de militants que, malgrat existir com a reunions a tots els nivells de l'organització, les seves deliberacions tenen o no caràcter decisorí segons el nivell de l'organigrama que es tracti. Els Plens de militants de Sindicat Únic tractaran qüestions més transcendents que els de Secció i tindran sobretot força quan es debaten temes estratègics o tàctics per adoptar acords que hauran de ser portats en un Ple local. En canvi, en situacions d'excepcionalitat, quan s'han d'adoptar decisions urgents, la responsabilitat recau en un sector de la militància, la més destacada i activa, que en reunions extraordinàries és convocada pels Comitès de relació.

L'àmbit de les discussions entorn d'aspectes purament ideològics convé que

s'analitzi a part. De fet, la discussió ideològica que no es derivava d'una situació conjuntural, és a dir, que suposava el debat entorn dels principis rectors de la Confederació, havia de situar-se en el marc dels congressos de l'organització: "Eso, ya en los congresos" (29). "La qüestió ideològica en el fons es discutia en els grans Plens o als congressos" (30). Als Plens de militants, no hem detectat una discussió aprofundida sobre principis o modificacions de l'ideari. Únicament es fa referència a qüestions ideològiques quan l'actuació d'un sector de la militància, pròpia d'una orientació ideològica determinada, comporta una tàctica discrepant dels acords adoptats per majoria. Una altra qüestió seria el plantejament de la formació ideològica i la projecció de les discrepàncies ideològiques existents. D'una banda, la difusió de les idees anarquistes i llibertàries era competència més dels centres llibertaris, grups d'afinitat i ateneus de barri, que del Sindicat. "No, no... això més bé es feia als ateneus; allà es discutia" (31). De fet, l'espai de les idees i, per tant, de la formació ideològica era patrimoni dels grups llibertaris i de totes les entitats que integraven aquesta concepció a la seva sigla. "(...) Ara hi havia grups llibertaris que ja havien format que feien excursions; allà sí que es formava ideològicament, i jo coneixia un xicot que anava sempre, pare i fill: aquests dos pertanyien a un grupo que anaven a la muntanya i etc., i allà es comentava la idea llibertària" (32). El debat ideològic, a més de manifestar-se als llocs de formació, també apareixia reflectit als mitjans de difusió, la premsa, les xerrades, les conferències... "Es discutia als Plens i en conferències i en xarles, etc" (33). "(...) Les publicacions eren les que feien la feina de tractar les qüestions ideològiques. Les idees es feien més que res en els diaris, revistes, ateneus i mítings" (34). El fet que les discussions ideològiques aprofundides no es produïssin dins de la dinàmica de funcionament de l'organització i es reservessin per les celebracions dels Congressos té molt a veure amb el caràcter consubstancial de la CNT. La Confederació era una organització amb objectius eminentment laborals i professionals, d'indefinició ideològica, formada per sectors heterogenis ideològics i motivacionalment: "(...) Nosotros somos gente heterogénea" (35). En aquest context era lògic que les problemàtiques a l'interior de l'organització es plantejessin des d'un punt de vista tàctic, malgrat el seu rerafons ideològic, i que es rebutgés l'existència d'una polèmica

ideològica contínua. La discussió frontal de les diferents tendències sempre existents en el si de la CNT quedava posposada al moment en què se celebrava un Congrés del conjunt de l'organització. "La CNT, t'ho diré clarament, tenia meitat d'una cosa, meitat d'una altra, meitat ideologia que quedava... ideologia que quedava com una espècie de vapor i, per l'altra, era una organització eminentment societària de treballadors que s'uneixen per defensar els seus interessos. Aleshores, al redós d'aquesta gent que lluita per defensar els seus interessos hi ha els ideòlegs, però aquests ideòlegs no plantegen el problema des del punt de vista ideològic, sinó que plantegen el problema des d'un punt de vista tàctic i finalista (...). Ah! naturalment, cada militant, en certa mesura, s'arrambava al costat d'una tendència, s'arrambava al costat d'una altra, i havia corrents d'opinió, CNT, jo sempre deia a la CNT: es pot fer de tot, lo que no es pot fer contra la CNT es pot fer dintre de la CNT..." (36).

En definitiva, les qüestions laborals i reivindicatives ocupen l'espectre de l'empresa, la Secció i el Sindicat Únic; els temes de transcendència tàctica i estratègica, les reunions pròpies de la militància, els Plens de militans i les qüestions ideològiques ocupen de manera contínua un àmbit paral·lel al Sindicat, el món llibertari, en què participa la militància més afí a les idees llibertàries. Ara bé, abans de la celebració d'un Congrés, a les reunions de militans dels Sindicats Únics se cercava l'orientació a seguir entorn dels principis ideològics per ser plantejada en una assemblea general de Sindicat amb la finalitat de buscar la ratificació del conjunt dels associats i encapçalar la defensa d'aquesta alternativa al Congrés. "(...) El previ examen de tots aquests problemes sempre es feia a la reunió de militans, als Plens de militans. Després anava al Sindicat" (37).

De fet, el Sindicat Únic esdevé el punt neuràlgic de l'organització perquè és aquest organisme el que convoca els Plens de militans i selecciona la militància que ha de participar-hi per discutir qüestions generals de la Confederació. "Sempre al Sindicat, és la pedra angular de tota l'estructura de l'organització" (38). És el nucli on s'originen els canals d'informació en totes direccions, inferior o superior, mitjançant els delegats del Sindicat a la Federació Local i els delegats de Secció al Sindicat Únic. El centre des d'on es transmeten les decisions i suggeriments adoptats al Sindicat, on es decideix

quines qüestions es plantegen a la Federació Local o Seccions sindicals i sota quins requisits. Per tant, el Sindicat és el garant de la circulació de la informació, de la seva fluïdesa i del destí que ha de tenir en cada cas. “Però totes aquestes inquietuds de la Secció s’arrodonaven després, en general, a tot el Sindicat, i el Sindicat, com a Sindicat de Barcelona, anava a la Federació Local i allí ho posava en comú” (39). Aquesta informació circulant, que prové de la Secció sindical, o de la Federació Local, Comitè Regional o Nacional, conflueix al Sindicat Únic que era el responsable de donar-li curs, i decidir la necessitat de posar-la o no en coneixement dels nivells superiors o inferiors de l’organització o de decidir-hi per si mateix. Per tant, el Sindicat tenia el poder de dictaminar sobre quina ha de ser la informació transmesa o quina petició fomentada a altres nivells de l’organització. La Junta sindical té la potestat de dictaminar sobre qui, quan, com i on es discuteixen certes qüestions. El que ara ens hem de preguntar és quin va ser el procés i els criteris seguits pels membres de la Junta per decidir i seleccionar el tipus de militància que participava en aquesta classe de reunions deliberatives. Com es crea, forma i escull la militància fonamental per garantir aquest específic funcionament sindical és el que abordarem en les properes pàgines.

7.2. La selecció de la militància

L’anàlisi realitzada fins al moment ens ha mostrat com l’adopció de decisions transcendents o generals per a l’organització es du a terme majoritàriament en un tipus de reunió: els Plens de militants, als quals assisteixen, com el seu nom indica, únicament militants. Recordem que aquestes reunions, generalment, no tenien una participació gaire nombrosa, ja que es feien a la nit i l’assistència a hores reservades al descans exigia, per tant, una forta predisposició cap a l’activitat sindical. Les reunions tenien lloc tant a nivell de Secció, Sindicat Únic o fins i tot de barriada, així com en el cas dels Comitès de relació, quan es reunien amb la militància més destacada. “(...) Pero en las reuniones de militantes que celebrábamos por la noche, éramos una pequeña cantidad, porque entonces también había los Sindicatos de barriada de Sant Martí y Sant Andrés tenían sus Sindicatos; en el centro quedaba más reducido, pero yo siempre en

todas las reuniones de militantes -pues... Manolo vendrá o no vendrá?” (40). De fet, l'actitud de bona predisposició envers l'activitat sindical era el principal tret que definia el comportament militant. “Sí, son cosas que han de tratar pocos porque aquí sólo se distingue lo que quiere hacer la persona; si la persona no tiene pereza de ir por la noche después de cenar al Sindicato a discutir con otros o a presentar problemas, éstos son los militantes” (41). L'assistència constant a tots els Plens no era un requisit indispensable ja que es tracta d'una convocatòria oberta a la militància més activa per intercanviar opinions; la decisió d'assistir-hi o no es plantejava de manera molt flexible, sense caldre la presència massiva del total de la militància, sinó únicament d'un sector suficientment gran per desenvolupar la discussió sobre un tema. L'assistència era variable i depenia de l'interès del tema a tractar. Per a un militant metal lúrgic, “del Sindicato de Barcelona, podies comptar amb 200 militants que anaven normalment; teníem el Sindicato allí, a les Rambles...” (42). D'altra banda, els Plens tenien una freqüència contínua i mantenien una certa periodicitat, encara que la convocatòria fos una decisió reservada exclusivament a la Junta sindical o de Secció. “La Junta de la Sección Hierros y Aceros (...), cuando era una reunión de la Sección pues era la Sección de Hierros y Aceros que convocaba a sus militantes, unos cuantos de Rivière, de Casa Torras, Gerona, Material Rivera. Y cuando era el Comité Regional, convocaba a las Secciones” (43). És a dir, la militància present a les Juntes de Secció.

Els motius per convocar els Plens ja han estat tractats en els capítols anteriors. El que esdevé ara interessant és destriar quins eren els criteris que les Juntes seguien a l'hora d'iniciar el procés per seleccionar els treballadors susceptibles de ser futurs militants de l'organització. És a dir, quines qualitats es valoren i quines fan que alguns, d'entre ells, destaquin dins del conjunt de l'afiliació per ser convidats a participar en els Plens de militants. La reconstrucció d'aquest procés únicament ha pogut ser realitzada mitjançant la utilització de la història oral, a partir de l'elaboració de fonts orals que permetin descriure comportaments que en cap mesura podien haver estat detectats per la documentació escrita. La majoria de la militància destacada en l'acció sindical estableix que la selecció “es forma naturalment, a mida que un va anar demostrant sobre la marxa el que valia” (44). Segons ells, la iniciació a la militància

depèn més de l'interès del treballador que d'haver estat escollit pels components de la Junta sindical o pels militants més actius per tenir una conducta vàlida per a l'activitat militant. "Sí, hi ha de tot. El que té inquietuds, amb que sigui un simple delegat de taller o un simple cotitzant, hi pren part" (45). De fet, els que tenen interès per la feina sindical intenten estar informats sobre les qüestions laborals i socials: "No, porque si son militantes miran de estar enterados de uno y de lo otro (sugerido por la prensa) y de contacto con los compañeros. Siempre hay compañeros que están más inclinados a defender el trabajo de la empresa, pero tienen contacto con otros compañeros que defienden la parte sindical" (46). I aquesta "inquietud" que manifesta el company de treball és copsada en un primer moment pel militant observador d'aquest comportament i en una segona fase és potenciada conscientment: "A tot afiliat no li arriba la informació, no li arriba perquè no sent en aquell moment la inquietud, perquè quan la senti trobarà un militant amb el qual tindrà confiança i aquell n'hi tindrà amb ell, creixent cada vegada més, per acabar explicant-li tot. De primera intenció només li explicarà una part, perquè li diran, i això no es pot explicar i aquell no ho explicarà i veuran que és un home honest, treballador, un home que vol treballar... jo crec que no pot ser d'una altra manera..." (47). D'aquesta manera s'inicia una dinàmica que propicia l'elecció dels més idonis per introduir-se en l'activitat sindical, i que és controlada pels que ja estan integrats en el cercle de la militància. "Per accedir als Plens de militants, els de la Junta els hi deien als que veien més desperts" (48). "Hombre, si en una reunión, en una asamblea veían que tú destacabas, proponías cosas que estaban bien, pues ese chico vale. Claro, es natural, el que más destaca en un sitio, éste lo escogen... el que mejor juega es el que más vale del equipo" (49). "Sí, sí... això els mateixos militants deien: aquest és l'home idoni (...), sí, sí, clar i aquest home era tan sòlid, tan interessant i tan important" (50).

La selecció depenia de la constatació de qualitats potencials i de l'interès per l'activitat sindical en un treballador, el qual era convidat aleshores a participar en reunions estrictament de militants: "Se convocaban sin tener un control escrito, porque no teníamos ningún control escrito, se convocaban confiando la misión a tres o cuatro o cinco miembros de la Junta del Sindicato..." (51). A aquesta invitació inicial havia de

seguir posteriorment una conducta persistent del treballador en la tasca militant que demostrés el seu interès a participar en la vida sindical, actitud que no tots els seleccionats després mantenien. “Però dins dels afiliats, dels cinquanta, seixanta, cent afiliats que hi havien a l’empresa, hi havia vuit que es convertien en militants i que començaven a demanar explicacions, no ja de les cotitzacions, perquè això ja era natural, i es comprenia que s’havia de fer propaganda i d’ajudar als presos, s’havia d’alimentar les escoles i els ateneus...” (52). Però per introduir-se en el nucli de la militància més activa calia que el treballador establís un ferm compromís amb l’organització, és a dir, una participació molt regular. Aquesta exigència provocava que molts aspirants es mantinguessin en l’àmbit estricte de l’activitat pròpia de la militància d’empresa. Així ens ho manifestava un delegat sindical d’empresa que va decidir, durant la República, no participar intensament en la vida sindical, i no entrar de ple en el món de la militància, de Secció i barriada, fins que les necessitats de la guerra li imposen assolir responsabilitats de gestió en la col·lectivitat: “Eren els que ja s’hi entregaven una mica més. Compti, com ara jo, a mi com a militant em van convocar un cop o dos... i vaig anar-hi un cop o dos, però no m’hi tenien com a militant activista...” (53). Altres condicions prèvies per ser seleccionat per a la vida sindical eren la conducta habitual del treballador en la seva vida privada: “El que t’he dit abans, conducta i comportament, i si s’enterava que pegava a la dona, per dir una cosa, aquest no. Havia d’haver una pedagogia per dir-ho d’alguna manera” (54), com també el fet de tenir habilitats determinades per portar a bon fi l’activitat sindical: “Aquells militants que demostren que tenen habilitats, que valen, que tenen un nivell. La selecció es produeix per si sola. Als partits, perquè un o un altre diu: tu cap aquí, tu cap allà... no té aquest mecanisme de selecció; nosaltres hi ha aquest mecanisme de selecció natural i els individus sorgeixen, sorgeixen, com va ser el cas d’en Marianet. El Marianet, en poc temps, era del Sindicat de la Construcció i va ser secretari regional, secretari nacional, en poc temps” (55).

La constància era un element imprescindible a l’hora de participar en el centre de la vida sindical. Aquesta regularitat facilitava la introducció gradual dins del cercle de militants coneguts, que formaven “la pinya, el conglomerat per prendre decisions” (56).

En definitiva, la militància sindical, present en els Plens, era convidada, inicialment, de manera personal, i a continuació s'anava formant mitjançant un coneixement directe de la resta de militants. Posteriorment, a mesura que participaven en diferents cercles de militants -de Secció, de barriada, de Sindicat-, la cadena de coneixences que s'anava establint reforçava simultàniament aquesta pertinença a la categoria pròpia de la militància. La introducció progressiva en els codis d'interessos i afinitats que definien el grup militant produïa, alhora, una sobrevaloració de la relació personal de coneixença, com a element constitutiu i bàsic de la militància. "Pues nada, eso, eso, eso, relación con uno conocido, el otro militante te conoce, tú conoces a aquél, tú al otro..." (57). Per tant, el fet de militar estava fortament vinculat a una relació personal de coneixença i, alhora, a identificar-se col·lectivament mitjançant unes creences compartides, tal com destaca un altre militant: "Tenies que tenir forta convicció, tenies que ser un tipo abnegat. Nosaltres teníem moltes iniciatives, sobretot ens coneixíem; el que feia molt era la gran coneixença que ens teníem els uns dels altres" (58). Es creava, per tant, un grup d'afinitat fonamentat sobretot en la relació directa, la camaraderia, i fortament consolidat per codis i valors comuns: "Que uno conocía a uno, uno conocía a éste, a otro, conocía que a base de conocerse... el hilo de la, digamos, del conocimiento directo, o por amistad o por compañerismo, o por trabajar en el mismo sitio o por haber trabajado en el mismo, vamos a decir casi, casi por capilaridad, se convocaba la reunión de militantes sin necesidad de dirigirnos ni por carta" (59).

La militància anarco-sindicalista s'articulava, per tant, mitjançant una xarxa de relacions que es basava en el coneixement i l'amistat i no en la possessió de càrrecs o responsabilitats dins de l'organització. Aquest procés d'identificació en uns valors comuns propicia que la militància es reconegui a si mateixa i que es provi la validesa de cada nou aspirant a militant, en ser contrastada la seva actuació pel grup de referència. És a partir de la relació personal amb altres militants com s'assabenten de les orientacions ideològiques existents, les opinions, l'actuació pròpia de la vida sindical. Si d'una banda, la continuïtat de l'activisme del nouvingut refrenda la seva pertinença al grup de la militància, d'altra banda, el grau d'intensitat de l'activitat desenvolupada determina el caràcter del sector de la militància al qual estarà adscrit -

barri, Secció, Sindicat. Sempre, naturalment, el Sindicat exigirà més asiduitat i dedicació que el barri o la Secció. Ens hauríem de preguntar la importància que va tenir el coneixement de les idees o el nivell de consciència assolida, alhora, perquè un militant, estigués o no situat en el nucli central d'aquesta militància. Aquests dos factors incideixen fortament en la inclusió dels militants en cada un dels cercles d'activitat. D'una banda, la constància a participar en l'activitat sindical exigia un gran convenciment personal per a la defensa de la causa del proletariat, ja que aquest compromís sindical -reunions nocturnes, presència en nombroses comissions, participació en tot tipus d'actes i mobilitzacions- requeria l'assoliment d'uns objectius sindicals que anaven més enllà dels pròpiament reivindicatius. Per tant, els més motivats ideològicament accedien al nivell corresponent als Plens de militants dels Sindicats Únics, i els que volien estar menys compromesos assolien les tasques purament professionals o reivindicatives i es mantenien en el marc de la barriada o de la Secció: "(...) És que tots els militants de l'organització, si no hi ha una motivació i no hi ha un sentiment ideològic, no actuen a cap nivell. Ara hi ha un militant modest anònim que per a mi té un pes específic i jo li dono molta importància. Sense aquests elements, els Sindicats no haguessin pogut funcionar, però els coneixien a la seva casa, per dir-ho d'alguna manera, i ells feien un treball molt profitós" (60). Sembla força evident que per establir un compromís elevat calia estar introduït en les idees llibertàries, conèixer els principis de l'organització i, alhora, el conjunt de diferents alternatives possibles d'organització de la societat futura, pròpies dels pensadors anarquistes. També tenir una capacitat crítica sobre el funcionament de la mateixa societat. Per tant, com més integrat es trobava un militant en el centre de deliberacions de la Confederació, més necessitava tenir un alt nivell de coneixements sindicals i llibertaris.

7.3. Militància i democràcia directa: Els dos amplis cercles de la militància

El conjunt de les observacions anteriors ens permet definir gràficament la militància confederal com una militància constituïda per la sèrie de cercles concèntrics

que es dibuixen a partir de l'impacte d'un objecte quan cau a l'aigua, és a dir, cada vegada menys intensos a mesura que augmenta la distància del punt central, però intimament interconnectats. En aquest sentit, la militància es tractaria d'un grup ampli, on tots es reconeixen, situada en cercles concèntrics segons el tipus d'activitat desenvolupada -menys intensa a mesura que s'allunya del centre, els Comitès- i on és possible la mobilitat interna d'un cercle a l'altre: de la majoria a la militància de base, de la militància de base al nucli central. La peculiaritat del cas confederal seria la presència d'aquesta permeabilitat entre un cercle i l'altre per la inexistència d'una jerarquia rígida que ordenava com havia de ser la integració en un major grau d'activitat militant. De fet, les relacions personals, les coneixences, podien ser un factor clau per a la introducció en un nou àmbit de participació. "A cualquiera de las reuniones del Sindicato de la Madera, porque como yo había hecho conocidos, podía ir siempre. Porque en aquel tiempo yo había hecho conocidos, podía ir siempre. Porque en aquel tiempo tenían más importancia los militantes conocidos de veras que todo lo demás" (61).

Aquesta serie de cercles es poden reduir en dos amplis grups: un primer sector que té accés a la discussió ideològica i estratègica, que creu en les idees des d'un punt de vista o un altre, i participa activament en les reunions militants a nivell de Sindicats Únics, el qual anomenarem militància central. I un segon, que circumscriu la seva acció a l'àmbit purament laboral assistint a reunions en les quals es tractaven aspectes purament sindicals, professionals i reivindicatius. Serà l'anomenada militància de base. Aquesta primera delimitació ens condueix a portar l'argumentació cap a un altre terreny i a plantejar-nos si la militància central de l'organització reconeix aquest segon sector com a militància de l'organització, i a partir de quins termes el defineix. En segon lloc, i vinculada també a aquesta hipòtesi de treball, si la militància central admet l'existència d'un funcionament federalista del Sindicat sota les premises de la democràcia directa.

Ja havíem vist com, pel que fa a aquest aspecte, hi ha unanimitat gairebé absoluta dins de la militància sobre l'existència d'un funcionament basat en la democràcia directa dins de la Confederació. Des de tots els nivells de la militància s'admet que "no,

no, no, les iniciatives venien de baix” (62), i que, per tant, la base exerceix un control sobre els que són membres de Comitès o Juntetes. “Hi ha dictadura a tots els Comitès i Juntetes que estan jerarquitats, però als Comitès dels Sindicats i dels organismes de la CNT no pot haver-hi dictadura de cap manera perquè quan se nomena a un company i la seva actuació es irregular, de la mateixa manera que se’l nombra, se’l treu; per tant, la dictadura no és possible” (63). Tots els acords, tant de tipus ideològic, estratègic o reivindicatiu, provenen, segons ells, de la base. “De tota mena, quan es convocava una reunió general d’un ram, per exemple, a part de la Junta, els demés militants estaven barrejats amb la massa, com és lògic, la majoria dels que demanaven la paraula eren militants, però la base per lo que sentien o el que els hi semblava més encertat, aquell era al que votaven” (64). Aquesta constatació de la supervisió per part de la base de tots els acords suposa, en definitiva, la prioritització de l’assemblea general com a única reunió on han de prendre’s les decisions fonamentals de l’organització. “Sí, a tots, a tots fins a l’últim militant, cada part es veu involucrada en un tot. En definitiva, l’assemblea general és la del Sindicat, els acords que es prenguin a nivell de fàbrica o a nivell de Secció s’han de refundir en una assemblea general (...). El nostre funcionament és confederalista, el principi és federalista per ordre de majories. És democràcia directa perquè no és a nivell de compromissaris, és el vot a l’assemblea (...). [Als Plens locals, etc. oi?] No, a nivell de delegacions, per majoria també és democràcia directíssima”.

El mateix J.Peirats així ho defineix a la seva obra: “La base de cualquier acuerdo de tipo local, regional o nacional es siempre la asamblea general del Sindicato, a la que pueden concurrir, proponer, discutir y votar todos los afiliados”. La mateixa postura trentista defensava aferrissadament aquest procés de discussió des de la base de l’organització, com ho mostra Eulàlia Vega en el seu estudi del trentisme: “Les decisions que havia de prendre la CNT havien de venir de les discussions serenes de les masses treballadores en els Sindicats” (65). Ara bé, en la majoria de les ocasions, a les manifestacions dels militants es confon un Ple de militants amb una assemblea general, de celebració molt més esporàdica, com hem comentat en altres capítols. “Sí, sí, sí, segur, segur, no quedava ningú desentès, no quedava ningú que no quedés compromès amb la discussió de les composicions, ni en la discussió de les proposicions, ningú es

desentenia: com és que no vas venir ahir a l'assemblea?, m'entens? com és que no vas venir a la reunió de Sindicat, ahir?... es passaven circulars sempre” (66).

Així, doncs, el mecanisme ideal a partir del qual el Sindicat iniciava el procés de discussió sobre temes generals és descrit per un militant amb les següents paraules: “Un Sindicat estudia una proposició i l’hi arriba a través d’una circular, eh? Aleshores, estudien l’ordre del dia i es pren un acord, realitzat a través d’una assemblea, i aquell acord és lo que es porta a través d’un document i allà va un delegat o dos delegats que els anomenen... [Aquest ordre del dia es passa a discutir a l’assemblea de Secció?] Pues esclar que sí, a lo més elemental baixa. [Fins a l’empresa?] Esclar, home” (67). Únicament un militant entrevistat que pertanyia el sector adscrit a la tendència sindicalista-revolucionària va admetre espontàniament l’existència de limitacions en la pràctica de la democràcia directa, limitacions que, segons ell, només es donaven en conjuntures on no era possible un funcionament normalitzat. “No, je, je, je, je, en funció d’això sí, en la intencionalitat, en el nom era federalista, però per moltes circumstàncies d’anormalitat, de guerra i de repressió no podia ser federalista perquè era impossible. Ara, es mantenia com a servicis generals tant com fos possible de mantenir una estructura i funcionament federal i confederal, perquè no consisteix en ser federal, consisteix en ser confederal” (68). I insistint més en el tema, aquest mateix testimoni, en preguntar-li sobre la discussió d’ordres del dia de Plens regionals, admetia que en realitat no era únicament en situacions irregulars quan no es consultava la base: “Generalment es convocaven primer militants, la Junta que és intel·ligenta, que n’hi havia que no ho eren gaire i tot sortia fet una merda, perquè si no hi ha una direcció moral o de visió del problema, pues les coses havia vegades que sortien malament, però si els que estaven al front d’aquesta èlit de gent que estaven interessades... estaven al tanto, pues ens reuníem i esbrinavem...” (69).

De fet, l’afirmació taxativa del control de la base, del seu poder per influir en la trajectòria de la Confederació, -”bueno per decisions preses per la base, pels Sindicats, van estar per sobre, inclòs, que les decisions l’èlit de la gran militància” (70)- de l’existència, en definitiva, de democràcia directa comporta dues classes d’omissions en les argumentacions de la militància per validar la formulació que ells proposen. Una

primera omissió es refereix al tipus de reunió on es discuteixen els temes de caràcter general i més transcendents per a l'organització, i que, com hem vist anteriorment, era el corresponent als Plens de militants. En el moment en què interpel·lavem la militància sobre el funcionament federalista i la democràcia directa, els Plens de militants deixen d'existir i només s'hi al·ludeix a les assemblees generals. És força evident que aquest oblit és voluntari, encara que es presenti de manera inconscient. Tanmateix, l'aprofundiment de la relació existent entre les temàtiques tractades en els Plens de militants i els ordres del dia desenvolupats en les assemblees generals feia ben evident la subordinació de les assemblees respecte a les reunions primerament esmentades, les quals es van constituir, en algunes ocasions, en reunions decisòries, i en d'altres, adquirien caràcter preparatori i planificador de les més àmplies. “Jo freqüentava assíduament les reunions de militants, el Ple de Poblenou, i al carrer Olegari, de tant en tant, quan hi havien qüestions importants. Les decisions es prenen: primerament, hi havia un Ple de militants i les assemblees generals. Es pot dir que només era per refrendar lo que volien els militants, per ratificar i perquè tothom té el dret al vot i a parlar, però no és el mateix el que no està preparat i no segueix els problemes, que el que segueix els problemes. En definitiva, els que seguien els problemes eren els militants i aquests aportaven una determinació o portaven uns acords, o portaven unes idees de com s'havia d'anar a una solució i lo que feien a l'assemblea general era portar una o dos o tres postures de les que s'expressaven”. El mateix J. Peiró admet l'existència d'un funcionament a l'interior de la Confederació no corresponent a una dinàmica de democràcia directa: “El sindicalismo puede y debe tener una personalidad colectiva independiente expresada por la soberanía de las masas obreras en actuación determinante por medio de las asambleas sindicales -que ello es la esencia de la democracia directa-, porque el sindicalismo deja de ser tal cuando le son impuestas normas ajenas al mismo, procedentes de otros planos colectivos y por medios irresponsables ante la organización, o de las pomposamente llamadas reuniones de militantes que generalmente han sido la expresión del más grosero centralismo y de una dictadura hartamente insostenible”. Fins i tot J. Peirats, amb una posició estratègica totalment diferent de la de J. Peiró, admet que en certes ocasions es donen certes

extralimitacions de la democràcia directa en la utilització de les reunions de militants. Amb motiu de la convocatòria de la Conferència Regional del 25 de gener de 1936 i davant del fet que els delegats no portessin els acords dels seus respectius Sindicats, J. Peirats manifesta: “La precipitación de la convocatoria da, por otra parte, escaso margen de tiempo para la toma regular de acuerdos. La mayor parte de éstos proceden de reuniones de militantes. Esta situación tenía que provocar, forzosamente, severas críticas contra los promotores de la conferencia. No faltaron delegaciones que atribuyeron al Comité regional un interés marcado en forzar a las delegaciones a la adopción de acuerdos temporizadores con la situación electoral” (71). Malgrat aquestes dues crítiques de dos personatges destacats en la vida de l’organització, la celebració de reunions de militants es produïa habitualment sense problemes. Només es manifesta una certa oposició als Plens en moments de fortes discrepàncies dins de la Confederació o de desequilibris entre les tendències. Aleshores, solia passar que una de les postures enfrontades argumentava sobre la indispensabilitat de convocar assemblees a l’hora de prendre decisions i aportar acords als Plens per invalidar un acord adoptat en reunions de militants. Però, malgrat tot, la celebració d’assemblees no garantia l’existència de gran puresa democràtica. De fet, hi ha un pla concertat perquè a les assemblees generals l’opinió majoritària de la militància s’imposi i sigui la més votada. “Se t’està escapant que abans de celebrar aquestes assemblees i aquestos Plenos es fan les reunions de militància i ja d’una manera que més o menys es coincideix, hi ha una interpretació majoritària i com que el que demana la paraula és militant, doncs l’altre que no és militant, pues escolta” (72).

La militància justificava aquesta preparació dels resultats finals de les assemblees generals per la necessitat de donar una imatge unitària de l’opinió militant, no debilitada per polèmiques internes i potent davant de l’adversari, el capital. Una altra de les raons aportades era pràctica: garantir que s’arribés a la resolució de les qüestions plantejades durant el curs de la reunió a fi d’evitar les discussions interminables. Malgrat aquestes constatacions, els testimonis afirmen la inexistència de contradiccions entre aquesta manipulació prèvia del futur debat i el fet que hi hagués un funcionament real en règim de democràcia directa. “Porque la reunión de militantes en la CNT tenía

un carácter particular. Se dice que practicábamos, naturalmente practicábamos la democracia directa por excelencia, esto es verdad. Pero lo que también es verdad es que cuando nosotros íbamos a una asamblea general, los militantes nos habíamos visto antes, nos habíamos reunido antes. De esta forma se evitaban intervenciones en asambleas públicas donde asistían toda la masa de afiliados que pudieran contradecirse de forma excesiva o que incluso pudieran llegar, o pudiera llegarse a actitudes tan contradictorias que alguna gente hubiera incluso sospechado que este militante diga lo contrario de otro siendo los dos militantes. Para evitar eso se procuraba que los temas se tratasen antes de la asamblea, y entonces, claro, en la asamblea podría haber discrepancias como las había, pero siempre, por lo general, eran discrepancias de detalle más que de fondo, porque previamente los militantes se habían reunido y habían tomado decisiones acerca de lo que se iba a presentar a la asamblea” (73). Per a la consecució d'aquest objectiu existien una sèrie de mecanismes que eren aplicats per la militància a fi que les decisions, prèviament discutides, tinguessin el màxim de possibilitats de ser ratificades a les assemblees. Per tant, a més d'intervenir, els militants que havien estudiat el tema a tractar se situaven estratègicament en el local on se celebrava l'assemblea. “Tots els militants es repartien per l'assemblea i, com és natural, els que sabien el problema de què anava ho plantejaven. I lo que li he dit, la gent per propi egoisme personal apoiaven allò que els hi semblava més encertat” (74).

Per últim, també hem de tenir en compte la importància d'un factor decisiu en el decantament de les decisions, com era el prestigi, la fascinació que la militància més activa exercia sobre la militància de base, d'empresa o Secció, els únics adscrits a activitats sindicals d'àmbit laboral, i encara més sobre l'afiliació. Aquesta imatge positiva facilitava que les seves opinions estiguessin legitimades pel fet de realitzar una tasca militant més intensa. La seva dedicació a l'organització els feia valedors, per tant, d'orientar i guiar amb tot dret les opinions de la Confederació. “Confiábamos porque era una gente que lo daba todo. Esta gente lo daba todo, esta gente iban, iban con todo, con todo el corazón. Porque ¡hay que ver! pasaba más tiempo en la cárcel que en su casa y en la calle. Y las palizas que se llevaban, eh...! Que a García Oliver una vez le dieron una paliza en Jefatura que lo que se salvó de milagro. Y a todos, a todos. El Durruti y

esa gente se pasaban la vida en la cárcel. Por la lucha, todo por la lucha. Ahora, yo pensar... [dels líders] yo qué sé... no tengo suficiente capacidad para enjuiciar estas cosas" (75).

Una segona omisió seria la no consideració per part de la militància central, de l'existència de la militància de base a la Confederació, és a dir, dels militants que centaven la seva activitat en la dedicació més pròpiament sindical, laboral o reivindicativa, sense intervenir en el nucli on es debatien els problemes generals de l'organització. Aquesta omisió ens remet a la primera hipòtesi que volíem tractar, que plantejava si la militància central de l'organització reconeixia els militants de base com a militants de l'organització. La militància que assisteix als Plens de militants considera només militant el sector que participa en les reunions deliberatives. Per tant, espontàniament no inclouem la militància de base en el seu grup de referència. Només després del nostre intent perquè definissin diferents compromisos sindicals van introduir aquest sector en el seu discurs. Conseqüentment, malgrat admetre la necessitat de la tasca laboral i reivindicativa duta a terme en el lloc de treball o el contacte sindical únicament per qüestions reivindicatives, sense cap més projecció, no es valora aquest activisme com un suport essencial de l'activitat sindical. "Estos afiliados se relacionaban cuando iban a cotizar. Eran afiliados y cotizaban. Había que iban, si la cotización era semanal, pues a la semana, y si era mensual, pues al mes, y luego, cuando se enteraban que había una asamblea, a ver qué era lo que planteaban los que eran militantes de verdad. Y los que eran cotizantes, pues sólo iban para eso, para cotizar" (76).

En definitiva, militant és únicament el que participa en l'activitat del seu propi cercle d'acció, l'àmbit dels iniciats o introduïts en la discussió general de la Confederació. Paral·lelament, des d'un altre angle, la militància que només actua per resoldre qüestions laborals arriba a la mateixa conclusió. No s'inclouen en el grup militant i es defineixen com un grup a part de la militància, caracteritzat per una inferior formació i una actitud "seguidista" del que decidien els "dirigents". "(...) Nosotros, no nos daban ninguna formación más que pertenecer al Sindicato y cuando había un movimiento, pues seguir... una huelga, pues no traicionar, porque claro, las huelgas se forman por

mayoría siempre, aunque luego esa mayoría... la... la decanten hacia otro lado -hay que votar. Cuando había que ir a una huelga hay que votar, y siempre en el Sindicato de la CNT mandaba la mayoría, siempre. Se hacían las cosas por mayoría, aunque luego los dirigentes hacían otras cosas que, a veces, también pasaba eso..." (77). Tanmateix la constatació d'una diferent adscripció al procés decisor de l'organització d'uns militants respecte a d'altres no va provocar l'admissió de desigualtats. Sempre i sense dilació, durant la realització de les entrevistes, els militants insistien en l'existència d'una igualtat a l'interior de l'organització, de tots els integrants de la CNT. De nou, en aquestes ocasions, es reproduïen les dues omissions citades amb anterioritat. "La organización no tuvo secretos para la clase trabajadora" (78). De fet, es parteix de la presència d'uns drets equitatius per a tots els afiliats a la CNT, tal com preveuen els principis i estatuts de la Confederació. I aquesta pretesa igualtat emmascara el funcionament real de l'organització, i dona una versió falsejada de la dinàmica interna. "No, no, no, lo que era el Sindicato, estaba abierto a todos, después en las asambleas se ponía allí a disposición del mismo trabajador todos los problemas que se presentaban y aquel trabajador tenía los mismos derechos que un militante, un simple afiliado que no milita en la organización, pero pertenecía a la misma, tenía voz y voto en una asamblea general" (79).

En la mateixa direcció, però des d'un altre angle d'anàlisi, la militància no es va adonar tampoc de l'existència d'una contradicció entre pràctica i ideologia, o millor encara, entre pràctica confederal i principis de funcionament. "Que jo m'hagi adonat no, algun detall és possible en cada congrés que s'ha efectuat, s'han rectificat o ratificat coses, punts de relativa categoria, però mai d'entitat decisòria" (80). El fet de considerar l'estructura organitzativa confederal com un sistema no jerarquitzat col·laborava a convèncer la militància de la inexistència de contradiccions entre funcionament i principis confederals: l'organització complia, per tant, els principis de democràcia directa. "Nos relacionábamos... en principio la organización sindical, como sabes, es una organización horizontal; eso es muy importante, es casi esencial hacer hincapié, poner énfasis en esta cuestión para mí, primordial. Es una de las pocas organizaciones, la única organización cuya estructura es esencialmente horizontal. Las Secciones de

oficio en el Sindicato, los Sindicatos en el interior de la FL, las FL en el interior del CR y los CR en el interior de la Confederación, cada organismo tiene y disfruta de facultades y autonomía suficiente para no estar subordinado a nadie en casos bien precisos” (81). L'autonomia laboral i professional dels diferents nivells de la Confederació, és a dir, l'existència d'una pràctica federalista en l'activitat més pròpiament professional i sindical, ajudava i amagava la manca de discussió ideològica a la base i ajudava a no percebre contradiccions. “Es donava que l'activitat dels Sindicats era molt diversiva, en el sentit que, de vegades, dins de la mateixa metal lúrgia hi havia un taller que tenia problemes, llavors el conflicte quedava limitat a aquest taller i els mateixos treballadors d'aquell taller havien de solucionar-ho, tenien l'apoi moral de la resta del Sindicat i si tant greu era el problema que arribava a alcançar inclús a tota la Confederació” (82). L'única contradicció que els militants van considerar va ser la que es produeix en certes conjuntures, en les quals la CNT participa políticament mitjançant pactes o acords amb partits polítics o el govern. La contradicció apareix en el moment en què el sector més purista accepta dur a terme accions que no es limiten estrictament a la pràctica de l'acció directa; s'accepta la mediació d'intermediaris en les lluites laborals o en els acords polítics: “Tu m'has preguntat una contradicció; n'hi ha moltes, de contradiccions, abans del 20, 23, la d'en Pestaña [es refereix a la creació d'un partit sindicalista]” (83). Per tant, la contradicció es detecta pel fet de no mantenir els principis apolítics en tota la seva envergadura, sobretot en el cas dels militants més anarquistes i puristes en els seus plantejaments ideològics. “No, lo que ha habido siempre ha sido esas tendencias que conocemos de los hombres que creían que la CNT, como fuerza, tenía que establecer, casi se puede decir un partido político, lo mismo que ahora...” (84). Fins i tot el grup dels més moderats es resisteix a admetre la possibilitat d'un no seguiment dels principis proclamats. “No, el que considero és que no hi ha contradicció, no hi ha perquè quan un té una ideologia, un ha de ser sincer amb un mateix per evitar tots aquests mals que tu em senyales” (85). El sector més moderat atribueix l'existència de contradiccions entre funcionament real i teòric a altres factors, com ara la manca de capacitat dels dirigents més visceralment que racionalment a l'hora d'aprofitar i canalitzar la llibertat d'opinió i de participació dins de la CNT sense perdre eficàcia.

“I allà era una cosa més oberta, cony, què et diré! tothom cridava, tothom enraonava, tothom aquell era ben popular, eh! Ara, el que no va tenir, i en això tindries raó, que no va tenir els seus dirigents capaços per fer una eclosió pràctica, perquè no ho van fer-ho, era cor però no era cervell, era cor però no era cervell...” (86). Tanmateix, aquestes deficiències queden compensades quan se celebren els Plens generals de l’organització, en quedar reflectides les opinions de la base mitjançant les seves delegacions. Una vegada més no es té en compte i s’obvia el fet de considerar quins sectors de la militància són els que realment participen en les reunions preparatòries dels Plens d’organització, i quin tipus de reunió es convoca per discutir l’opinió d’una Secció o Sindicat entorn d’un determinat ordre del dia. “Bueno, para eso se celebraban los Plenos. Por ejemplo, en Barcelona si había x Sindicatos, pertenecían todos a la FL, (...) porque ahí pertenecían todos los Sindicatos de la localidad y cuando se trataba de la región, pues se celebraban los Plenos regionales, con delegados de todos los Sindicatos, allí se discutían todos los problemas, allí se discutían todos y los acuerdos que se tomaban eran para cumplirlos cada Sindicato y cuando era a fuera de la región, era nacional, Pleno Nacional. Primero se reunían los Sindicatos y los Sindicatos nombraban delegados para el Pleno Regional, luego se reunía cada región y cada región nombraba delegados para el nacional” (87). Fins i tot, un militant que admet l’absència de discussió ideològica a certs nivells de l’organització intenta mitigar aquesta deficiència argüint el paper que tenien els ateneus com a aglutinadors de les discussions ideològiques i generals en el món llibertari. D’aquesta manera, resolen la contradicció fora de l’organització sindical. “Es posible, es posible, umm... vamos a imaginar por un momento el sindicato ideologizado (...) Es posible... es posible... es posible. Hay contradicción pero nosotros la resolvíamos con el ateneo. Y que hoy no ha encontrado todavía su cauce, pero es posible quizás que el Sindicato lo produzca, creando sus centros de educación ideológica. Por qué no?” (88). Però, a més de resoldre-la, el que en realitat planteja aquest militant és si és necessari o no un debat ideològic que arribi a la base de la Confederació. En definitiva, considera que, per raons pragmàtiques, les qüestions pròpiament sindicals han de tenir prioritat davant de les ideològiques. Per tant, el Sindicat ha de tractar qüestions ideològiques de manera secundària. “Una razón

de práctica, una razón pragmática, porque ideologizar el Sindicato, transportar al Sindicato todos los matices grandes inmensos de la lucha, del socialismo, de la política, del gobierno de los hombres, eh, eso, pues claro, hace partir del principio de que si eso se supone como norma no tendrás apenas tiempo de discutir los problemas más vitales, que son los de la producción y el salario, de las condiciones materiales y entonces, la única forma es de la misma manera que el hombre se especializa, hay productores que producen, que hay gentes que van a las universidades a aprender y a enseñar a los otros; pues hay que partir de este principio, si no se quieren crear ateneos del mismo tipo que creamos nosotros durante la República, pues algo parecido: cámaras de discusión, clubs, discusión libre donde el afiliado, el simple afiliado pudiera asistir a discusiones de este tipo político ideológico, ¿por qué no? ¿por qué no transformar una organización sindical en algo más que un simple cuaderno de reivindicaciones? Y es mucho mejor a mi juicio porque, como tú dices, muy bien hay contradicciones” (89).

7.3.1. Diagnosi de l'organització confederal

Com hauria de definir-se una organització com la confederal? Fins a quin punt l'estructura intencional té a veure amb la seva estructura real? o, amb altres paraules, fins a quin punt els principis programàtics materialitzats a través de la reglamentació establerta, tenen a veure amb la seva estructura efectiva, què podem comprovar mitjançant l'observació addicional? Al llarg dels capítols anteriors hem arribat a dibuixar el funcionament i l'estructura escrita i real de la Confederació. Hem vist que la intenció és reglamentar al mínim possible, únicament delimitar l'organigrama cenetista i definir els càrrecs indispensables dins de les Juntes de Secció i Sindicat Únic. Les funcions dels Comitès de relació no són gairebé definides a causa del seu caràcter d'organismes coordinadors i executors de les decisions adoptades pel conjunt de Sindicats Únics. Per tant, només s'especifiquen una mínima part de les actuacions dels càrrecs de Junta, de la militància adscrita al Sindicat o a la Secció. No es recull l'existència d'una militància de base, ni les relacions que han d'establir-se entre els militants amb càrrecs i la resta de la militància, i menys encara amb els simpatitzants

i els afiliats. De fet, la CNT, com la majoria de les associacions democràtiques, no determina de manera estricta el paper que han de complir els simples membres dins de l'organització i només una mica detalladament el dels membres amb més responsabilitat, a fi de fixar els límits de les seves atribucions (90). En el cas específic de l'organització anarco-sindicalista, pel seu caràcter federalista i llibertari, la CNT tampoc concreta els drets i obligacions dels Comitès superiors i les Juntes, encara que sí que fixa els seus límits, a causa del seu caràcter de nexes d'unió del conjunt del Sindicat, per tant, de l'absoluta limitació del seu poder decisor. Malgrat aquesta indeterminació i la manca d'una jerarquia piramidal, amb poders individualitzats en el si de la CNT, el funcionament sindical observat no ens prova l'existència d'una democràcia directa en què participin tots els sectors de l'organització. A la pràctica, les decisions són preses per una àmplia amalgama de militància circumscrita en l'àmbit dels Comitès de relació i els Sindicats. Tots els acords organitzatius es maduren i reflexionen prèviament a les reunions de militants.

La pràctica habitual de la CNT en els llargs períodes de clandestinitat havia creat un funcionament especial a l'organització, el creat per la militància, que, com explica Horacio Martínez Prieto, es manifestava mitjançant “los militantes y sus reuniones previas o exclusivas que en los tiempos de paz deliberaban con anticipación para llevar a las masas por donde querían; los militantes constituían un partido inorgánico dentro de la CNT” (91). De fet, en paraules de Domènech, la militància participava en les decisions d'importància mitjançant els seus Plens i, en conseqüència “la organización no discutía nuestro trabajo. Sólo cuando surgía algún problema grave, cosa que apenas ocurría, se convocaba una reunión de militantes para tratar de la postura de la organización” (92). Al *Manual del militante* es manifesta clarament la incidència decisiva de la militància en les decisions adoptades a la CNT. “Porque el Congreso representa la voluntad del bloque total de la organización desde la base, mientras que los Plenos sólo representan, generalmente, el espíritu de los Comités, y cuando más, de la militancia, a pesar de que, en más de una ocasión, los delegados a un Pleno se hayan preocupado de llevar los asuntos, precisamente, al *estado llano* de la organización” (93). La jerarquia pren, aleshores, a la CNT, un caràcter difús i el poder decisor es

circumscriu a un col·lectiu de militants, més o menys ampli numèricament, segons el tema o la circumstància en què es troben. La informació circula, per tant, de manera discriminada i únicament en la direcció on han de prendre's les decisions. Les purament professionals o laborals comprendran la militància adscrita als nivells més bàsics de l'organització i les més polítiques o generals, els nivells de l'organigrama més elevats. L'afiliació gairebé sempre en serà exclosa.

Per tant, si bé en teoria l'afiliat a la Confederació ho controla tot mitjançant el federalisme i la democràcia interna, de fet no hi ha un federalisme impecable si no hi ha una consulta contínua a l'assemblea permanent de la base orgànica. I com que aquesta consulta no va produir-se, és estrictament un col·lectiu de militants de nombre variable el que va a discutir i decidir a l'organització. Malgrat que la militància no admeti l'existència de jerarquia a la Confederació, n'hi encara que provingui de l'acceptació de les persones que la integren, en tant representants naturals de la majoria, la jerarquia es forma, de fet, mitjançant la influència que els dirigents exerceixen sobre els altres militants. Es tracta d'una autoritat que podria catalogar-se com a autoritat carismàtica de Webern, producte del poder de convicció, la competència i el coneixement de la pràctica (94). Així, doncs, els Comitès, tal com afirma Horacio Martínez Prieto, no són realment simples nexes de relació sense poder, sinó que "disfrutaban de un poder ilimitado que nadie les había dado, que nadie pensaba en desposeerles porque las cosas no podían pasar de otra manera" (95). Tanmateix, aquests Comitès no podien actuar sense la militància que els donava suport en la presa de decisions. En definitiva, prenem de nou paraules de Prieto: "El militante es un ser imprescindible sin el cual no hay Comité que se atreva a tomar ninguna resolución urgente o grave no prevista en las normas mínimas de la organización; pero si la tomasen los militantes no consultados enfilarian las baterías del resentimiento contra el Comité: porque lo no normativamente imprevisto ha de ser consultado, debatido en reuniones de militantes, primero en una clandestinidad de semi partido secreto y luego, a través de toda la gradación de asambleas federales citadas desde la base hasta la cumbre..." (96).

La indeterminació del que ha de fer i ser un militant condueix, d'altra banda, a una

crítiques al procediment seguit per un Sindicat o Secció amagaven normalment un altre tipus de recriminació, com era l'oposició a l'actuació d'una tendència ideològica contrària dins de la Confederació. Per exemple, l'any 1932, quan es planteja la participació la Federació Local i els Sindicats de Barcelona al Ple de Sabadell, dominat per les tendències moderades i gradualistes, s'argüeixen, de manera oportunista, raons de procediment per explicar la no assistència dels Sindicats de Barcelona al Ple, i, com a conseqüència, impedir-ne la celebració. En aquest sentit, la intervenció del Sindicat de la Metal·lúrgia és prou significativa en justificar que no hi assisteixen per motius d'escrupulositat en el compliment de la normativa sindical, normativa que, com hem vist en altres ocasions, no sempre era tan respectada "Aporta razones poderosas y dice que para poder llevar acuerdos a los Plenos precisa que anteriormente el orden del día puedan discutirlo los trabajadores en sus Sindicatos y cuando éstos están clausurados por el capricho del gobernador, el Regional no debe ignorarlo esto" (101)

D'altra banda, el Sindicat de la Pell, més pròxim als trentistes, per tal de celebrar el Ple, avançava una possible alternativa per debatre l'ordre del dia malgrat estar els Sindicats clausurats. "Dice que su Sindicato no puede reunirse en asambleas como ellos desearían por la imposición de las autoridades, debido a que tenemos la controlación, con los Comités de taller y fábricas que tenemos formados, podemos consultar a los trabajadores" (102) Per tant, l'oposició a assistir al Ple Regional de Sabadell denota únicament la manca de voluntat perquè aquest Ple se celebri, com a mostra de l'enfrontament de tendències en el si a la Confederació, i no respon al desig d'un compliment purista de la normativa

Una altra prova d'aquestes incongruències -és a dir, del no interès a mantenir un seguiment escrupulós de la normativa o el procediment sindical establert, malgrat utilitzar-ho com a argument- seria, en una altra ocasió, la intervenció del Sindicat Fabril i Tèxtil a un Ple Local quan informa que en una assemblea la militància sindical tèxtil havia decidit, davant del tancament dels Sindicats, procedir-ne a la reobertura per la força: "(...) Pasando por encima de la Junta y comisiones de Sección, aceptando la responsabilidad de lo que se derive de nuestra actuación" (103). Per tant, decideix

prescindir totalment de les decisions adoptades unitàriament pel conjunt de la militància sindical del Sindicat Fabril i Tèxtil

7.4.1. La manca d'execució dels acords

Una altra de les crítiques al funcionament sindical que es detecta a les reunions de la Federació Local de Barcelona, i de les quals hem fet esment al capítol corresponent als Comitès de relació superior, va ser la que tenia relació amb la manca d'execució, per part dels Comitès, dels acords adoptats als Plens de l'organització. La pregunta "¿por qué no se han llevado a la práctica los acuerdos tomados en Plenos anteriores? (104) no és inusual i podríem posar múltiples exemples d'aquests incompliments que afecten no únicament acords de Comitès en situacions excepcionals, com podria ser l'aixecament revolucionari de Figols, -on el Comitè Regional de Catalunya i la Federació Local de Barcelona no duen a terme els acords adoptats en les reunions extraordinàries-, sinó també acords de congressos, -com el de la creació dels Sindicats d'indústria el 1931-, o acords de Plens. La situació de clandestinitat és una de les raons sovint argüida per justificar les dificultats existents que impossibilitaven la plasmació pràctica de les decisions. Evidentment, les conjuntures de repressió i suspensió no van ser períodes gaire favorables a un funcionament sindical normalitzat. Ara bé, en moltes ocasions es prenen decisions que es duen a terme malgrat la conjuntura, i passant per sobre del seguiment de la normativa sindical. Això succeïa quan hi havia realment voluntat per actuar en una determinada direcció. Per tant, la conjuntura adversa, malgrat influir, no és l'únic factor determinant del compliment o incompliment dels acords

De fet, hem constatat a les actes dels Plens de la Federació Local una sèrie d'allusions contínues a la manca d'unió de la militància, com a mostra evident de les contínues pugnes ideològiques existents en el si de l'organització. Aquestes discrepàncies de criteris dificulten, en certs moments, que es duguin a terme les decisions adoptades per molts Sindicats. En una ocasió, davant de l'acord de passar a la clandestinitat, un sector de Sindicats l'accepta plenament i un altre estableix negociacions amb el

governador civil per intentar anul·lar la clausura dels Sindicats als quals representen. Aquests fets mostren com les decisions adoptades no tenen prou força per obligar tots els Sindicats a seguir un camí unitari i provoquen dues conseqüències greus per a l'organització. D'una banda, contribueixen a projectar una imatge desprestigiada de la Confederació -"para recobrar el prestigio de que siempre fue acreedora la CNT precisa se haga obra práctica desde la calle" (105)- i de desunió de la seva militància -"pide no se haga campaña manifestando estamos desunidos y que todos tenemos el deber moral de ser todos unos" (106) D'altra banda, fan que les deliberacions s'eternitzin i la plasmació pràctica d'un acord es dilati àmpliament en el temps. Per posar un exemple il·lustratiu, el debat sobre passar a la clandestinitat es manté des del mes de març fins al mes de juny del 1932, constatant-se al llarg d'aquest període actituds discrepants entre la militància que representa els diferents Sindicats. Així s'explica l'adient recomanació de la Federació Local respecte a aquesta qüestió: "(...) Relata lo sucedido desde el acuerdo de ir a la clandestinidad hasta la fecha (...) diciendo que lo que se necesita en estos momentos es ir al acuerdo que se quiera pero que sea de común acuerdo entre todos y miras al bien de la organización y estamos dispuestos a llevarlo a la práctica, esto es lo que entiende la Federación Local que hace falta en estos momentos" (107) D'aquesta intervenció no pot deduir-se que la desunió es produeixi únicament en moments de repressió o clausura. El desacord protagonitza totes les etapes de la vida de l'organització. En aquest sentit es manifesta el Sindicat del Transport quan afirma que la manca de col·laboració econòmica dels Sindicats ni era una prerrogativa de l'època de clandestinitat -"cree que antes (...) nos encontrábamos en la misma situación, ya que la mayoría de los Sindicatos no cumplían los acuerdos de los Plenos" (108)-, ni tampoc correspon a un període determinat de la trajectòria confederal: "Parece que nos encontremos en la misma situación que allá para el año 23. Es hora de que se imponga la reflexión y disciplina sindical por la pureza de las formas federativas" (109)

Altres deficiències de funcionament es detecten en nivells més bàsics de l'organització: el Sindicat Únic i la Secció sindical, les quals es refereixen molt més

al dia a dia sindical, a la tasca quotidiana i al tipus de dinàmica pròpiade les reunions de la Confederació, que no a la manca de compliment dels acords

7.4.2. La feble assistència militant

En aquest sentit, i en primer lloc, tant a la República com a la guerra, es constata a les reunions una manca de participació de la militància, la qual cosa obstaculitza el funcionament fluid del Sindicatç “Al abrir el acto, el compañero dice que si dado el número de asistentes se tiene que tirar la asamblea adelante. Se lamenta de que los militantes no estén tampoco en la asamblea” (110) Aquesta feble participació es detecta, fins i tot, als nivells superiors de l’organigrama, com ara les reunions de la Federació Local, on es denuncia la minvada participació militant, com recull E. Vega a la seva recerca (111) Aquesta dèbil resposta a les convocatòries es va produir tant a les assemblees de Sindicat -on es troben intervencions com ara “siempre se llega tarde, no tan repleto como otras veces” (112), “es de extrañar el poco personal que hay” (113)-, com a les reunions a les barriades: “Las de San Andrés y Gracia no se celebraron por falta de personal concurrente. La celebrada en Pueblo Nuevo, a pesar de no verse muy concurrida aprobó los acuerdos tomados en el ramo del agua” (114), o a les reunions de Junta i militants, on de vegades no poden adoptar-se decisions per manca de presència de militants. Aquestes situacions plantegen la necessitat de “impulsar mucho más la vida de los Sindicatos” (115), i fins i tot es proposa en una ocasió la possibilitat de publicar en el *Boletín de Información CNT-FAI* tots els acords dels Plens per aconseguir una coordinació més gran de la militància, alternativa a la qual la majoria, finalment, no hi va donar suport (116) Vinculada a l’absència de la militància a les reunions sindicals hi ha feble col laboració de les Seccions sindicals en certes ocasions, fet que dificulta la reorganització sindical, després d’un període de suspensió, i l’adopció normalitzada de les decisions: “Dice que el Fabril no tiene el calor de las Secciones, Barcelona no hará nada de nuevo” (117). Durant la guerra, aquest buit es tradueix en una relació deficient entre el Sindicat i els Comitès obrers i en l’absència habitual dels delegats de Secció a la Junta Administrativa, és a dir, al Sindicat Únic

(118). És per això que a aquestes deficiències, els cal una solució urgent per la necessitat de coordinar des dels Sindicats la producció normalitzada de la indústria catalana. L'existència d'una militància poc participativa va donar lloc a la fructificació de situacions anòmales, on es produeixen greus incompliments dels acords adoptats i un no seguiment de les obligacions per part de la militància. Tot això malgrat haver-se constituït comissions per executar gestions concretes (119). De fet, demostra la manca de compromís d'una militància que no té una participació constant a les tasques confederals: "Dice que le parece fatal que en nuestra organización se tomen acuerdos y no se cumplan, dicen si es que la forma actual del Comité no satisface es por la falta de lo esencial, falta de responsabilidad orgánica y con los individuos, cree que si todos cumplieran con su deber se tendría necesidad de modificar la forma de Comité" [es refereix al Comité pro-presos] (120)

En el període de guerra hi ha múltiples al·lusions a la manca de col·laboració de les Seccions, les quals aguditzen l'incompliment de les obligacions, de la mateixa manera que ho fan els organismes que hi estan vinculats: comissions tècniques que no assisteixen mai i descuiden la Secció (121); Seccions que no responen amb els treballs que els han estat encomanats (122), o no segueixen els acords adoptats pel Sindicat (123). Aquest no seguiment dels acords per la militància també es produeix en els Sindicats Únics, ja entrada la guerra, quan la situació de la Confederació en la correlació de forces polítiques és més feble i la militància no manté l'anterior nivell de disciplina en relació amb els acords de Junta i de Comitès (124) Dos fenòmens nous apareixen en iniciar-se la confrontació bèl·lica. En primer lloc, hi ha un conflicte de competències entre Sindicat i altres nous organismes tècnics o productius, fruit de la necessitat que el Sindicat controli, a tots nivells, la vida econòmica catalana (125) També hi ha conflictes entre les col·lectivitats i els Comitès de defensa, a causa de l'eclosió d'una multiplicitat de poders amb funcions no del tot ben atribuïdes. Segons el Comitè de defensa de Barcelona, tots intenten usurpar les funcions que competeixen al Sindicat, col·lectivitats i Comitès de defensa (126)

La segona problemàtica que apareix durant la guerra va ser la disminució del compliment dels acords de tipus laboral i econòmic per part dels Comitès obrers i les

empreses. Les decisions sobre augments de sou, horaris, etc. que havien de prendre's a nivell general de tot el Sindicat d'una mateixa branca productiva són sovint adoptades unilateralment per alguns Comitès de control o consells d'empreses (127) La manca d'autoritat de les Seccions per imposar-se fa que, en certes ocasions, aquestes actuacions es tractin a les reunions de Junta del Sindicat Únic, a fi que els militants del Sindicat donin suport al paper fiscalitzador de les Seccions i sorgeixi l'orientació precisa del Sindicat que indiqui a les Seccions la necessitat que, davant de les anomalies dels Consells d'empresa, "las Secciones recaben de los mismos el cumplimiento de sus obligaciones" (128). De fet, aquests conflictes són el reflex de l'intent dels Sindicats d'harmonitzar un procés d'estructuració econòmica i social de les empreses per encaminar la producció catalana de guerra i homogeneïtzar l'eclosió inicial de formes organitzatives. Aquesta uniformitat xocava de ple amb l'autonomia anterior de què gaudien les Seccions sindicals a nivell laboral i professional, com també amb el diferent procés d'implantació del Sindicat a les empreses. A mesura que les atribucions sindicals esdevenien més organitzatives i de gestió en detriment de les anteriors purament reivindicatives, l'homogeneïtzació del procés es feia més difícil. I això era degut a l'existència d'una disparitat inicial entre les empreses d'una mateixa Secció o branca productiva, respecte a la implantació de les bases salarials o la presentació d'exigències laborals a la patronal. Per últim, es constaten a les reunions sindicals certes anomalies en el funcionament confederal, que afecten els Comitès de relació. Aquestes deficiències es refereixen a la insuficient informació que aporten els Comitès de relació, abans de la celebració de Plens o congressos de l'organització sobre el tema que s'ha de tractar (129). Per donar sortida a aquesta situació s'adopten acords a fi que siguin publicats informes del Comitè Regional a *Solidaridad Obrera* sobre els ordres del dia dels Plens abans de la seva celebració, i no s'entri en debat si no apareixen prèviament a la premsa confederal (130).

7.4.3. La vulneració del procediment ordinari de funcionament

Poques al·lusions hem trobat sobre la vulneració del procediment ordinari de

funcionament. De fet, aquestes crítiques es feien molt més a les reunions de Junta, de les quals no posseïm actes del temps de la República. A les reunions més amples, només cal destacar una crítica al fet de no haver estat discutit prèviament ni el reglament intern del Sindicat, ni la localitat on havia de residir el Comitè de relacions (131). Com veiem, queixes molt esporàdiques i aïllades sobre el no compliment de la normativa ordinària. Durant el període de guerra, a mesura que transcorren els mesos, es fan més evidents les crítiques a la resta d'organismes sindicals. Si en un principi només són al·lusions sobre l'obligatorietat que la Federació Local avisi amb temps dels Plens més importants que s'han de celebrar, (132), o sobre conductes inadmissibles i imposants de certes patrulles de control o Sindicats (132), com més ens apropem als fets de maig i més deteriorada es troba la situació de la Confederació a nivell polític, més comencen a aparèixer crítiques a l'actuació dels Comitès. Així, doncs, dies abans dels fets de maig, les discrepàncies a l'interior dels Sindicats entre tendències són força evidents i apareixen desqualificacions frontals a l'actuació dels components de la Junta: "Continúa diciendo que precisamente por ser un acuerdo de Asamblea general ir a la socialización... es por lo que cree que ha de ser otra Asamblea General de los mismos compañeros la que lo desapruere y no cree que ni una ponencia ni un presidente (de Sindicato) tengan facultades para que en forma de decreto o algo semejante suspenda temporalmente el acuerdo tomado en Asamblea General" (134). Després dels fets de maig hi ha per primera vegada censures greus contra l'actitud dels Comitès al llarg del període bèl·lic. Comentaris com els que reproduïm a continuació són molt il·lustratius de l'ambient de crispació que es respirava en aquell moment: "Cree que una parte de la culpa de lo sucedido obedece a la falta de organización de los Comitès superiores. Explana que mientras el Partido Comunista tiene una oficina de propaganda y orientación montada especialmente para rebentar a la CNT, y en cambio por nuestra parte no se ha sabido preparar nada para contrarestar la mala labor de los comunistas". "Pone de manifiesto la situación de los compañeros que, en representación de la Organización, están en los cargos públicos en cuyos lugares no son más que monigotes que bailan al son que quieren los otros..." Malgrat tot, es continua donant una imatge unida de la Confederació, "que sería inoportuno en que estos momentos se destituyan

a los Comités Superiores de la Organización, pues ante la opinión daríamos una sensación bastante deplorable”. Aquesta necessitat no comporta que, en aquesta ocasió, es doni internament un vot de confiança als Comitès superiors i se’ls concedeixin les atribucions especials que demanen: “Expone que lo que el Comité Nacional pide en este punto es poderse transformar en Comité ejecutivo y que, en vista de los resultados que ha dado este máximo de poderes, no podemos consentir en conceder estas atribuciones”. S’aprova, finalment, la censura als Comitès, com també la proposició de retirar tots els càrrecs dels llocs oficials i estendre una campanya per orientar l’opinió pública i aconseguir la reintegració de tots els companys a les tasques sindicals (135). Com veiem, aquestes crítiques no trenquen, tanmateix, la indispensable disciplina de l’organització envers les decisions generals i es tracta, de fet, només d’un toc d’atenció envers el fracàs dels Comitès.

7.4.4. Les anomalies de funcionament a les Seccions sindicals

Les actes de les Seccions sindicals recullen anomalies de funcionament molt precises sobre l’actuació de càrrecs, militants i col·lectius de treballadors, que fan també referència a la participació insuficient de la militància en les tasques sindicals.

Múltiples són les al·lusions sobre la manca de compareixença de la militància sense càrrecs, que ha de donar suport a l’actuació de les Juntes de Secció. Entre altres queixes, es recull la no col·laboració de la militància de barriada i Secció per nomenar els càrrecs de barriada, els Comitès de taller o les borses d’atur i la falta de participació de les barriades (136). Es constata “la apatía de los delegados de barriada; quien no cumple, se le destituya” (137). De fet, aquesta situació només demostra la poca disciplina existent en el funcionament habitual d’algunes Seccions. “El compañero Moreo, presidente del Comité central, dice que está muy triste de ver la poca disciplina sindical que ostenta nuestra Sección y que si continuamos de esta manera nunca llegaremos a hacer nada, pues lo primero, que todo socio está obligado es a velar por la buena marcha de la organización” (138).

També són nombrosos els comentaris sobre l’incompliment dels militants amb

càrrecs. En realitat, el compromís dels militants en aquest nivell de l'organització, la secció, és menys continu i es manté a uns nivells de vinculació més febles. La no participació a les reunions de Juntes de Secció (139), la relaxació de les funcions del delegat de la Secció a la Junta administrativa o de Sindicat Únic (140) i, fins i tot, l'abandó per part dels càrrecs de les seves obligacions durant les etapes de clausura (141) són aspectes sovint comentats a les reunions de les Seccions. Un bon exponent d'aquest compromís discontinu de les obligacions sindicals és el fet que va tenir lloc durant un període de conflicte: "Dice que se forma un Comité de relación [per anomenar el Comitè de vaga] y una reunión que había de haber dieciséis presidentes de Sección; faltaron más de la mitad y de esta forma no podía hacerse historia del desarrollo del conflicto y dice que el Comité de la local impedía ensanchar el conflicto..." (142).

El comportament desigual de la militància de Secció, amb càrrecs o sense, i de la militància de barriada i d'empresa, suport bàsic de la vida sindical, es completava amb una manca de predisposició dels militants de base per proposar-se a si mateixos per ocupar càrrecs o funcions sindicals concretes que exigissin un cert grau de responsabilitat. "Hace uso de la palabra extendiéndose en consideraciones sobre los que pueden aceptar cargos y rehuyen, teniendo capacidad y solvencia" (143).

Altres aspectes es destaquen com a causants del deficient funcionament de la militància, els quals fan referència fonamentalment a la manca de capacitat de la militància per resoldre i negociar certes qüestions. Davant de les negociacions salarials i l'organització de les empreses, la censura se centra en la manca d'experiència dels càrrecs, que produeix resultats amb poc èxit i l'inici d'un procés de negociacions infructuós (144). En aquest sentit, la constatació de la manca de preparació de la militància multiplica el nombre d'intervencions que defensen la necessitat de treballar per a una més gran preparació de la militància de Secció, barriades i empresa. Per aconseguir aquesta millora es proposa l'organització de "charlas técnicas y sociales, así tendríamos más número de militantes" (145), i l'emissió de "folletos en los cuales se oriente de cuál es la misión de los delegados y Comités de taller dentro del Sindicato" (146) a fi de capacitar la militància present a la base de l'organització. El que hi havia

en aquest sector era, en definitiva, un profund desconeixement de les tàctiques i principis sindicals, raó per la qual “muchos delegados se quejan de anomalías y tratos que existen en los talleres y por este sentido se impone que se discuta el orden moral” (147). D’aquesta insuficient preparació es deriva l’organització desigual de les Seccions sindicals (148), com també la de les barriades i de les empreses (149). Un exemple d’aquesta feblesa seria el procés dificultós de fusió de la Secció d’electricistes i lampistes, a causa de l’escàs nombre de militants actius i el fet que després de quatre mesos no s’hagués pogut aconseguir celebrar una assemblea (150).

A les reunions de les Seccions sindicals no hem resseguit gaires intervencions sobre conflictes amb altres nivells de l’organigrama sindical. Algunes queixes a la Junta del Sindicat Únic per no haver informat prou la Secció sobre assumptes de la seva competència (151), el no lliurament de l’informe del Comitè de vaga segons les normes federatives (152) o, en altres ocasions, la manca de resposta del Sindicat Únic davant de problemes presentats per la Secció, serien alguns dels casos que podem destacar: “La indiferencia con que fue acogida es bien notoria después de darse por enterados [la Junta del Sindicat Únic], adoptaron ponerlo en consideración de una reunión de militantes y de sus acuerdos que se tomen será la orientación a seguir que tendrá que someterse esta Sección. Ante estos razonamientos tan absurdos como faltos de lógica, esta Junta [de Secció], después de premeditar severamente lo que supone esta cuestión, acuerda por unanimidad ratificarse en la misma posición” (153). Respecte a l’actuació del Comitè Regional, hem constatat una crítica a l’elecció dels seus membres durant la celebració de plens de militants, procediment que no complia l’estricta normativa federal (154). Pel que fa a la Federació Local, destaquen algunes al·lusions a conflictes de Seccions i Sindicats Únics amb la Federació Local, que tenen com a base el control de conflictes vaguístics (155).

Durant la guerra, les qüestions que apareixen reflectides més contínuament a les actes de les Seccions són les denúncies constants a la manca de compliment de la militància de les tasques que els han estat encomanades. Militància aquesta vegada present als nuclis centrals de la Confederació, la Junta de Sindicats i la Junta de Secció. Manca d’assistència del secretariat: els companys del Sindicat “no acuden cuando los

momentos son algo difíciles, que antes de aceptar se den cuenta de las responsabilidades” (156), no assistència del delegat administratiu destacat a Solidaridad Obrera (157), no compliment de les obligacions per part dels membres de les comissions tècniques (158), irresponsabilitat dels companys respecte als càrrecs que ocupen i poc ambient a la Junta (159): “El Sindicato Único descontento porque no había nadie de la Sección en el Sindicato Único, que es el campo de batalla” (160). De fet, el que es produeix en aquest període és una relaxació del compliment de les obligacions per part dels militants amb càrrecs de Junta, atribuïble potser a l’escassa militància preparada i a la multiplicitat de càrrecs que es van generar a partir del 1937. Aquesta relaxació va conduir a l’aplicació de mesures sancionadores cap a la mateixa militància de Junta. “No hay derecho de la actitud de los militantes y Junta. Lo mismo pasa en la Junta Administrativa [es refereix a la Junta del Sindicat Únic] y se acordó que el que faltara tres veces, se le dará por dimitido” (161). Una altra explicació d’aquest fenomen podria ser la disminució de l’adhesió de la militància a la Confederació a causa de la pèrdua de la posició privilegiada de la CNT en la correlació de forces a partir del segon any de guerra. Així ens ho confirma un militant de la Secció de construccions metàl·liques: “Siempre he visto los mismos militantes y si ahora no asisten tanto como al principio es por la situación política actual y si la CNT ocupara el lugar político anterior, todos volverían” (162). En certes ocasions, també hi ha una denúncia directa a l’actuació de la Junta i la petició que dimiteixi “por ligereza en su actuación” (163).

Si els membres de les Juntes de Secció i Sindicats i els de les comissions tècniques no compleixen, encara incompleixen més les seves obligacions els delegats de barriada i d’empresa (164). Les al·lusions a la deficient activitat de la militància són, per tant, contínues i van creixent a mesura que transcorre el període de guerra: “Incluso los compañeros armados no se dejan ver en momentos de peligro” (165); “Caldereros no aparecen en reuniones de Junta” (166); “No tenemos militantes suficientes para todos los cargos” (167); “Militantes no acuden a la Sección, se está quedando la última” (168). És per aquesta raó que es multipliquen les recomanacions com les que ressenyem a continuació: “No hay calor entre militantes. En general, en todas las industrias, pero tenemos que responsabilizarnos de una vez y que los compañeros que seamos llevemos

la obra adelante y los acuerdos a la práctica” (169); “Se actúe con más tesón sobre los militantes y que se respalde un poco más a la Junta y no dejen de actuar y colaborar con la organización” (170). En aquesta etapa la crítica a l’incompliment dels acords decidits en assemblea general de Secció apareixen menys sovint, encara que també hem pogut registrar censures a la no execució de les decisions adoptades pels afiliats: “En algunos talleres” (171). El poc marge decisorí que es concedia a les assemblees generals fa factible les poques al·lusions a l’incompliment dels afiliats. Malgrat tot, aquests tipus de situacions van conduir, durant la guerra, a l’aparició al *Boletín de Información CNT-FAI* i a *Solidaridad Obrera* de comunicats “recordando a todos los trabajadores en general del ramo en que se cumplan todos aquellos acuerdos tomados en asamblea general” (172).

7.5. El suport de l’afiliació

Un altre dels aspectes sobre el qual volem reflexionar a l’hora d’analitzar el funcionament sindical és el paper que en aquesta dinàmica interna va prendre l’afiliació. Sense entrar en el tema de les motivacions de l’afiliació per associar-se dins del marc de la Confederació, que tractarem en el pròxim capítol, sí que ens sembla necessari mesurar i qualificar quin va ser el suport de l’afiliació al funcionament sindical, és a dir, en quins moments l’afiliació respon al que d’ella espera la militància i en quines situacions es detecten queixes o mancances. Seccions i Sindicats constitueixen l’àmbit idoni on es registren comentaris sobre l’actitud de l’afiliació. Lamentablement, les intervencions que es fan en relació amb això recullen generalment crítiques a la seva actuació. Es destaquen les situacions anòmales i el funcionament adequat es considera un fet normal i, per tant, no destacable. Conseqüentment amb això, la nostra anàlisi estarà marcada pel pes de les crítiques negatives al suport de l’afiliació.

7.5.1. El pagament de les quotes sindicals

Un primer tema que apareix de manera recurrent a les reunions de Secció és la manca de compliment del principal deure de l’afiliat, és a dir, el pagament de la

cotització sindical. Al llarg de la República, a les Seccions sindicals, apareixen múltiples al·lusions al no pagament de les cotitzacions, amb expresses recomanacions a la revisió dels carnets per comprovar si estan al dia, crides a la normalització i la constatació de la insuficient recaptació per cobrir les despeses de les Seccions o les barriades. Aquesta observació extreta de la lectura de les actes és també sostinguda per Albert Balcells quan manifesta “Sabadell era uno de los pocos lugares de Cataluña en los que la gran mayoría de afiliados estaba al corriente del pago de las cuotas”, o en la mateixa obra, més endavant: “Tras el Pleno, la Federación Sabadellense decía que podía demostrar que en Barcelona sólo cotizaban unos 20.000 afiliados. De los 37.000 afiliados al Sindicato Metalúrgico, por ejemplo, sólo 4.330 estaban al corriente del pago del sello confederal” (173). Queixes com la que ressenyem a continuació són sovint presents a les reunions sindicals: “El delegado de la casa Ibáñez dice que para cobrar lo estipulado semanalmente es necesario tener que ir permanentemente detrás de los compañeros, pues casi todos no están al corriente de pago” (174). Ja des de l’any 1930 es planteja en certes ocasions, a les reunions de les Seccions sindicals, la necessitat de declarar una amnistia que afectés tots els morosos a fi de normalitzar la situació i partir de zero (175). Malgrat tot, aquesta amnistia va ser difícilment aplicable, i sectors de la militància trobaven inadmissible la seva plasmació. Una mostra d’aquestes discrepàncies la trobem en aquesta discussió d’una reunió de la Secció Calderers en Ferro, on es tracta aquest tema, i es vincula amb la interrupció del funcionament sindical durant els llargs períodes de clausura o suspensió que patien Seccions i Sindicats: “Sánchez toma la palabra y expone a las Juntas la necesidad de transigir hasta cierto punto y sigue exponiendo sus razones. Ros opina lo contrario y dice que no debe darse la amnistía por razones concretas. Soler opina lo mismo que Sánchez y cree que debido al deseo que reina por parte de los trabajadores de organizarse es necesario aprovechar la ocasión y dar todas las facilidades posibles. Sánchez plantea la cuestión a fondo y dice la palabra amnistía no debe existir y teniendo como tienen las Juntas de Secciones autonomía para desenvolverse, lo arreglen del modo más conveniente y sigue diciendo: esos trabajadores que amenazan con irse a la Unión General de Trabajadores si la Confederación Nacional del Trabajo no les arregla el carnet a medida de sus

exigencias y en lugar de beneficiar a éstas las perjudican grandemente, luego refiriéndose al caso de perder el control durante la clausura es porque les da la gana. Ros dice que se arreglen los carnets según los casos, si han estado éstos desorganizados” (176). El tema de l’*amnistia* també va ser sovint tractat a les reunions de *Sindicat Únic*, encara que sempre vist com una qüestió que havia de discutir-se als nivells més propers a l’*afiliació*. Així doncs, entorn de l’*oblit del deute* de les quotes endarrerides, acordaven “que sean las barriadas las que se manifiesten y luego discutir en asamblea” (177). De tota manera, no es tracten els temes de no pagaments de quotes de manera individual, sinó que a aquest nivell de l’*organització* es contempla la situació general i es delega en les *Seccions i barriades* la resolució de la manca de *recaptació*. Es constata, però, el fet que aquesta situació afecta majoritàriament tot el *Sindicat* sense constituir un fenomen aïllat i vinculat només a una empresa o *Secció*: “Dice que la mayoría de compañeros del Fabril no pagan al Sindicato y se manifiesta en favor de una gran propaganda para organizarlo. Dice que la Junta de Sección convoque a los Comités de fábrica para dicha organización” (178). De fet, després de cada clausura o suspensió, ja fos dilatada o minvada en el temps, la tasca de *reorganització* esdevenia laboriosa a l’hora de normalitzar el pagament de les cotitzacions. “A la hora de pagar nadie lo hizo” (179). Aquesta afirmació desvela l’*absència d’una adscripció entusiàstica i il·lusionada* de l’*afiliació* a la *Confederació* que procurés, en moments de *clandestinitat*, el manteniment del finançament necessari al *Sindicat*, i encara més en els períodes de *reorganització*. La problemàtica de les cotitzacions no és tractada a les reunions de *Federació Local*; per tant, es considera que és un tema que han de resoldre els nivells bàsics de l’*organització*, que són els que garanteixen que l’*engranatge sindical* funcioni.

D’altra banda, hem de destacar com no es constata aquest incompliment durant el període de guerra. Amb la *sindicació obligatòria*, el problema de la dificultat de *recaptar les cotitzacions* desapareix. En certa manera, el mateix *Sindicat*, a partir dels seus representants a l’*empresa*, exerceix les funcions pròpies de la gestió empresarial, incloent-hi el pagament de la setmanada; per tant, el *Sindicat* assumeix també l’*antiga*

funció patronal. Les obligacions sindicals obligatòries es compleixen escrupolosament i no hem trobat constància de manca de pagament de quotes.

7.5.2. La participació insuficient de la majoria

Un segon aspecte que destaca a les reunions sindicals és la manca d'assistència de l'afiliació a les reunions convocades per les Seccions tant si es tracta de la reunió d'una empresa (180) per tractar de la reorganització de la casa o de l'aplicació de les bases, com d'assemblees ordinàries (181). Aquesta minvada participació feia que fins i tot s'hagués de recórrer a convocar personalment els treballadors per aconseguir els objectius sindicals. "Por no ser la primera vez que ocurre, se acuerda que a partir del día tres del mes entrante sean convocados individualmente pero sin intermitencia" (182).

Durant la guerra no van desaparèixer del tot els comentaris sobre la no presència d'afiliats a les reunions de Secció. Malgrat que en certes ocasions els mateixos militants, davant de la manca d'assistència, restin importància al problema, "el número de asistentes es lo de menos, lo que importa es la calidad" (183), en general el conflicte bèl·lic intenta articular mesures repressives per sancionar la conducta poc participativa: davant de la manca d'assistència a les assemblees, la Secció d'estacions acorda inicialment que "se grabe con un día menos de jornal la no asistencia justificada" (184), encara que finalment revoqui aquest acord "por apartarse de los principios confederales" (185). De fet, el més habitual era emetre notes comminatòries per induir a una major assistència. Més duresa s'aplica quan són els aturats els que no acudeixen amb regularitat al Sindicat. "El parado forzoso que no comparezca como mínimo dos veces por semana en el Sindicato se le dé de baja en la bolsa de parados" (186). El control de l'assistència de l'afiliació competeix totalment a les les Seccions. Els Sindicats Únics registren la manca d'assistència de la militància de Secció a les reunions sindicals, però obvien i desconeixen el nivell de concurrència de l'afiliació. En el cas de reunions conjuntes de totes les Seccions d'un mateix Sindicat Únic, tenen lloc certs comentaris sobre la incompareixença de companys de Secció, amb un to de censura. "En vista de

que los compañeros de la Sección Hilados no acuden a la Asamblea y lo esperan todo de la Generalitat, que las demás Secciones del Sindicato no hagan ninguna clase de sacrificios para ella, pues no se lo merecen” (187). El mateix succeeix en el cas de la Federació Local, que no registra ni denúncia en cap moment el grau de participació de l’afiliació. Aquest aspecte del funcionament sindical no es considera integrat al seu àmbit de competències i preocupacions. A partir d’aquestes constatacions podríem arribar a plantejar dues interpretacions d’aquest no tractament, en Sindicats i Federació Local, de l’assistència de l’afiliació. D’una banda, podríem deduir del fet que només es constataessin en les actes de les reunions de Secció els casos en què aquesta incompareixença tenia lloc i no es ressenyessin els moments en què hi havia una participació majoritària de l’afiliació, que, en realitat, aquesta manca d’assistència de l’afiliació es va produir poc freqüentment. Per tant, com que no era una situació que tingués lloc de manera generalitzada en totes les Seccions, lògicament no arribava a constituir un problema substancial per ser tractat en els Sindicats. D’altra banda, una segona explicació per al no tractament en els Sindicats Únics i Comitè de relació local de la no assistència de l’afiliació seria la importància que aquests nivells de l’organització atorguen a l’afiliació en el funcionament confederal. A mesura que ens endinsem en l’organigrama sindical desapareixen les referències a l’afiliació i es parla majoritàriament de militants i militància, que són els que es reuneixen, parlen i opinen, com també els que representen la base. La participació de l’afiliació no és un problema cabdal per a Sindicats i encara menys per als Comitès de relació. Només en els moments de mobilització, quan han d’adoptar-se actituds unitàries i majoritàries, el tema de l’afiliació és destacat. Per tant, l’afiliació té una importància i un pes sindical, en els moments de conflicte, i no és decisiu que mantingui un nivell continu d’integració en la vida sindical. És competència, en definitiva, de les Seccions el fet de garantir una mínima assistència de l’afiliació per arribar a acords d’organització o de reivindicacions de bases salarials o granratir la financiació econòmica i, en aquest sentit, només quan aquesta assistència és insuficient per adoptar un acord o transmetre una informació es destaca el problema. Aquesta segona reflexió ens conduiria, en realitat, a plantejar-nos seriosament quin paper va tenir l’afiliació per a l’organització confederal. Què se

n'espera i com se la conceptua. La resposta a aquest interrogant ens podria fer decantar per una de les dues interpretacions formulades. En el pròxim capítol podrem respondre a aquesta qüestió amb l'ajuda de l'anàlisi efectuada a partir de les fonts orals recopilades.

7.5.3. La pràctica insolidària

Altres mostres de la indiferència de la majoria vers l'activitat sindical serien les actituds poc solidàries dels treballadors d'un sector respecte a altres sectors sindicals. Aquesta insolidaritat es patentitza amb l'oposició de l'afiliació de certes Seccions a l'hora de pagar quotes extraordinàries per ajudar una empresa o una Secció en una situació conflictiva (188) o, simplement, per sufragar la quota pro-vaguistes. Crides a estendre l'esperit de solidaritat són freqüentment ressenyades en les actes de les reunions de Seccions, les quals al ludeixen a la indispensabilitat d'aquesta solidaritat entre companys en l'exercici de la pràctica confederal. "Expone la conveniencia de hacer propaganda por barriadas para realzar la moral de los fundidores y recordarles el espíritu de solidaridad que ha de ser la característica de la Sección" (189). De tota manera, malgrat la necessitat de solidaritat en els mitjans llibertaris, no es va considerar obligatori el pagament de quotes pro-vaguistes, sinó totalment voluntari per evitar l'enfrontament entre els treballadors. "Se aprueba unánimemente la cuota voluntaria netamente solidaria... solidaridad moral y material que habría de ser norma en fundidores, pero de carácter puramente voluntaria toda, que de ser obligatoria se enfrentaría a los trabajadores en este aspecto" (190).

Una segona constatació de la manca d'arrelament de l'esperit solidari entre l'afiliació serien els intents continus per part de la militància d'eradicar la pràctica laboral de la feina a preu fet, que anava en contra de l'ocupació dels treballadors aturats, a què anteriorment hem fet esment. "(...) Éstos, en su mayoría, son materialistas, topando con una obstrucción muy grande que imposibilita el que la Sección pueda desarrollar este cometido con normalidad..." (191). L'acceptació generalitzada del treball fet i les primes entre l'afiliació havia estat sancionada pel Sindicat des de

sempre, sense que s'aconseguís posar fi a aquesta pràctica. En certes ocasions, s'havien recomanat mesures més radicals davant del no acatament dels acords de la Confederació, com ho reflecteix aquesta intervenció d'un militant de Secció sobre l'existència de la feina a preu fet i les primes. "Lorente dice que desde 1920 se han impuesto multas y otras causas y todo ha sido en perjuicio nuestro y que hace un año que se viene discutiendo lo mismo y no hay nada (...), siendo su proposición por escrito como dice. Todo compañero que sin comunicarlo a la Sección rompa los acuerdos de la misma sea llamado a reunión para notificarle la retirada de carnet confederal tan sólo por respeto a las bases firmadas últimamente" (192). Fins i tot empreses aïllades arriben a revocar els acords sobre primes (193).

Altres mostres d'insolidaritat van ser la manca d'adhesió a vagues: "Se niegan a ir al paro... lo cual hicieron para ocupar los puestos de los compañeros fijos, por lo cual él no está dispuesto a turnar con los que traicionan a los compañeros" (194) o l'acceptació de les hores extraordinàries "sin acatar decisión de la Junta" (195).

El relaxament de la pràctica solidària es tracta habitualment a les reunions de Secció i, com la resta de situacions denunciades com a incompliments de l'afiliació, és un fet que té escàs ressò a les actes dels Sindicats Únics i Comitès de relació. Únicament es destaca aquesta problemàtica des d'un punt de vista més global, quan hi ha oposició dels treballadors a donar suport a les lluites reivindicatives. En conflictes concrets es destaca la manca de suport de l'afiliació a les assemblees de Sindicats Únics per debatre el procés de la vaga. Curiosament, en algunes ocasions, aquesta minvada col·laboració de l'afiliació s'explica com a resultat d'una actuació poc correcta de la militància. Molt il·lustrativa en aquest sentit és una intervenció de García Oliver en una assemblea del ram fabril i tèxtil per tractar la vaga general del sector. Davant d'altres intervencions, argüint que les obreres si volien augment havien de lluitar, García Oliver hi afegia: "Estas compañeras son merecedoras de toda nuestra atención y aprecio por ser esencialmente trabajadoras y su desvío del Sindicato es culpa nuestra, pues en vez de apoyarlas cuando se presenta una ocasión, lo que hacemos es querer desentendernos de ellas y termina enalteciéndolas por lo que representan dentro del ejército proletario" (196). El que es constata a tots els nivells de l'organització és una falta d'adhesió de

l'afiliació a la idea final de la Confederació, una manca d'entusiasme en els objectius que es pretenen aconseguir a mig termini. A les Seccions sindicals, aquesta tebiesa es manifesta per la dificultat de trobar companys suficients a l'hora d'organitzar les empreses (197), o per la indiferència de l'afiliació davant de la sindicació i pertinença a la Confederació. “Éste [el patró] les reprochó que esta Sección se preocupaba mucho de estos compañeros [Casa Suazo] cuando ellos cada día se le ofrecen a trabajar, hasta incluso a romper el carnet si accedía a las pretensiones de éstos” (198). Aquesta mateixa actitud es manifesta durant la guerra evidenciada com una manca de suport al procés col·lectivista, i com una falta d'adhesió i entusiasme al canvi d'entitat econòmica i social de les empreses que no acaba de ser del tot assolit pels treballadors com un procés propi (199): “(...) denunciar la inconsciencia de algunos trabajadores que sabotean la obra con una labor derrotista, compañeros que no critican en asamblea a los compañeros militantes y luego hablan mal” (200). Alhora, es complementa amb una postura poc positiva davant de la feina, on es veuen freqüents mostres de relaxació laboral, fet que va provocar nombroses denúncies dins de les Seccions (201). A les reunions de Sindicat Únic també apareixen indicis d'una adhesió limitada de l'afiliació. En aquest sentit, es recollien crides diverses als treballadors perquè donessin al Sindicat una col·laboració més estreta, com ara: “Hace un llamamiento a todos los trabajadores del Fabril y Textil y especialmente a la mujer para que acudan a engrosar las filas del Sindicato” (202). “Es necesario que se calde el ambiente de las barriadas para que se responda en el sentido verdadero de la organización” (203). En certs sectors, com el tèxtil, aquesta crida es fa més directament a la dona: “La lucha debe empezar en nuestra propia familia. La mujer -dice- responde siempre pero hay que educarla y enseñarla el camino de la emancipación” (204).

Aquesta manca de confiança al suport del conjunt de l'afiliació també es suscita per la Federació Local de Barcelona amb motiu de mobilitzacions generals. A conseqüència de l'aixecament de Fígols el 1932 i de la decisió de declarar una aturada general en cas que el vaixell dels deportats sortís de Barcelona, una sèrie de Sindicats en una reunió plenària de la Federació Local de Barcelona exposen els seus dubtes sobre la resposta a la crida dels seus afiliats.

Així, doncs, el Sindicat Únic del transport argüïa que “no cuenta con el control de sus afiliados”; Alimentació i Serveis Públics no podien comprometre’s a realitzar l’aturada. Llum i Força es trobava en la mateixa situació per “ser el personal muy retrógrado”. Altres Sindicats, malgrat no tenir gaire confiança en el seu èxit, manifestaven el seu propòsit d’intentar-ho: Indústries Gràfiques, per exemple, “confía en saber cumplir con su deber” si es fa un manifest. Fabril i Textil afegeix que “aunque el personal en su totalidad esté algo reacio, no será esto óbice para que si las cosas se hacen bien y de una manera concreta el personal pueda responder con dignidad”, o el Sindicat de Camperols i de l’Automòbil, que es refermen en el mateix sentit: “Caso de que el barco saliese, tener otro manifiesto preparado para que, de esta forma, las clases trabajadoras pudiesen responder con dignidad”. Únicament el Sindicat de la Fusta manifesta tenir el control del personal i estar segur de la resposta de la seva afiliació (205). En aquest mateix sentit, la Fusta, a fi de garantir l’èxit de la propaganda per aconseguir la mobilització, manifesta que “es de imperiosa necesidad que los cientos de militantes de todos los Sindicatos procuren madrugar y hacer retirar a todo trabajador que vean que acuda al trabajo” (206), evidentment, el dia de l’aturada. Per tant, la confiança en la resposta dels associats a la Confederació és limitada, fins i tot per aquest Sindicat que tan taxativament manifestava tenir el control de l’afiliació. De fet, el que hi ha és un sentiment de certesa afermada sobre el fet que el poble ha d’actuar en la direcció assenyalada com a adequada per a la Confederació, malgrat la convicció del precari suport incondicional de la classe treballadora. Prou significativa és en aquest sentit la intervenció del Sindicat del Transport: “Debemos hacer lo necesario para que el pueblo se solidarice con nuestra obra pues, si no fuera así, habría llegado la hora de decir que éste había perdido la noción de dignidad como hombre y como pueblo” (207). Per tant, com menys contacte hi ha amb la base de l’organització, el sector dels cotitzants, més idealistes són les qualificacions que emet la militància sobre l’afiliació. Militants de Sindicats i de la Federació Local de Barcelona avancen comentaris que mostren una confiança cega en la bondat essencial de la classe treballadora, únicament pel fet de pertànyer a aquest sector social de la població. En aquest sentit, és prou il·lustratiu el comentari del secretari del Comitè Local quan

manifesta: “Dice que no debemos gastar demasiado el t3pico lenguaje de que las masas no responden, pues en casos de esta naturaleza suele ocurrir que la indignaci3n de los trabajadores es espont3nea. Pues si todos nosotros ponemos el inter3s que esto requiere, puede dar satisfactorios resultados y el pueblo responda como se merece y sabr3 hacerlo en casos de esta naturaleza” (208). Tamb3 s3n aclaridores les paraules del secretari del Sindicat de Ferrovianis: “De acuerdo con lo expuesto por la presidencia y a pesar de la desorientaci3n que existe dentro de la clase por causas del movimiento pasado tiene confianza en una mayoria de la Regi3n Catalana y sabr3n cumplir con su deber” (209). Seguint aquesta argumentaci3, 3s m3s aviat la mateixa milit3ncia que ha d’atribuir-se la responsabilitat que els treballadors no segueixin, ja que el poble per ser poble i per la seva dignitat sempre acaba responent. “Insiste en que las multitudes son buenas, si hay quien las oriente en debida forma. Pues lo que hace falta, que los Comit3s y militantes sepan cumplir con el deber que tienen en los momentos actuales, y desplegar un poco m3s de actividad para que las multitudes tuviesen confianza en nosotros, procurando orientarlas en todos los momentos que sean precisos” (210). Dins de la mateixa l3nia d’aquesta intervenci3 del Sindicat de la Construcci3, el Sindicat de la Fusta posava 3mfasi en la necessitat de millorar la feina de la milit3ncia: “Dice no debemos confiar s3lo en la propaganda de manifiestos y pasquines, pues reconociendo que 3sta es una labor eficaz, es de todo punto necesario que las comisiones y Juntas tengan la suficiente actividad para de esta forma nos podamos responsabilizar ante todos los trabajadores pertenecientes a nuestro organismo confederal” (211). Curiosament, les intervencions que atribueixen m3s responsabilitat a la milit3ncia davant de la manca de suport i d’entusiasme dels associats provenen molt m3s dels Sindicats de tend3ncia m3s radical o purista, i, per tant, que m3s confien en la capacitat de reacci3 de la classe treballadora.

Durant la guerra, i a mesura que la situaci3 s3cio-pol3tica i la qualitat de vida es va deteriorant, el malestar dels treballadors es fa m3s patent. Les barriades, les Seccions i els Sindicats es veuen cada vegada m3s impotents per respondre a les queixes dels Comit3s d’empresa (212). Queixes que v3nen tant motivades per la manca de col·laboraci3 i la indisciplina dels treballadors com per l’insuficient proveiment per

garantir-los una mínima supervivència. El quadre general és totalment divers i, per tant, és difícil que les crítiques i comentaris al suport de l'afiliació es plantegin sota les premisses que hem assenyalat durant la República. La guerra ha canviat l'escenari i les necessitats materials s'imposen per sobre de qualsevol altra prioritat per a la classe treballadora.

CAPÍTOL VIII

LA MILITÀNCIA CENETISTA

Introducció

Al llarg dels anteriors capítols hem resseguit el funcionament intern de la CNT, en el qual ha quedat de manifest el feble suport aparent que l'afiliació dóna a la dinàmica interna sindical quan és requerida la seva participació. Aquesta constatació no pot fer-nos concloure sense més que la CNT fos una organització poc important per a la afiliació, o que aquesta no donés la seva adhesió a la Confederació. En aquesta confluència d'interessos i relacions present en el marc del Sindicat intervenen una sèrie de factors que hem de tenir en compte a l'hora d'arribar a conclusions definitives.

Per esbrinar el sentiment de la majoria i de la militància respecte a l'organització, iniciarem un recorregut sistemàtic pel procés d'afiliació seguit a la CNT per veure com s'articulen les motivacions inicials de l'afiliació per sindicar-se. Completarem aquesta anàlisi endinsant-nos en el món de la militància: la imatge i valors que d'ella projecta la CNT oficialment com a exponent del que l'organització espera de la seva militància. Contrastarem aquesta concepció oficial amb la imatge que té la militància de si mateixa i amb la de l'afiliació sobre el fet de militar. D'aquesta manera, podrem establir quina va ser la relació que hi va haver entre militància i afiliació i el paper que l'organització atorga a la majoria afiliada en la trajectòria de la CNT. El conjunt d'aquestes aproximacions ens ajudarà a configurar l'entramat de relacions, necessitats, expectatives que intervenen en l'àmbit confederal i que van contribuir al fet que la CNT tingués una presència hegemònica en el període republicà.

8.1. *Les motivacions per afiliar-se*

La militància assenyala la qüestió de la penúria econòmica en què es troba la classe obrera en el primer terç del segle XX com un factor fonamental en les motivacions de la majoria obrera per afiliar-se. La precària qualitat de vida de la classe obrera a l'època, amb uns sous que únicament arribaven a garantir la supervivència dins d'una situació econòmica inflacionista, amb una puja contínua dels preus dels queviures, proporciona una base immillorable perquè hi hagi una afiliació massiva dels treballadors a les centrals sindicals. Aquest argument aportat majoritàriament per la militància d'empresa i de Secció sindical que vam entrevistar -que anomenarem a partir d'ara militància de base subratllava fortament les dificultats per sobreviure com a origen principal de la motivació sindical de la majoria per afiliar-se. L'elecció de la CNT com a central per sindicat-se es fonamentava, segons ells, en la capacitat que aquesta demostrava a l'hora de lluitar per aconseguir reivindicacions econòmiques que suposessin un canvi en les condicions de vida del proletariat. "Yo era un entusiasmado de la CNT, era, con los años se ve de otra forma, para las reivindicaciones económicas era muy interesante (...). Se iba muy bien para las reivindicaciones con la acción directa. Como Sindicato social revolucionario estaba muy bien. Decía a la huelga hasta que se consiga y todos unidos (...). Las huelgas fueron reivindicativas, todos los problemas eran económicos, sueldos de hambre. Entré en la Riviére cobrando 6 pesetas, fijese, 36 pesetas semanales" (1).

La sindicació es presenta per la militància de base com una necessitat ineludible per subsistir, com l'única eina per defensar el treballador. "Antes sí, antes, pues aquello que pasaba, que como había tanta explotación, porque ya digo, nos estaban explotando..., pues sí, pues yo me sindicué, me gustaba... Entonces sí el Sindicato, porque era el único agarradero que teníamos los trabajadores, no había otra cosa, los Sindicatos, la CNT, la UGT y eso; lo demás, pues eran todos los que mandaban y ellos hacían las cosas a su manera y si no les interesaban, le echaban a uno a la calle y sin nada de nada, sin cobrar y sin nada. Por cualquier cosa lo tiraban a la calle y se acabó porque no les convenían a ellos" (2). El sentiment de ser explotats per la burgesia: "¡Oh! ¡allá, allá a lo salvaje! como a los negros, nos trataban, igual que a los negros... Sí, entonces era una época mala... para el trabajo, mala, mala. No había defensa de nada" (3), i el fet de

no sentir que els seus interessos estaven representats per la classe política: “El partido político al trabajador no le interesa. Para nada...” (4), estaven fortament arrelats en la consciència de la militància més bàsica de l’organització.

La militància sindical, ja més endinsada en tasques sindicals de responsabilitat, també destaca la importància de l’explotació en les motivacions de la majoria per afiliar-se: “Les barriades es coneixien més la gent, com que tots estaven explotats tant uns com altres, havia un ambient de revolta, de protesta” (5). Afegeixen a aquest fet la constatació que la CNT fos el Sindicat més adequat per defensar la classe treballadora a causa del tipus d’acció reivindicativa i del comportament que desenvolupava, totalment lliurat a la causa del proletariat. “El gros de l’afiliació es va aconseguir en aquesta vaga. La gent no era llibertària, però veien el comportament d’una central sindical que l’havia decepcionat i se’n van anar a la CNT” (6).

En poques ocasions es comptabilitzen referències que expliquin l’adhesió a la CNT per raons ideològiques, per tant, que destaquin l’anarquisme com a element propiciador de l’afiliació sindical. Tanmateix, durant les primeres dècades del segle XX, els represaliats anarquistes són força coneguts pels treballadors rurals i urbans, i sobre ells es construeix una veritable mitologia, d’homes perfectes i purs, difícilment igualables. D’alguna manera, la CNT es va beneficiar d’aquest imaginari que va conferir als seus principals líders un carisme i projecció fora del comú. Pocs, entre els militants del Sindicat, han catalogat l’anarquisme com un factor decisiu per afiliar-se. “Més que per la CNT és per l’anarquisme, una qüestió romàntica del seu passat. L’existència de la *cuerda de presos* [la veien passar en els seus pobles d’origen]” (7). Vinculada a aquesta percepció positiva de l’anarquisme es troba una forta valoració de la conducta del veritable militant anarquista per part de la militància de base: “És que van quedar un grup d’homes que eren molt sans, però que van quedar un grupo només apinyats ells, com si diguéssim, el que havia en Durruti, tots aquells, els germans Ascaso, aquests grans sindicalistes. Després se’n va sortir el Pestaña...” (8). Però, en definitiva, el denominador comú dins de les motivacions per afiliar-se és la necessitat econòmica i de millorar la qualitat de vida existent en la classe obrera. Una intervenció de García Oliver en aquest sentit ens ho corrobora: “Menciona la psicologia de la

mayoría de los obreros que en su mayoría sólo acuden al Sindicato cuando saben de algún aumento de salarios y se asquea cuando mira que sus salarios corren el peligro de ser rebajados” (9).

Les motivacions per afiliar-se, assenyalades pels diferents grups de militants, es corresponen amb una determinada concepció del que ha de ser un Sindicat i dels objectius que ha d'aconseguir. La militància de base -empresa i Secció sindical defineix el Sindicat com un organisme amb un objectiu fonamental: la defensa i lluita per la millora de les condicions de vida de la classe obrera, i la CNT, per a ells, compleix aquests objectius quan posa l'èmfasi primerament en la lluita reivindicativa: “Era la única organización que luchaba por la clase trabajadora” (10). “El Sindicato es una cosa que si estamos organizados, la unión hace la fuerza, ésos si son cincuenta o cuarenta que estamos sindicados, pues si se hace una cosa mal hecha, un despido injusto o comenten una falta contra el trabajador, hay que apoyarle... porque la burguesía antes era fina, no podías ni descuidarte” (11). Per a aquest sector, l'experiència històrica del país refermava aquesta opinió sobre la necessitat del Sindicat per al treballador. Mentre que el partit polític, administrador del bé general quan governa, és fàcilment malejable, “Si has de rebre una defensa, la reps del Sindicat, perquè la reps igual quan lluita un Sindicat, els obrers sindicats d'una empresa lluiten per tots... però a pesar de tot també el defensen si un home no està sindicat, al menos en aquella època. No cotitzaven i li passava un fracàs i anaven al Comitè i deien: m'ha passat això, i el Comitè el defensava. Ara que, aleshores, allò li ensenyava que era preferent que hagués estat sindicat, perquè en el moment en què es trobava amb una dificultat, es trobava un apoio” (12). La CNT, en canvi, manté per la militància de base una independència del poder polític i la seva lluita reivindicativa es regula per un instrument indissociable de la CNT, l'acció directa, que prioritza, per damunt de tot, l'autonomia de les organitzacions obreres. “Que era que los asuntos del trabajador deben solucionarse directamente entre el trabajador y el burgués, el patrono, es decir... por regla general, la CNT nunca aceptó la intervención del Estado, de la autoridad competente de la ciudad, ni na d'eso. Era la acción directa sana, la acción directa que el trabajador debía de hacer con el patrono...” (13).

Un altre dels pilars en què els militars de base fonamenten la identitat de la CNT

és la llibertat d'acció que li atorga el fet de tenir una independència plena dels partits polítics i de l'Estat, fet que es presenta com una de les fonts de la seva credibilitat.

“La CNT no tenia partido. Era libre independiente y claro... la... para parlamentar con la patronal no quería autoridades, ni quería nada, quería directamente entre trabajadores, que es más lógico, más lógico... Los políticos van siempre de parte de la burguesía y más los que hemos tenido de atrás” (14). Dins de la militància de base, el sector de militants que només tenia una activitat mínima en el marc de l'empresa va modificar el discurs, degut a les dificultats pròpies de la guerra, i va acceptar difícilment la seva simpatia per la CNT al llarg de les entrevistes. Com a exemple, reproduïm dos fragments de la nostra conversa amb un representant d'aquest sector; en què aquest militant d'empresa s'expressa en termes força contradictoris: **P.-Era de la CNT?** R.-Sí, era de la CNT, no tenia idees ni res, no tenia idees de res. **P.-Tenia càrrecs sindicals?** R.-Ja li he dit que no m'agradava, pues menys tenir... (15). **P.-Vostè qui diria que manava a la CNT?** R.-Home, manava... al Sindicat manàvem nosaltros i el delegat és el que es cuidava de portar els partes (16).

Davant d'aquesta concepció pragmàtica i funcional de la militància de base, els militants asdcrits en els Sindicats Únics posen molt més l'èmfasi en l'aconseguitment d'un objectiu molt més ampli i ambiciós: l'emancipació social dels treballadors i el triomf de la Revolució social. En definitiva, la creació d'una societat nova regida a partir de paràmetres igualitaris i democràtics. “La seva finalitat, la supressió de l'explotació de l'home per l'home i si només de moment es pot col·lectivitzar l'economia, col·lectivitzar-la i quan sigui possible, posar-la en comú” (17). Aquestes definicions constructives són sempre avançades pels militants: “El Sindicat serveix en règim capitalista per combatre i en cas d'un moviment que pogués vèncer la burgesia per organitzar l'economia col·lectivitzada del pervindre” (18). “La CNT, desde el primer día de su creación en el Teatro de la Comedia, había adoptado como sistema económico y social el comunismo libertario y en todos sus congresos confirmo esa... la destrucción del sistema capitalista y la creación de un sistema económico de propiedad colectiva de los medios de producción y la distribución y el intercambio” (19). “També era instrument de combat i de força per portar a cap en el seu moment

oportú la revolució social per transformar la societat, conscients de que la societat vigent no es la idònia per satisfer les necessitats personals, morals, físiques de l'entitat humana" (20). De fet, la militància distingeix dues funcions diferents en el moviment sindical anarco-sindicalista, una primera per aconseguir seguretat material i una segona per subvertir l'ordre establert a partir d'altres valors: "Es la agrupación de asalariados para defender lo primero, los aumentos de salario, lo segundo, las horas de trabajo, porque en otros tiempos no había horarios. Los Sindicatos, lo primero los salarios, el horario de trabajo y el respeto moral. Después la aspiración, los Sindicatos de la CNT tuvieron la aspiración de llegar a cambiar la sociedad con un comunismo libertario" (21).

L'aspecte reivindicatiu i moral del sindicalisme és la base sobre la qual es recolza l'organització per definir una nova societat millor que la pròpia del sistema capitalista. Aquesta dimensió moral té molt a veure amb la dignitat i honestedat característica de l'home nou de la societat igualitària, i propugna una conducta laboral impecable dins del règim econòmic capitalista, que mostri l'orgull de la condició de treballador. "Porque en el orden del trabajo, en el interior de las fábricas, el orden moral del sindicalismo en el aspecto ese tiene más importancia de lo que parece, porque una empresa en donde se trabaja, que sabe reconocer, que sabe trabajar en el sentido moral, trabajas mucho mejor que en una fábrica donde no lo hay, porque quiere decir respeto de quien tiene funciones directivas hacia el que no las tiene, quiere decir sanidad. Hay una serie de consecuencias desde este enunciado de un sindicalismo moral, hay una serie de consecuencias de trabajo diario que se traslucen en una fábrica de una manera y en otras de otro, según haya más o menos influencia moral" (22). Per tant, la lluita reivindicativa pels militants sindicals mai ha d'oblidar que la finalitat del Sindicat és, a mig o llarg termini, transformar la societat en un sentit llibertari. "És un instrument en mans de la classe treballadora per aconseguir millores de la patronal; amb aquest sentit de simple Sindicat de resistència al capital no em deia res a mi, a mi només em deia en quant a sindicalista revolucionari envers de transformar la societat, en aquell moment sí que em deia algo, no? sinó purament les Seccions, o les activitats purament sindicals, sinó les activitats revolucionàries" (23).

L'anàlisi de les biografies personals dels entrevistats ens ha permès seguir quines van ser les motivacions personals inicialment més importants per afiliar-se. Hem vist també com la situació del militant dins de l'organigrama sindical o, el que és el mateix, el grau d'intensitat amb què viu l'activitat sindical suposen una iniciació diferenciada i singular en el procés seguit a l'hora d'afiliar-se. Els militants d'empresa argüeixen com a motivació fonamental de la seva afiliació a la CNT el fet de seguir el que fa la majoria. La militància de base, en general, situa el motiu d'afiliar-se en la consciència de sentir-se explotats en la seva condició d'obrers. Aquesta sensació els fa viure l'afiliació cenetista com un procés iniciat de manera voluntària i viscut conscientment. Dins del grup de militants del nucli central, les raons avançades sobre la sindicació són variades i responen a múltiples factors: pertànyer a famílies on ja hi havia militants cenetistes, haver participat, en el barri on residien, en les activitats pròpies dels Ateneus Llibertaris, o a les Joventuts Llibertàries, entre els més joves. Els militants amb una més gran responsabilitat, com que havien estat presents en alguna ocasió en els Comitès superiors de relació, assenyalen com a condició *sine qua non* de la seva afiliació a la CNT el convenciment de les idees llibertàries i anarquistes.

René Mouriaux, en el seu estudi sobre els Sindicats francesos, apunta com els determinants personals tenen una dimensió indiscutiblement important a l'opció social adoptada, i els determinants estructurals no són totalment aïllables de les característiques individuals, i s'interfereixen mútuament. Així doncs, els mòbils conscients que aporten els mateixos militants per explicar les raons de l'opció adoptada se situen de ple en el terreny de les relacions personals: la relació amb un delegat de l'empresa considerat exemplar, la preocupació per promocionar-se, la recerca de l'alliberació humana en el cas dels que sentien una identitat col·lectiva. L'entrada a la militància s'havia propiciat per estimulació familiar, coincidint amb un conflicte laboral, al final d'una lenta reflexió personal, o per completar candidatures incompletes en època d'eleccions sindicals (24). Michel Lecointe, per la seva part, dubta que es pugui explicar el militantisme únicament a partir de l'aconseguitment d'una consciència de classe, per tant, de la creença de les idees emancipatòries com a culminació d'un procés racional. Creu, conjuntament amb Daniel Mothé, que la raó i la consciència no es troben

habitualment a l'inici del compromís, encara que el seu paper és fonamental més tard. El militantisme té més a veure amb la sublimació i l'afirmació d'un mateix i, segons Mothé, es fruit d'un conjunt d'expressions simbòliques que són intraduïbles en termes socio-econòmics (25).

En el cas que ens ocupa, situat temporalment a la tercera dècada del segle XX, és curiós assenyalar com hi ha un procés d'aproximació diferent al Sindicat confederal segons grups generacionals. Els que s'incorporen al Sindicat al voltant dels anys trenta són joves de vint anys, que prèviament o simultàniament a la seva sindicació participen en les activitats pròpies de grups d'afinitat anarquista, JJLL o Ateneus Llibertaris. Des d'aquí, s'inicien en el coneixement de la filosofia anarquista i s'integren en el Sindicat com a mitjà de relació amb la majoria obrera. En canvi, els militants que eren joves als anys vint, moment en què s'afilien a la CNT, segueixen un procés individual de formació autodidacta d'aproximació a les idees anarquistes i llibertàries, procés generalment guiat per un militant ja introduït en l'organització o la filosofia anarquista. Per tant, el procés d'iniciació en aquests dos grups és similar al que pertoca al coneixement de les idees anarquistes, però se serveix de canals diferenciats: els grups d'afinitat llibertaris prenen un paper molt important en la generació dels anys trenta, i la formació més autodidacta i el coneixement directe de militants carismàtics és la base en què es fonamenta la iniciació de la generació dels anys vint. En ambdós casos, el coneixement de les idees és el rerafons indispensable per una activitat intensa com a militant de Sindicat, o de Comitè superior de relació, a fi de poder argumentar i debatre en les reunions de militants.

8.1.1. El procés d'afiliació sindical a la Confederació

Però defugint les motivacions de la militància estrictament personals, ¿quin era exactament el procés que s'havia de seguir a la Confederació per afiliar-se? és a dir, en altres paraules, ¿com va establir la Confederació l'admissió de nous membres? Les condicions éren molt senzilles: ser assalariat, treballar i no pertànyar a una organització política o sindical. El fet de sindicar-se va ser considerat pel conjunt de la militància com

una obligació no imposada, però acceptada per tots com a indispensable: “Sindicarme, me sindicué al principio de entrar en la fábrica porque entonces había la cuestión sindical, era... ¿cómo diría yo? era una obligación del trabajador, del obrero” (26). Ja havíem vist en l’estudi d’una col·lectivització industrial com l’afiliació també ho vivia com un fet obligat: “Tenia que serlo, de la CNT. El taller era de la CNT. ¡A mí que me importa uno que otro...! Me afiliaba porque no hay más remedio” (27). L’origen d’aquesta unànime apreciació sobre les raons de sindicació pot trobar-se en la consigna que neix i s’imposa en el període de la creació del Sindicat Únic i la lluita amb el Sindicat Lliure, 1918-1920, amb la intenció d’aconseguir que tots els treballadors d’un mateix centre laboral estiguessin adscrits a una única central sindical. “Aquest fenomen es produeix quan la lluita entre Sindicat Únic i el Lliure, això es produeix en el temps de les matances al carrer, en temps de Martínez Anido... quan la força del Sindicat Lliure baixava, ara vinga carnet i a cotitzar, i els del Sindicat Lliure després, quan teníem més força, anaven per les fàbriques perquè s’afiliessin” (28). Tanmateix, els militants més allunyats de la base, de l’activitat sindical a l’interior de l’empresa i de la Secció sindical no accepten fàcilment que el fet de sindicar-se sigui obligatori. “Sí, hi havia hagut algun sector extrem d’aquest, però en realitat no era això, per això li he dit que d’abusos d’aquesta mena... vam acabar suprimint els delegats, perquè de vegades eren la petulància d’un abogad, la xuleria, la mala sombra i ajudaven a treure una mala idea de la CNT” (29).

Si bé és veritat que no es posava la pistola al pit perquè els treballadors s’afiliessin a la CNT, sí que hem d’admetre que en aquest procés intervenien una sèrie d’elements que forçaven que el treballador es decantés sense resistència a decidir-se per la Confederació. Una de les raons de la pressió ambiental existent era el fet que la majoria de treballadors al lloc on es treballava estigués ja associada a la CNT. L’observació d’un obrer que acabava de ser contractat ens mostra la impressió que produïa en els treballadors una CNT hegemònica i amb un pes considerable dins del moviment obrer. “(...) Però en el textil sí, en ciertas fábricas que la mayoría, mayoritariamente eran CNT, lo tenían muy mal, a veces yo no diré eso de forma ecuaníme, no decir... pero era casi obligado afiliarse, porque la mayoría estaban...” (30). Per tant, no era del tot necessari

arribar a utilitzar la coacció per aconseguir un nivell alt d'afiliació. “El patró llogava a qui volia, i aquest home que arribava en allà, doncs veia que immediatament hi havia un ambient cenetista i el delegat, al cap de vuit dies li deia: Escolta, aquí tots són de la CNT, que et sembla?, ala, pues sí, porta'm el carnet, o no em portis el carnet. O havia vegades que s'havia creat un ambient difícil entre els treballadors i aquell. O entre alguns i aquell. Però això de dir: o caixa o faixa, jo això no ho he vist mai. Sé que hi havia molta gent que s'havia afiliat a la CNT perquè no hi havia cap més. I perquè quan li arribava el moment de dir: al carrer nois! pues aquell home, què havia de fer? aleshores s'afiliava a la CNT, però jo de violències no he vist. Això no és cert, que per treballar es tenia que afiliar” (31). Com es concretava aquesta pressió ambiental perquè els treballadors s'afiliessin a la CNT? Simplement es precisava de l'acció dels mateixos delegats sindicals a cada taller de les empreses, a la qual s'afegia l'actitud dels companys. “Por regla general, los delegados de taller que en aquella época ya existían -1923-, pues había Comités de fábrica y había unos delegados sindicales que eran los que cuando entraba uno a trabajar le decía: muchacho, te has de syndicar, pagabas diez céntimos a la semana, un sello de diez céntimos” (32). Un militant d'empresa ens explica la seva experiència en aquest sentit: “Sí, sí que estaba syndicado, sí, a la CNT. Cuando entré me dijeron que... enseguida que entré el primer día: Usted tiene que estar en la CNT, que tal, y yo, era igual, yo que sé, no entendía, pues yo digo: a mí lo que sea; y me apuntaron, yo no sabía nada. Yo me acuerdo que allí no había Sindicatos, ni había nada, ni se hablaba de nada, y ya cuando entré, el primer día que entré, ya mi primo, que ya estaba allí, bueno, y tú ya estás apuntado en la CNT, si viene de otro Sindicato que ya... tú les dices que no, que ya estás apuntado. !Ah bueno, bueno” (33). Malgrat l'eloqüència d'aquestes descripcions, els protagonistes i animadors de l'afiliació dels seus companys de treball en mantenen fermament el caràcter voluntari. “No, no, obligarse no; no había tanta dictadura. El que quería syndicarse, se syndicaba; como existía UGT, y existía CNT, el que tenía simpatía por una cosa se iba a una cosa, y el que tenía por otra se iba por otra. Pero claro siempre había... porque en la casa Rivière (...) la mayoría en Pueblo Nuevo tenía usted que había unos seiscientos obreros que había: quinientos setenta y cinco eran de la CNT y había un sector de 10, 15 ó 20 que,

por decir que estaban en algún lao, decían que estaban en la UGT, y había una tal mayoría de la CNT que to el que entraba iba a la CNT” (34). En realitat, el que hi ha en el món del treball és una atmosfera dominant llibertària que condiciona l’elecció dels no definits ideològicament i sense preferències sindicals. Aquests treballadors es veuen influïts per l’opció majoritària existent al seu lloc de treball i realitzen automàticament l’associació “tenir una feina estar sindicat”, a causa de ser el que vivien a la seva vida quotidiana. Així ens ho confirmen els militants d’empresa i els simpatitzants: “Tenías que estar sindicado de uno u otro, si no los compañeros te miraban malamente. Había que estar sindicado; yo me sindicué con la mayoría, la CNT” (35). “Perquè tots ho érem, allà. Tots érem de la CNT. Tu va, vinga, t’apuntes al Sindicat, et donaven un sello eh! i pagaves deu cèntims o cinc” (36). “La CNT era la más importante. Mandaba CNT. Había un delegado sindical en cada taller. Cobraba los cupones del Sindicato en la empresa. La CNT era la que predominaba en todas partes por aquel entonces. La que tenía más fuerza... Tenía que estarlo. Todos los de la empresa o muchos lo eran. Pues yo también, les tenía simpatía. Eran los que se llamaban de acción durante la República” (37).

De totes maneres, afiliats i simpatitzants no se situen tan lluny de la realitat en realitzar aquesta associació. L’anàlisi d’actes de reunió de Seccions sindicals diverses en diferents períodes ens ha permès trobar referències explícites on es plantegen propostes per impedir tenir feina als treballadors que no estiguessin sindicats a la CNT. Manifestacions com les següents són prou expressives: “El compañero Prats propone que no se permita trabajar a todo el que no ostente el carnet confederal y se aprueba” (38). “Novellón dice que, puesto que la casa Castellet se niega a reorganizarse, que se comunique al Fabril para que no les permitan trabajar en las fábricas si no llevan carnet confederal” (39). Per tant, el Sindicat funciona en molts casos com una empresa de col·locació, control sindical, i es depèn de la seva sanció per completar i contractar la plantilla. “Gil manifiesta que este patrono no quiere tener diferencias con sus trabajadores y reconociendo la personalidad del Sindicato, se compromete en caso de necesitar obreros a recurrir al mismo y en prueba de estas manifestaciones pidió con urgencia se le mandase un calderero de cobre” (40). La pressió tenia lloc o bé

sectorialment o bé majoritàriament, però tenia lloc a causa de la necessitat de la Confederació de manifestar el seu poder hegemònic en el món laboral. “Gil... dice que si se les declarase un boicot tomándoles... el nombre, que se comuniqué a los talleres controlados por esta Sección para que se les impida el trabajar” (41). I aquest poder sindical no depèn tant de la importància del lloc de treball, sinó molt més de la força del Sindicat a cada sector industrial, afectant tant grans com petites factories i, en moltes ocasions, mostrant la lluita sindical entre UGT i CNT existent al seu si. “También informa éste como delegado de la administrativa que sabía el asunto Vulcano; el lunes se nombró una comisión para exigir el carnet a los que trabajan a bordo del buque Magallanes ya que el Sindicato marítimo y el Sindicato de la madera no los dejaban trabajar si no llevaban el carnet de la CNT. Una vez personada una comisión al vapor Magallanes y hacer cumplir estos acuerdos, los individuos afectos a la UGT celebraron asambleas y acordaron delegar una comisión para entrevistarse con la Junta del Sindicato de la metalurgia y la madera afectos a la CNT. Después de cuatro horas no se pudo llegar a un acuerdo con la UGT, estas delegaciones acuerdan no dejar trabajar a nadie en este barco si no es con el carnet de la CNT...” (42).

La pràctica sindical de la militància propiciava, per tant, la concepció entre els treballadors de la necessitat d'estar sindicats i, alhora, influïa en la creació d'un ambient laboral a les empreses que impulsés la sindicació dels treballadors en una única central. Aquesta funció de la militància no estava inclosa en la declaració d'intencions, ni en les consignes a seguir establertes a la normativa de la CNT. Només part de la militància va admetre que, en casos aïllats, hi havia hagut una veritable pressió perquè els treballadors s'afiliessin al Sindicat confederal, sobretot durant els anys vint. Hi hagués o no una coacció explícita per l'afiliació de la majoria en una determinada organització, el que és patent a nivell de carrer, en el marc de les empreses i entre els treballadors, és la percepció de l'existència d'una obligació, a causa de la influència majoritària confederal en el món obrer. Com a mostra d'aquesta preeminència, veiem la intervenció d'un militant sindical, força significativa, sobre l'atmosfera laboral de l'època: “Això va existir; miri si va existir, ara li explicaré un cas... en els magatzems El Segle el ram del vestit es va crear i tenia el domicili social en el carrer Nou de la

Rambla. Pues en plena Rambla, pistola en mà, van agafar tota la dependència d'El Segle i custodiats la portaven cap al Sindicat a afiliar-se. A l'extrem que en aquella època sortia un setmanari satíric que es deia *L'Esquetlla de la Torratxa* i *La Campana de Gràcia*, i en *L'Esquetlla de la Torratxa* un dibuixant que es deia Picarol va fer un dibuix que hi havia una noia soltera prenyada i la mare li reprenia la conducta i la noia li deia: "Mama, no veu que em va ensenyar el carnet, qui és resisteix?" (43).

8.2. El fet de ser militant per a la CNT. Concepció oficial de l'organització

Abans d'endinsar-nos en l'ànalisi de la militància, de la imatge que tenen els mateixos militants del col·lectiu al qual pertanyien, del seu imaginari i, com a contrapartida, de la visió que d'ells té la majoria, voldríem descriure la concepció del militantisme que planteja de manera oficial la CNT. És a dir, determinar quina és la imatge ideal del militant que la CNT projecta i necessita, quines funcions li són pròpies, i quines són les qualitats imprescindibles. A la premsa llibertària, als documents confederals, poques vegades es troben al·lusions explícites sobre la qüestió del militantisme. Fins a la guerra és difícil trobar referències concretes sobre aquest tema i, en definitiva, s'inicien quan s'adonen de la necessitat per a l'organització de comptar amb militants formats per engegar les tasques constructives de la societat revolucionària. Per aquesta raó, es crea "la Escuela de militantes", amb l'objecte, segons paraules del Comitè Regional, de "crear hombres de verdadera confianza y afines a las ideas ácratas". Aquesta decisió d'articular una escola de formació de militants provenia del Comitè Regional, a la direcció de la qual, en representació d'aquest Comitè, hi havia en Pere Buenacasa (44). En el mateix sentit es manifesta en Fèlix Carrasquer en una entrevista efectuada per Ronald Fraser, on explica que a la reunió de la Federació Local del 19 de juliol, i a les celebrades els dies següents, es planteja la necessitat de formar una escola o universitat popular per ensinistrar els quadres revolucionaris de la CNT. "¿Dónde estaban los militantes entrenados capaces de sostener la revolución? Los líderes más influyentes del movimiento, los revolucionarios más animosos y decididos

carecían de la formación y preparación necesarias para administrar la revolución. Y si esto pasaba en Cataluña, la vanguardia del movimiento, y en Aragón, ¿qué pasaría en las regiones menos desarrolladas? Según él, en Cataluña con tres millones y medio de habitantes, harían falta mil militantes adiestrados para ocupar los puntos estratégicos en las fábricas, empresas, ayuntamientos y en la universidad. Estos deberían poseer la imaginación y la capacidad necesarias para administrar, orientar, dirigir; en caso contrario, resultaría imposible hacer la revolución. Y ¿dónde estaba este millar? En el mejor de los casos, a su modo de ver, probablemente no habría más que un par de docenas” (45). També García Oliver va expressar la necessitat d’una militància adequada per dur a terme les tasques constructives de la nova societat: “Porque... ¿cómo reconstruir una organización sin militantes capacitados? Creo que deberíamos montar una escuela de militantes, para con ellos recrear la organización, con proyección distinta a lo que fué hasta el 18 de julio. En el futuro, no se tratará de luchas contra la burguesía, que pertenecen a la primera etapa del sindicalismo, sino que se deberá afrontar la conquista de los medios de producción y consumo y su desarrollo. Me llamó Marianet al Comité de Milicias para hablarme del proyecto de la Escuela de Militantes” (46). Per tant, hi ha una consciència ben clara de la necessitat de formar militància per poder dur a terme les noves tasques, contràriament a l’optimisme que demostren alguns dels estudiosos del procés revolucionari que manifestaven que era “la formación global que daba a los militantes, lo que explica esta rapidez y esta madurez en la organización” a l’hora de construir l’Espanya autogestionària (47).

Una vegada va ser creada l’Escola, es decideix editar un butlletí d’informació, amb periodicitat mensual, anomenat *Amanecer* i, més tard, després d’un any de funcionament, s’edita per ser difós el conjunt del temari impartit a les classes, en una obra titulada *Manual del militante*. En aquestes dues publicacions és on trobem per primer cop informació sistematitzada sobre el que era per a la CNT el militantisme, a partir de la qual podem determinar la concepció oficial de l’organització. Partint de la seva pròpia definició, un militant “es una persona que milita, que actúa, que trabaja y activa en una organización” (48). Aquest militant de CNT-FAI ha de ser actiu en un doble sentit: per a l’organització -és a dir, referint-se a les tasques pròpiament sindicals i

per la propagació de les idees anarquistes (49). Per tant, està dotat d'una doble missió: espiritual, és a dir, no únicament dirigida a tasques funcionals, i organitzadora. Aquesta tasca comporta, a la vegada, el coneixement de les pròpies obligacions i el fet de ser conseqüent amb els principis rectors de l'anarco-sindicalisme (50). Amb paraules seves: "Ser consecuente con la conducta moral de la organización a la que se obligan a servir" (51). El militant anarco-sindicalista ha de tenir una personalitat adient i adequada per adoptar una determinada moral o ètica, fet que suposava, en definitiva, tenir "madera de apóstoles, héroes y mártires" (52). Aquesta conducta moral s'ha de correspondre amb l'ideal que predica i, conseqüentment, tant els actes públics com la vida privada del militant han de seguir la filosofia de les idees que propugna (53). L'èmfasi del vessant moral de la militància és un fenomen comú al conjunt de les organitzacions del moviment obrer, que generen sectors militants. Tal com manifesta Daniel Mothé, el militant "es diferencia dels treballadors no solament pel seu llenguatge, sinó també pel codi moral que dóna suport al seu comportament. Esdevé evident per als treballadors que si els militants actuen en aquest sentit és perquè han de seguir certes lleis que ells han acceptat deliberadament. Els treballadors jutgen el militant no únicament a partir del que diu, sinó també a partir del seu comportament en relació amb aquesta moral implícita" (54). El fet de sobrevalorar la conducta personal i pública del militant explica que les qualitats que es destaquen d'una manera molt genèrica estiguin sempre relacionades amb una determinada moral igualitària: "ser digno de ser mismo", "cordial y humano", "observar el mejor trato con sus semejantes". En un pla secundari apareixen ressenyades les virtuts necessàries per propiciar un funcionament de l'organització amb un mínim nivell d'eficàcia: "ser fuerte y consciente, tenaz", "un disciplinado por sí mismo", "puntual", etc., és a dir, mantenir una actuació constant, basada en un interès continu pels objectius sindicals. La militància necessita, ahora, uns coneixements bàsics de la filosofia anarquista i de la praxi sindical, com també dels mecanismes que regeixen el funcionament de la societat en la qual viuen: "ser un verdadero autodidacta", "saber lo más posible", "debe conocer los problemas que pretende tratar y resolver", etc. (55). Per tant, cal tenir una mínima formació per estar capacitar per dur a terme les tasques sindicals.

L'Escola de militants també proposava la importància d'una formació especialitzada de la militància, a fi de crear militants adequats i eficaços per desenvolupar funcions diferents. El que pretenen és que cada militant es dediqui a les tasques més afins a les seves condicions personals. Si bé admetien que el que seria ideal era que qualsevol militant pogués dedicar-se a totes les activitats pròpies de l'organització, la realitat imposava, a causa de les limitacions personals, que es fomentés que "cada uno haga aquello que está más de acuerdo con sus aficiones y aptitudes", és a dir, ser o bé organitzador, o bé escriptor, o bé conferenciant, etc. (56). ¿Quin és, doncs, el ventall de militants que proposa el *Manual* i a partir de quins criteris l'estableix? La diversitat militant descrita pel *Manual* té en compte únicament com a temes diferenciadors els que es refereixen al tipus específic de dedicació de la militància ja endinsada en les tasques sindicals i propagandístiques. A l'hora de determinar una tipologia, l'organització selecciona com a aspectes diferencials les qualitats personals que més sobresurten en cada militant i no es té en compte ni la intensitat en què es viu l'activitat sindical, ni la responsabilitat assolida, ni el lloc que ocupa a l'organigrama confederal. Aquests factors no es consideren determinants per establir sectors dins de l'ampli grup de la militància, i es destaca solament el factor especialització. Seguint aquesta mateixa orientació, l'Escola de militants va iniciar la formació especialitzada d'"Oradores, Escritores y Organizadores y aún de Militantes Conscientes con el fin de contribuir a crear una conciencia proletaria que constituya la salvaguardia en los días de victoria de la revolución hoy en marcha" (57).

Altres estudiosos de la militància sindical en el segle XX han establert tipologies que s'han basat en el mateix criteri: René Mouriaux, per exemple, distingeix entre oradors, els que prenen la paraula en públic; negociadors, els que es relacionen amb l'exterior, la patronal o altres Sindicats, i organitzadors, els que tenen carisma envers els assalariats i la resta de militants en posar en funcionament un instrument eficaç i representatiu. Per tant, destaca dins de la pràctica sindical l'especialització (58). Per un camí similar opta Daniel Mothé quan estableix els tribuns com a sectors de militants diferents, és a dir, els que reuneixen les masses, els doctrinaris, que cohesionen i orienten el projecte sindical, i els administradors, els que fan funcionar l'organització

(59). Guy Caire, per la seva part, distingeix tres dimensions de l'activitat militant, segons els destinataris de cada acció: la tributària, dirigida als treballadors, la tàctica, dirigida al conjunt de la militància, i la doctrinària, centrada en la mateixa organització. Aquestes tres dimensions són presents de manera variable a qualsevol de les diferents tasques concretes de l'activitat sindical (60). Hi ha, per tant, una similitud entre aquestes tipologies i l'establerta pel *Manual del militante*. En aquestes classificacions no s'inclou la militància de base, els que únicament cobren cotitzacions i visiten esporàdicament la Secció, o fins i tot col·laboren de tant en tant en les comissions reivindicatives de la Secció, però que mai han format part de la Junta o han assistit als Plens de militants del Sindicat del qual forma part la seva Secció. Aquests militants no arriben a especialitzar-se i no es poden considerar ni pròpiament oradors, ni escriptors, ni organitzadors. En realitat, la classificació del *Manual* es refereix únicament a la militància central de l'organització, la present a les Juntes de Secció i Sindicat Únic i als Comitès de relació, amb una gran acció propagandística a desenvolupar a nivell escrit o oral, o a la que articula l'activitat organitzadora. Aquesta militància, el conjunt de la qual integra els Plens de militants, està dotada d'un fort convenciment per les idees anarco-sindicalistes i manté una relació constant i contínua amb la vida sindical. Per tant, el *Manual* només té en compte la militància lliurada plenament a la vida sindical, molt conscient i amb un fort grau d'implicació en el funcionament de l'organització: "Sin la pasión y el entusiasmo del hombre iniciador propagandista, un organizador, cuya simpatía atraiga el afecto de sus semejantes, no hay labor de proselitismo posible" (61).

Entre les especialitzacions destaca, en primer lloc, el "militant-orador", que té dues funcions a complir: la creació espiritual i la interpretació de les concepcions pròpies o alienes. Una de les condicions ineludibles per ser militant-orador és tenir la capacitat de fer-se comprendre per l'auditori al qual es dirigeix: "Ha de tener alma", definició prou ambigua i amb connotacions romàntico-idealistes, que es troba més relacionada amb el món de les creences afermades que amb el de l'activitat reivindicativa i la lluita laboral eficaç. Una acció definida com "duta a terme amb ànima" ens transporta a l'esfera del convenciment de les idees més que a la de l'activitat pròpiament

sindical (62). Les virtuts principals d'aquesta militància d'activitat contínua i força entusiasme i convenciment han de ser la capacitat de síntesi i la formació: "Ha de poseer una cultura general (...) y se limite a desarrollar solamente aquellos (temas) sobre los que sepa demostrar la mayor competencia" (63). El militant escriptor o l'organitzador són considerats com els militants més útils per a la CNT-FAI. El fet de no saber expressar-se en actes públics no representava un obstacle per ser militants. Per tant, simplement el fet de tenir altres virtuts de les considerades imprescindibles, com eren la tenacitat, la constància, el convenciment i una conducta moral adient, els feia candidats idonis per altres tipus d'especialitzacions militants: "Ya sabe donde puede colaborar con mayor provecho. En la organización, todos los miembros pueden ser útiles, pues para todos hay trabajo abundante, variado y múltiple" (64). Malgrat tot, els oradors van tenir un gran paper també durant la guerra, ja que es convocaven actes públics sobtats en moltes ocasions, més de 1.500 en 48 hores. Aleshores, "se trasladaban de un lugar a otro sin pérdida de momento. Más de 500 camaradas se movilizaron voluntariamente". De la mateixa l'Escola de militants va comptar amb 100 militants-oradors entre alumnes i professors (65). Ja al Congrés del Conservatori, celebrat el 1931, a la discussió sobre la *Campaña Nacional de Propaganda y Organización* i la creació d'una escola de propaganda es va assenyalar que "si se quiere ir a la conquista espiritual de España se necesita un cupo de cuatrocientos oradores que se lancen a una labor coordinante para hacer la revolución (66). El que sí que calia per ser militant-organitzador és un coneixement acurat de les tesis doctrinals àcrates sobre les necessitats socials i econòmiques del camp i de la indústria (67). En definitiva, s'estava establint el principi segons el qual l'eficàcia de l'organitzador no ha de perdre de vista la seva funció orientadora des de la ideologia llibertària. De la mateixa manera, les referències presents al *Manual* són ben poc explícites a l'hora de categoritzar quina ha de ser la personalitat i les funcions del "militant-escriptor". La vaguetat en la definició de les qualitats de cadascuna de les especialitzacions envaeix també els comentaris que es fan sobre el periodista o escriptor, i desvela la manca de criteris sistematitzats formalment sobre el militantisme dins de la Confederació. A més de considerar la missió de l'escriptor d'una gran rellevància a l'hora de transformar la realitat social ja

que “son los usuarios de la célebre palanca que puede mover el mundo” (68), poc més que generalitats s’afegeixen a aquest grandiloqüent objectiu: “El periodista obrero ha de ostentar brillantes títulos de competencia y honestidad, porque el periódico lo es tanto por su contenido, como por la conducta de quienes lo escriben y administran” (69). De nou, al·lusions a la conducta exemplar que han de tenir els militants anarcosindicalistes i a aquesta dedicació absoluta que, com abans hem ressenyat, els feia tenir fusta d’apòstols i màrtirs: “Nuestros periodistas han de trabajar más intensamente que los burgueses, pues si éstos ejercen una profesión con la finalidad única de ganarse la vida, los nuestros han de realizar la gran empresa de enaltecer esa vida. La diferencia, como se ve, salta a la vista” (70).

El *Manual* no dóna més especificacions respecte al paper i les característiques personals que han de tenir els militants oradors, escriptors i organitzadors, les quals tenen un caràcter genèric i ambigu. El que sí que s’exposa detingudament en els estatuts és l’organigrama confederal i els organismes rectors existents a cada nivell, les Juntes, el nombre de membres que les componen, els càrrecs que hi ha: president o secretari, comptador, tesorero, bibliotecari, delegats federatius, etc., i les seves dedicacions específiques, que ja hem definit al capítol IV d’aquesta recerca (71). A continuació, el *Manual* plantejava temes referents a com ha de ser el funcionament normal d’un Sindicat dins del marc legislatiu que es crea durant la Guerra Civil espanyola, com es convoquen i porten les diferents reunions plenàries, assemblees, plens o congressos i com es condueix la propaganda oral o escrita (72). Com ja era habitual a la CNT, el *Manual* demostra una intenció poc reglamentada de la vida sindical. Per tant, qualsevol estatut era fàcilment superat per la mateixa vida sindical. El *Manual*, en conseqüència, no es refereix als delegats sindicals d’empresa ni a les comissions de barriada o a les nombroses comissions o ponències formades a les Seccions o Sindicats. També s’ignora l’existència de les reunions de militants. Aquests oblits emmascaren la importància de la militància que envolta Juntes i Comitès superiors a l’hora d’actuar sindicalment i adoptar decisions. J. Brademas ja havia apuntat de manera lúcida aquest aspecte en el seu estudi pioner: “Ustedes fijense (...) que en los reglamentos se habla constantemente de juntas directivas y de asambleas democráticas, pero en cuanto

quedan aprobados estos reglamentos, surge la vida social y pública de ‘el Comité’ o ‘la comisión’. Éstos son la verdadera fuerza de todo el movimiento” (73). El Comitè o la comissió a la qual Brademas es refereix és el coixí de militància que dóna suport al funcionament de Junes i Comitès on hi ha el veritable poder decisorí a la CNT. De fet, els reglaments defineixen l’estructura formal de la Confederació, que poc té a veure amb la seva estructura real.

8.3. El militantisme confederal. Concepció del militantisme des de la mateixa militància

La definició oficial de la manera com havia de ser un militant confederal feia referència a tot el que té a veure amb l’àmbit de l’acció, “el que actúa, el que milita, trabaja y es activo en la Organización” (74). Què vol dir militar segons la mateixa militància? Per esbrinar la concepció que sobre el militantisme tenen els protagonistes de l’acció de militar era inevitable haver de recórrer a la recollida de fonts orals. Abordar la militància ens ajudaria a conèixer la concepció del militantisme des de diferents òptiques, les corresponents a diferents sectors de militants a la Confederació segons el tipus de vinculació establerta amb l’organització: la dels simpatitzants i, en darrer terme, la de la majoria. Contemplar el militantisme des de diverses facetes aportava una riquesa inusual a la comprensió de conjuntures històriques concretes, i fins i tot afavoria la reinterpretació d’alguns períodes crucials de la trajectòria seguida pel moviment obrer.

A la militància, en principi, li costa acceptar l’existència de diferències entre els militants i els simples afiliats a la Confederació, perquè parteix de la inexistència de diferències de drets entre afiliació i militància. Aquest principi fa que tots siguin iguals per a l’organització. De nou es produeix una confusió entre el que és, realment l’organització, i el que hauria de ser, segons els principis escrits en els papers i assolits per tots com a guia d’actuació. “(...) Naturalment, com tots érem treballadors igual que els altres no hi havia alliberats, no era com ara, que es paga un jornal. Pues mira, a la CNT els militants al afiliat el veien com un d’ells, no hi havia cap diferència (...), com

un company més, sense cap diferència” (75). Una vegada més, un altre cop la democràcia directa i el federalisme són els arguments utilitzats per fomentar la igualtat interna a la Confederació, i la homegeneïtat dels integrants de la CNT en drets i deures envolta i emmascara els diferents nivells de participació sindical: “A la nostra organització, diferència no n’hi ha massa perquè els acords es prenen per les reunions, per la base, de manera que si un simple cotitzant fa una proposició i està acertat, el mateix és que sigui militant que cotitzant, s’aprova i llestos, i si està equivocad, amb bones paraules se li fa veure” (76). Davant de la nostra insistència perquè establissin diferències entre militants i afiliats, els militants entrevistats van determinar com a trets principals i característics de l’afiliació el que la seva acció es limités a cotitzar. Per tant, la diferència entre militant i afiliat s’estableix també inicialment prenent com a marc l’àmbit de l’acció-inacció. “(...) Que van sólo a cotizar y no se preocupan más y colaboran por el hecho de cotizar. Hay que están satisfechos con decir yo cotizo, con eso ya ayudo” (77). “Home, ja es comprèn, l’afiliat era l’home que cotitzava i se’n anava a casa seva...” (78). Contraposat al militant que acudeix al Sindicat “sempre hi era, plegava de la fàbrica i se’n anava al Sindicat” (79), i participava activament en la vida sindical, “y los militantes, aparte del carnet, es ir a las reuniones, intervenir en las cuestiones... no tiene pereza de ir por la noche después de cenar al Sindicato a discutir con otros o a presentar problemas...” (80). L’afiliació és activa únicament quan s’afegeix a mobilitzacions concretes, quan es declaren vagues: “L’afiliat es mobilitza quan hi han mobilitzacions, si no, no té una activitat concreta” (81). Per tant, la relació dels afiliats al Sindicat està fonamentada en un interès material, “el afiliado es aquel hombre que va allí para que le defiendas sus intereses personales” (82), no es fonamenta en una consciència ideològica: “Home, perquè hi ha molta gent que les úniques idees que tenen és l’estómac i aquests estaven afiliats a la CNT pel que podien treure, m’entén?” (83). La vinculació de la militància no es basa en cobrir necessitats com l’afiliació, “que s’afiliava perquè entenia que havia arribat a la conclusió que per defendre’s com a treballador, pues necessitava una força que el defensés” (84), sinó que s’origina per un convenciment ideològic “que acepta aquellas ideas, aquellas convicciones están en él, que se puede decir que tienes ese gusanillo...” (85). Per a la

militància, el militant es troba al servei de l'organització, mentre que l'afiliat fa servir el Sindicat pels seus propis interessos personals. En el primer, preval la dedicació als altres i l'altruisme per una finalitat digna, i en el segon, l'aconseguint d'un benestar individual material. "Hi ha el que se serveix de la CNT i el que s'afilia per servir a la CNT" (86). "Pues al ser mayoría, claro, se afiliaba la gente sin tener nada dentro, ni creer, ni saber nada, ni tener tampoco inquietudes sindicalistas. Se afiliaban, pues claro, para mejorar su situación salarial, sin más interés que ese, se afiliaban por su interés..." (87). La diferència primordial l'estableix, per tant, el fet de tenir o no una ideologia adquirida (88), i per tant el ser un militant introduït en l'organització està condicionat al coneixement de la ideologia llibertaria: "Havia un percentatge molt mínim que es subdividia entre gent treballadora del POUM i sobretot de ERC; eren simplement gent de la CNT, però només en plan sindicalista. Aquests no se'ls hi donava càrrec, però baix el punt de vista sindicalista, en aquests els afers laborals eren sindicalistes" (89), és a dir, se'ls acceptava a la CNT sense que intervinguessin en les discussions ideològiques.

Malgrat la contundent opinió que té la militància sobre les raons materialistes dels treballadors per afiliar-se, els militants situats al voltant dels Sindicats Únics i Comitès, els que participen en les discussions dels Plens de militants, no mantenen una actitud de menyspreu cap a l'afiliat: "Era un element molt respectat, molt considerat, no pas per tothom, però per la immensa majoria" (90).

Consideren el conjunt de l'afiliació com un ampli sector amb el qual han de confluïr i al qual necessiten per aconseguir els objectius sindicals: "La afiliación es un movimiento de masas que sigue mientras los intereses de los que promueven este movimiento están acordes o se encuentran identificados con su propio interés, y eso es todo, es que es una cosa eterna desde que existe... Las masas humanas son eso, no siguen nunca una concepción propia; si ellos tienen una visión... pero no saben, no saben... ¿como diría yo? expresarlo de forma teórica, lo sienten pero sin saberlo expresar (...)" (91). Contràriament, la militància de base, la situada en els nivells inferiors de l'organigrama sindical, l'empresa i la Secció, i que manté un contacte quotidià amb el gruix de l'afiliació, expressa una opinió més despectiva sobre l'actitud sindical de l'afiliació. A mesura que existeix una major proximitat a la majoria, s'incrementa el

menyspreu cap a l'afiliació. Es viu negativament el fet que els mateixos companys no secundin ràpidament i sense reticències l'acció sindical a dur a terme a l'empresa o a la Secció: "Por esto ésos son los que he dicho antes, los conformistas, ésos son los más grandules, ¿eh?, y como son unos gandules, ¿eh? que no cumplen con el trabajo y cuando hay cualquier cosa se ponen de parte del burgués... y esos son los que he dicho antes, una mayoría de gente así (...). La carnaza es aquellos que son unos *pancha contentas*, que están de acuerdo nada más que con lo que les dan, con lo que les propone la burguesía y cuando van a pedir una petición para mejorar la situación de los trabajadores, son reacios a ir al paro, a ir a la huelga... son panzancistas, que les llamaban en aquella época" (92). Un altre militant d'empresa els definia també de manera ben expressiva: "¡La lana! ¿Ya saben lo que quiere decir la lana? Son los que no saben nada... que desgraciadamente hay mucha lana, mucha, mucha (...). [¿Se llamaban así?] Claro, o carnada, llámele como quiera [riu], porque esta gente, cuando había un conflicto, porque siempre había conflictos que... que... habrá algunos que no tendrán razón, otros tendrán razón, ¿verdad?, para defender una causa, y esa gente era ¡a la fuerza! A la fuerza era hasta atarlos, para que secundaran una huelga; de esta gente desgraciadamente hay mucha, ¿eh?" (93). La definició menys dura que vam registrar va ser la d'indiferents: "Hi havia molt indiferent també, eh!, moltes masses d'obriers indiferents, eh?, oh! és que això ha sigut un dels mals que hi ha hagut, però és perquè... és perquè, imaginem-se l'escola que hi ha hagut a Espanya" (94). Per tant, es vincula la manca de seguiment de les consignes de vaga a la insuficient formació dels treballadors, la qual impossibilitava l'adquisició d'una consciència ideològica més gran. Davant d'aquesta visió negativa de la majoria, la militància de base es defineix a si mateixa per l'acció desenvolupada i la forta convicció del valor de les idees anarco-sindicalistes: "Un militante es el que lo siente. Siente la ideología de aquella organización sindical y siente también la emancipación del obrero, que ha de ser a base de la unión más que otra cosa, por el contacto que ha de haber entre los trabajadores y la militancia haciendo una cosa para hacerles ver la equivocación que tienen y les acarrea si no se está sindicado en una organización" (105).

8.3.1. Significat de ser militant

L'aprofundiment de l'opció militant mitjançant les entrevistes va demostrar clarament com els valors destacats com a primordials pels militants corresponien quasi exactament amb els de la visió oficial de l'organització. El militantisme confederal, en primer lloc, està vinculat a una determinada conducta moral, tant pública com privada. El militant havia de tenir unes característiques especials que el feien capaç d'adoptar una trajectòria personal qualificada amb una gran honestedat i honradesa. "Moralment era un home intaxable, transparent, i això és un bon exemple amb el tracte amb els companys, la conducta familiar, desig d'ensenyar a la gent... Això s'ha acabat, no existeix" (96). Aquesta era una condició bàsica i primordial per sustentar l'activitat militant anarco-sindicalista. "Jo, encara avui i sempre ha estat la llei d'or d'un militant, jo continuo dient que s'ha de començar perquè una persona sigui honrada i que tingui un pes específic des d'un punt de vista moral o la conducta és la que dona la pauta, a part la capacitat, però sobretot la conducta moral de l'home és lo que li dona la talla de militant" (97).

Una segona coincidència amb els requisits que l'organització exigeix d'un militant era la valoració del fet de mantenir una activitat contínua i constant de l'acció. En les observacions i els comentaris de la militància entrevistada sempre hi ha al·lusions a l'activitat contínua i al compromís: "Uno que se interesa por los problemas va siempre que puede a las reuniones; si tiene algo que exponer lo expone, se conoce cuando uno es militante por la constancia de ir, de ir a los sitios" (98). De fet, la honestedat i la constància són qualitats que van sempre associades a l'acció militant. "Honest i treballador, que conegués l'organització, ell havia de demostrar que s'estava capacitant, amb la pràctica d'actuació de l'individu" (99). Un militant és un home amb una moralitat impecable que ha adoptat un compromís amb una ideologia i el manté de manera conseqüent. "Primero, su entrega total al trabajo de la organización en el taller, la fábrica, el tajo si era de construcción. Y luego, la asiduidad participando en todas las reuniones de militantes... la asiduidad del individuo por interesarse en las cosas de la organización es la que daba, si quieres, el título, la facultad de militante" (100). Aquesta assiduïtat i constància van ser ressaltades tant pels militants del nucli central com per

la militància de base:“(...) aquel individuo, pues tiene que gozar de una voluntad y un desprendimiento, un hombre que no mire las horas, un hombre que se entregue a ese trabajo con un fin general para todos; a parte de eso nada más, que sea voluntarioso, que sea constante y que no pierda aquella voluntad de trabajo que ahora se ha ido perdiendo...” (101).

A la base d'aquesta activitat la militància l'interès per lluitar en una determinada direcció: l'emancipació dels treballadors de la seva condició d'explotats dins del sistema capitalista. Per tant, havien de tenir un fort convenciment sobre la possibilitat que la realitat obrera pogués transformar-se radicalment. “Militant no és aquell que té un càrrec, sinó aquell que es preocupa i aquell que continua al Sindicat i aquell que té activitats, i jo me'n recordo perquè era convocat a les reunions de militants... preocupar-se per tots aquells motius i problemes o interessos de la classe treballadora en general, que es preocupen o tenen inquietuds per la marxa del Sindicat...” (102). Per tant, darrere de l'activitat militant sempre hi havia la dedicació a la lluita sindical, fruit d'un convenciment i un sentiment de classe: “Per a mi, el ser militant és aquell home que sent els problemes de la seva classe, que s'avança a la resta, dels demés, se sacrifica, lluita, va a la presó en aquells temps i aguanta un càrrec, aguanta un xàfec, ho aguanta tot” (103). Aquesta actitud inicial de convenciment va íntimament lligada, segons la militància, a fer pròpies les idees anarco-sindicalistes. Una de les funcions de la militància era defensar i propagar les idees anarco-sindicalistes: “Així, doncs, els militants són els que vetllen per aquesta puresa i perquè es mantinguin aquests principis i finalitats” (104). Per això mateix, el militant es considera el nucli central de l'organització, la peça imprescindible perquè l'engranatge funcioni. El militant es conceptua com “la reflexió, era el cervell de l'organització” (105), i ells mateixos havien d'admetre que “els militants era una cosa que nosaltres la podíem negar, però era la sang de l'organització” (106). Com més “d'idees” era la militància a què vem fer entrevistes, més es recalrava la importància de la ideologia en el fet de militar. El militant, per tant, havia de “ser ferm en el sosteniment del seu criteri, en aquest cas, el criteri àcrata”, criteri entès com haver de concebre el Sindicat com un “instrument de combat per a la transformació social” (107).

8.3.2. Trets indispensables per ser militant confederal

De nou, en aprofundir en el vessant moral de la militància confederal, l'honestedat en la conducta va ser una de les qualitats indispensables per ser un militants de la CNT. En certes ocasions, aquest aspecte va sorgir espontàniament: "L'honradesa, la moral i la conducta. Aquesta és la base, és la matèria prima. Sense aquesta pedra angular, que arrenca tot d'aquí, no hi ha militant" (108). Altres vegades, al llarg de la conversa, feien referència al seu caràcter imprescindible: "Era una cosa esencial, porque si uno además de ser idealista es decente en todo lo que sea posible serlo, es una ventaja, es primordial" (109). De fet, la presència d'aquest tret entre les qualitats pròpies i bàsiques de la militància ja es donava per suposat: "És que d'això ja no es parla en els nostros mitjans, ja no es parla, perquè nosaltres, els nostros militants estan obligats a tenir un comportament ètic superior al de la resta de la societat" (110). Es considerava, per tant, com un tret ja adquirit. "Eso aparte, eso de la honradez" (111). Per a la militància de base, el factor honestedat també té un pes específic en l'activitat militant: "Militante era eso: ser sano y tener una actividad sana, de lo que tienen que hacer, no porque se tenga un cargo pues representar como se hace hoy, poner la mano como se hace hoy, entonces no se podía poner la mano" (112).

Altres qualitats secundàries apareixen també com a importants: la capacitació, en primer lloc, es va conceptualitzar majoritàriament com una situació que afavoria la tasca militant. Es manifestava unànimement el fet que la militància de la CNT, referit a la militància central de l'organització, es distingís per la seva formació. "La gente, los militantes por lo general eran la gente más formada, eran gente que se distinguían por su amor a la lectura. En el ateneo ya lo manifestaban organizando charlas, participando en charlas de diferente carácter: filosófico, doctrinal, etc. etc. y de allí se formaba, allí se curtía dialécticamente el militante" (113). Això no vol dir que els militants tinguessin una educació primària superior a la resta dels treballadors. Molts militants havien estat analfabets, però l'afany cultural els feia aprendre a llegir i escriure "perquè una de les característiques dels anarquistes sempre ha estat la cultura" (114). Aquest major nivell cultural els feia molt valorats per la militància de base, que els considerava de més gran categoria. "La capacitación cultural daba mucho valor al militante y le daba mucha

categoria, mucha importancia, no cabe duda” (115). Ara bé, el fet d’estar format no es considerava una qualitat imprescindible per ser militant. Tampoc ho eren la facilitat de paraula o ser lluitador. Ambdues característiques, com també la formació cultural, eren trets primordials en les activitats específiques de cert tipus d’activitats militants, com les dels oradors, escriptors, o grups d’acció, però no havien de formar part dels trets essencials de la militància. “(...) Es una cuestión individual. Hay personas que tienen muchos conocimientos, miran de exponerlos, pero no exponerse a nada, y hay otros que están siempre dispuestos a la lucha. Es una cosa temperamental” (116).

8.4. Varietat i diversitat de la militància

El coneixement de les fonts orals i escrites ens havia aportat una idea aproximativa del caràcter quantitativament minoritari de la militància, és a dir de l’inexistència d’una participació majoritària dels treballadors en l’activitat sindical. Si bé els afiliats cenetistes eren numèricament molt nombrosos, la militància semblava tenir un pes relativament inferior. El poder resseguir i mesurar el nombre d’intervencions militants a les diferents reunions sindicals, sense donant-se el pes real de l’assistència, ens podia proporcionar una apreciació més acurada del nombre de militants presents. A partir d’aquest recompte podem afirmar que els militants que participen durant un espai de temps dilatat a les reunions sindicals no van sobrepassar amb facilitat la xifra del centenar de militants. Així doncs en el Sindicat Únic de la Metal·lúrgia durant un període d’onze mesos podem comptabilitzar 132 militants. En el Sindicat Únic d’Arts Gràfiques, en un període de temps similar, 79 militants i en el Sindicat Fabril i Textil en un més extens, que comprén les assemblees celebrades durant dos anys i mig, 134 militants. A les seccions la participació encara sembla més reduïda: encofradors 42, estacions 42, metal·lúrgia 39, construccions metàl·liques 39, electricistes 76, lampistes 65, joieria 55, sabaters 45, etc.etc...Malgrat el caire aproximatiu d’aquestes xifres la informació que aquestes desprenen no contradiu en res les dades que els propis militants ens havien facilitat: "en el Sindicato de la Metalúrgia yo he asistido a reuniones donde éramos 200, 250 en asambleas de militantes. Corrientemente puede

admitirse la cifra de vamos a decir, cuando éramos treinta mil afiliados, pues un 5%, se puede hacer un cálculo aproximativo de un 5% de militantes." " Hi havia 200 militants per totes les fàbriques de teixits, erem molt pocs 200 individus". "A mí no me gusta exagerar (...), pero bueno ibas a un Sindicato, por lo menos 100 había." (116bis) En assemblees generals en els moments de conflictivitat aguda l'assistència es multiplicava i era necessari celebrar aquestes reunions en teatres o cinemes, però això succeïa esporàdicament i no implicava la pràctica quotidiana sindical. La militància de base també confirma el caire minoritari de la militància: "Havia de ser minoria per força, perquè dintre d'una fàbrica, com ara nosaltres, que a la fàbrica de Poblenou deuriem ser uns cincents o quatrecentos i pico, que hi havia de militants, 20, 25..."(116rebis). Tanmateix aquest pes relativament inferior de la militància confederal, dins d'ella existia una notable diversitat segons l'àmbit on es desenvolupava la seva activitat.

El nostre estudi ens ha permès de copsar l'existència de diversitat entre la militància. Si ja havia estat força laboriós que la militància establís diferències entre l'afiliació i la militància, encara va constituir un esforç més considerable que destriessin, dins d'aquest segon grup, sectors diferenciats. Un esforç menys accentuat en el cas dels militants de base, que reconeixen l'existència d'una militància central, vinculada al procés de discussió ideològic i polític de la CNT, i clarament determinada mitjançant l'assistència a les reunions de militants: "Había militantes que sí iban a las reuniones de militantes, pero yo por la noche no quería dejar a la mujer, ni a mis hijos tampoco" (117). En canvi, pels militants que constituïen el nucli de l'organització va ser summament difícil establir grups diferenciats, ja que consideren únicament militants el col·lectiu amb el qual ells es relacionen, a nivell de Sindicat i Plens de militants, sense atribuir la categoria de militant als que desenvolupen una tasca sindical laboral i reivindicativa solament en el marc de la Secció o empresa. En aquest sentit, la militància central a fi de mantenir rotundament l'absència de sectors diferenciats, utilitza de nou l'argument de l'existència d'igualtat entre tots els integrants de la Confederació. "Les diferències només podien existir per motius innats, que llavors no es podia fer res, el principi fonamental és el de considerar a tot ésser humà igual" (118).

“No, no és veritat tampoc, no, no, no hi havien categories en això, només la categoria s’autocreava ella mateixa” (119). Malgrat tot al llarg de les entrevistes anaven apareixent tímidament diferències que es caracteritzaven pel seu caràcter ambigu, sense ser mantingudes per tots els sectors militants. Així, doncs, un sector dels militants entrevistats del nucli central va assenyalar el temperament de cada militant com a factor determinant de les diferències que podien haver-hi dins de la militància: “Unos, echarse a la calle, otros más reflexivos decían que no” (120). D’altres no consideraven aquest criteri prou contundent per establir sectors diferenciats: “Bueno, aquí últimament s’ha donat que ha hagut molts periodistes que han volgut fer distincions en quant a temperament dels grans militants, dels grans conductors, i després en quant a ser més moderat, més radical. Jo no tinc tendència a fer aquestes diferències, encara que possiblement hi ha base per fer-les. Jo, aleshores, era un jove que em posava al costat d’aquesta gent quan tenia l’oportunitat i en tots veia unes qualitats” (121). El temperament, certament, condicionava l’elecció de determinades dedicacions militants, i, per tant, consegüentment, l’especialització es fonamentava en els trets individuals propis de personalitats determinades. “No es pot exigir que tothom sigui igual, perquè som diferents. Hi ha individu que temperamentalment és d’acció i a aquell, els números i les discussions de la Junta li fan poca gràcia; però, en canvi, si s’ha de fer alguna cosa de perill ho sent i ho fa; i hi ha uns militants que és al revés: que si els fessin fer una cosa d’aquestes, si ho fessin seria per un complex i violentant-se ells mateixos amb perill després de cantar, i, en canvi, per fer propaganda administrativa serveixen més” (122).

El temperament, per tant, serveix com a element diferenciador que estableix una frontera entre els d’acció i els de treball sindical, que, en certa manera, alguns associen també a l’adopció d’estratègies i tàctiques moderades i radicals.

Una altra diferenciació va ser establerta a partir del tipus d’activitat desenvolupada. En aquest sentit, establien com a grups diferenciats els militants que s’ocupen de qüestions professionals a nivell d’empresa o de Secció, i els que es troben molt més implicats en les tasques sindicals pròpies dels Comitès de relació i els Sindicats Únics, contemplant i tenint al seu càrrec el conjunt de la problemàtica de l’organització: “Sí, sí, hay quien trabaja y ya es bastante defender donde se trabaja” (123). L’existència

d'aquests dos grups de militants es presenta com a indispensable, ja que conflueixen dues realitats complementàries i, alhora, necessàries per donar sortida a l'ampli ventall d'activitats pròpies de l'activitat sindical. El que plantegen és la complementarietat existent entre una militància de base i una militància sindical més endinsada en el nucli decisor de l'organització, i que es tradueix en la col·laboració d'ambdós sectors precisament a causa de la seva coincidència en un mateix objectiu: la defensa de les condicions de vida de la classe obrera. "Porque hay quien se toma el trabajo de defender una cosa determinada, como eso de la empresa o de una profesión, pero no deja de tener contacto con los que dirigen el Sindicato porque llega un momento que los necesita y los del Sindicato necesitan a los de la empresa" (124). Ambdós sectors van ser definites en un mateix sentit per la militància central i per la militància de base: un sector de militants que té cura dels aspectes més professionals de la lluita sindical i encara no ha accedit a participar en la discussió ideològica i global, i un altra que participa assiduament en les discussions generals de l'organització i que tenen al menys uns mínims coneixements del que era el pensament llibertari: "Els militants d'empresa no eren llibertaris, eren sindicalistes (...)" (125), mentre que els militants sindicals posaven l'èmfasi en la importància que tots els càrrecs, per tant, tots els que assistien a les reunions de militants, estiguessin en mans dels anarquistes (126). En definitiva, l'accés a la ideologia, al coneixement de les idees estableix, per a ells, una frontera decisiva dins de l'organització. Michel Lacoïnte ha assenyalat com la ideologia, com també la seva defensa i propagació, és un dels principals ressorts de la militància perquè té com a funció crear la identitat i il·lusió de l'individu, i la il·lusió i identitat de grup i la seva cohesió i coherència. En definitiva, la ideologia "es tracta d'una columna vertebral física que l'individu es dona i rep i de la que no pot més passar... es presenta com un saber global, integral, totalitari" (127), que explica tot i té respostes per a tot. L'adquisició d'aquest saber ideològic a la Confederació permet a l'individu penetrar en l'àmbit de la militància central present en els mecanismes decisoris i, aleshores, el coneixement d'un determinat saber es pot associar amb la possessió d'un determinat poder a l'organització. És, en aquest mateix sentit, en el que Michel Lecoïnte manifesta: "la intel·ligència i el coneixement són orígens i instruments del poder" (128).

candidats adequats per representar el Sindicat al qual pertanyien en els diferents Plens i Comitès de l'organització, representació que la militància de base no es veia capacitada per assolir. El reconeixement d'aquesta militància central comportava, alhora, el reconeixement de la seva existència en tant que militància de base, amb tasques estrictament centrades en l'activitat sindical a l'empresa o Secció: "(...) Había los delegados de taller, luego venían los Comités sindicales (...) en la empresa, luego había la Sección, que era la comisión de barriada, cada barriada tenía una comisión, un delegado de barriada y allí era donde había el contacto entre los militantes" (141). Però el fet de delimitar les tasques que ells mateixos complien a l'organització no suposa que s'atorguin la categoria de militants. En realitat, es defineixen més com a simpatitzants de la CNT que com a veritables militants, sobretot el sector que circumscrigué la seva activitat a l'àmbit estrictament de l'empresa. "El Comité sindical era para los trámites del Sindicato. El que iba al Sindicato y traía los acuerdos que había y todas estas cosas... Y el delegado sindical no eran más que simpatizantes del Sindicato. Porque claro, no iba a ser... tener un cargo uno que no fuera simpatizante (...). Para eso no es menester más que... pues sí, tener un poco de buena voluntad y nada más" (142). L'assistència a les reunions de militants, el fet de pertànyer al nucli central de la CNT, el situat al voltant dels Sindicats Únics, comporta per a ells un grau de dedicació i compromís elevat i, en certa manera, una renúncia de la vida privada. Es contraposen, per tant, vida militant i vida privada com a aspectes difícilment compatibles i, en definitiva, optar per una activitat militant contínua suposa donar prioritat en la trajectòria personal a una projecció més pública de la pròpia vida: "A mí no me ha gustado nunca ir a tumultos, no, a cosas no, no, yo soy tranquilo. Me ha gustado, he sido más amante de... de la familia y de casa que de otra cosa" (143). Aquesta dedicació del temps propi a l'organització és el que els diferencia radicalment de la resta dels integrants de la militància confederal. "(...) aquest era un militant de Secció que, com que no tenia gaires maldecaps, el difícil era trobar entre els militants (de Secció) un que es fes càrrec de la Junta (...), i tot això és molt difícil trobar perquè això portava maldecaps i dedicació. Plegava a la fàbrica a les set de la tarda, anar a sopar i al Sindicat, i a les dues de la matinada encara hi eren, escolta tu... era un martiri, allò..." (144).

8.4.1. L'àmbit de la militància central

Dos amplis sectors de militants es determinen en el si del Sindicat, el nucli central de la militància, i el sector situat en els nivells bàsics de l'organització, la Secció sindical i l'empresa, que anomenem militància de base. El nucli central de la militància, tal com hem assenyalat anteriorment, participa a les reunions de militants amb el fi d'analitzar i deliberar sobre les problemàtiques generals de la vida sindical, freqüenta assíduament el Sindicat, és constant en la seva activitat sindical i coneix les idees anarco-sindicalistes. Aquesta militància, que està vinculada al centre decisor de l'organització, pot desenvolupar la seva activitat principal a l'àmbit de les Seccions sindicals, dels Sindicats Únics o dels Comitès de relació, sense que el fet d'assistir als Plens de militants els faci haver d'ocupar o haver ocupat càrrecs sindicals de gran importància. Tenir càrrecs no és una condició rellevant per ser militants, almenys no s'assenyala com a primordial, com un requisit *sine qua non* per ser-ho, encara que tots els que tenien càrrecs, evidentment, pertanyien al nucli central de la militància. Els càrrecs sindicals estan en tot cas vinculats amb una determinada especialització militant, la corresponent als organitzadors sindicals, els quals s'ocupen de tasques concretes a les Juntes dels Sindicats o Seccions, i a les comissions que les envolten. El col·lectiu de militants que reflexiona i adopta decisions sobre les qüestions primordials per a la vida de l'organització constitueix el cor de la Confederació, on es fan i desfan determinades opcions, on s'elaboren estratègies i tàctiques a dur a terme, on es debat ideològicament i se seleccionen els membres i l'orientació dels Comitès de relació. "(...) Siempre he dicho que era conveniente una comunidad de militantes; quiero decir que se desarrolla un trabajo que precisa sin distinción de que sea el secretario de propaganda, etc. (...) Todo militante estaba en activo, desarrollaba una función, lo único (...) si aquel Sindicato gozaba de 300 o 400 militantes, no podían ocupar los mismos cargos y aunque estuvieran repartidos en las Secciones, ellos también hacían el trabajo y se lo combinaban; por ejemplo, había un conflicto en un lugar, pues iba, o lo hacían entre todos" (145).

Els Comitès de relació sindical i els militants representatius

Dins del nucli central de la militància, destaca un primer sector per la seva projecció pública i capacitat de representació, el qual és definit per la mateixa militància com: “La flor de la organización. Eran hombres que tenían deseos de prepararse en lo que son los problemas sociales, siempre se intentaba como la militancia se conocía, se organizaban giros a la montaña, aquí o allá, charlas, conferencias o demás. Había un conocimiento que se veía claramente el compañero idoneo para estar como secretario de una Federación Local o de un Comité regional” (146). En aquest sector trobem els companys que ocupaven els principals càrrecs dins de l’organització, els del Comitè de relació, però, alhora, les millors plomes i els oradors més aguts de la Confederació. Eren, a la vegada, els més coneguts i i valorats, els líders carismàtics o els militants més eficaços.

La militància accepta difícilment l’existència de líders o dirigents. Els líders, d’una banda, es fan naturalment, a causa del desenvolupament de personalitats excepcionals. Per tant, no es creen, sinó que sorgeixen i són refrendats per l’acceptació i el reconeixement del conjunt de l’organització. Aquesta opinió no és únicament patrimoni de la militància anarco-sindicalista. Generalment, la militància assumeix malament l’existència del lideratge i rebutja acceptar la presència d’una contradicció entre la pràctica quotidiana i l’ideari confederal. “En canvi, si observem els equips de militants, veiem manifestacions d’autoritat, de seducció i de poder, i manifestacions d’admiració, de dependència i submissió” (147). L’existència de militància comporta, en definitiva, la generació de diferències. A la major part de la historiografia sobre la Confederació li ha estat difícil d’acceptar l’existència del lideratge confederal, i quan ho ha fet, el qualifica com un fenomen generat espontàniament i no potenciat per la mateixa organització. John Brademas el cataloga així: “El liderazgo depende más de la personalidad individual que de la fuerza sindical” (148). Altres situen la raó de la seva existència a la concurrència de personalitats excepcionals: “Sin embargo, los líderes existían, por más que en teoría no estuvieran aceptados. Existían, como es lógico, militantes más comprometidos, con mayor capacidad de análisis o con más prestigio entre sus compañeros, y estos militantes, estos adalides de prestigio, podían llevarse detrás a las masas confederales, siempre a título individual” (149). Fins i tot Félix

Grande, quan parla d'avantguarda anarquista és molt caut en les seves afirmacions, en definir-la com una avantguarda sempre vinculada a la seva base, formant un tot amb ella: "La vanguardia anarquista no es una vanguardia dirigente, sino una vanguardia que actúa desde dentro, que predica con el ejemplo, que procura ocupar los primeros puestos en los momentos de lucha para volver inmediatamente a la base" (150). Els mateixos militants també hi coincideixen: "El líder, el líder, nosaltres... es feia, es feia espontàniament, es feia per la pròpia conducta de l'individu, per les idees que expressava, pel sacrifici que havia pres i pels coneixements que tenia..." (151). "Eso es normal, es normal y no podemos deshacernos... es que éste tiene más personalidad, es que ese hombre destaca más, lo conoce más gente, pero no es que sea más que tú o nada..." (152). En definitiva, el que volen expressar és que, a causa de l'orientació igualitària i democràtica pròpia de la CNT, no hi ha un pla preconcebut per formar líders i dirigents. Els líders i dirigents no són creats per l'organització, sinó que, segons la militància, són generats de manera involuntària pel conjunt de la militància quan assenyalava quins entre ells eren els més capacitats per portar la direcció de l'organització. Estem molt d'acord amb Daniel Mothé quan afirma que la jerarquia, en aquest tipus d'organització, es crea no com el resultat de l'autoritat exercida, sinó per acceptació, és a dir per la influència que els dirigents tenen sobre els altres militants pel seu poder de convicció, la seva competència i el seu coneixement de la pràctica (153). Es comprèn, per tant, que la militància es manifesti en aquest sentit: "Líders no existeixen en el nostre camp; això no vol dir que un Salvador Seguí, per la seva vàlua, es destacava com es va destacar en Pestaña, com es va destacar en Manuel Buenacasa, com es va destacar en Antonio García Birlan, un tal Monteagudo, una colla que hi han hagut" (154). De la mateixa manera, tampoc s'accepta l'existència de la categoria de dirigents: "Dirigents en el nostre camp, no hi és" (155). "Bueno, bueno... nosaltres no teníem de dirigents, nosaltres teníem administradors [riu]; sabien parlar molt bé, sabien escriure bé... estaven preparats" (156).

La militància de base sense admetre del tot l'existència de líders amb una posició superior a la de la resta de l'organització: "No, allá a la CNT no había ídolos; el único ídolo que ha habido ha sido Durruti, porque Durruti fue la víctima de la revolución,

víctima de su amor a la organización. Los demás, había muchos...” (157), manifesten la seva fascinació pels militants més destacats. Dins d’aquest sector, els que circumscriuen la seva militància a l’estricta marc de l’empresa, és a dir, els que no tenen cap activitat externa al lloc de treball, cataloguen els militants més coneguts com a líders i anarquistes. Per a ells, la categoria de líder no té la connotació negativa que conté pels militants més endinsats en la ideologia llibertària. Admeten, per tant, l’existència de líders, i quan contesten la nostra pregunta, citen: “García Oliver: hombre, ese era anarquista, también ese era anarquista. Durruti también era anarquista, Ascaso... en fin, muchos... Hombre, como hombres de acción muy buenos eran -pero anarquistas(...) bueno, al Santillán, Diego Abad de Santillán, muy inteligente, y otros que ahora no recuerdo, muchos había... y inteligentes, eh! eran inteligentes, esta gente, lo que pasa que eran revolucionarios” (158). La militància dels Comitès, la més destacada per la seva projecció pública, és considerada la més capacitada de l’organització. “Militantes más preparados, los que estaban en las Federaciones, o la gente más representativa” (159).

A mesura que s’incrementa el nombre de Sindicats que s’han de relacionar, les feines administratives i representatives es van fent poc a poc més complexes. La percepció d’aquest fet fa que calgui comptar amb militants adients i preparats per integrar els Comitès de relació, ja que representen un major nombre de Sindicats: “Al Comité Nacional no es podía nomenar a qualsevol, a un militant vulgar i corrent, s’havia de nomenar els més significats, els que tenien més capacitat. Més capacitat de reflexió, més capacitat d’interpretació, més capacitat de decisió, etc. (...). A nivell de regió, també ha de ser competent. Generalment, els que creaven el Comité nacional... eren gent selecta en el sentit de ser més capaços, integralment més capaços. En quant a ideologia (...), les regions són les que nodreixen els Comitès nacionals; generalment, el que ha estat de secretari al Comité d’una regió, sempre acaba anant al Comité Nacional en un moment o un altre” (160).

La militància sindical

Dins del nucli central també trobem una militància menys coneguda, però amb un

pes indiscutible en l'activitat de Sindicats i Seccions. Són els que participen en els Plens de militants activament i també duen a terme tasques concretes. Es distingeixen, per tant, de la militància de base per la seva presència a l'esfera dels Sindicats Únics i dels Plens de militants i pel seu convenciment de les idees, "aquests són els que verdaderament són anarco-sindicalistes" (161). Dins d'aquest ampli grup trobem, en primer lloc, un sector que destaca per la seva voluntat d'actuar en el Sindicat i organitzar-ne el funcionament. Es tracta de la *militància organitzadora*. A mesura que els militants van comprovant la seva capacitat i eficàcia en actuar, se'ls va seleccionant per ocupar els càrrecs de més responsabilitat a les Juntes. A les Juntes, se situa la militància de més vàlua, de la qual surten els presidents, comptadors, tesorers, secretaris... "El presidente es un cargo que se daba al hombre de más peso, de más conocimientos, de más ecuanimidad, de más autoridad moral para saber armonizar las tendencias, que las hay, como en toda agrupación humana sin que se llegue a la ruptura" (162). Els càrrecs s'atorgaven als que "inspiraven..., per l'experiència que tenien, els resultats obtinguts en la trajectòria de l'individu" (163).

Un dels pre-requisits per aconseguir un càrrec dins de l'esfera de l'organització era tenir un mínim nivell cultural. "(...) pues escolta, no podíem fotre un analfabet allà, no es podia fotre a qualsevol. Aquesta gent ja eren coneguts, ja havien estat a la presó, ja havien estat del Comitè de fàbrica, era com una família, anaven pujant, anaven pujant..." (164). De fet, la responsabilitat en els Sindicats va lligada a la capacitació cultural: "En general, en general, cuando se trataba de nombrar los cargos administrativos de Junta, recaían siempre en aquellos militantes que demostraban y que nosotros les concedíamos más capacidad intelectual, más seriedad en el plano administrativo, etc." (165). Els militants amb càrrecs són considerats dins d'aquest col·lectiu els que tenen "més potència, més categoria, o de més coneixements, no més categoria moral, més coneixements" (166). Sobretot, en el cas dels quatre o cinc càrrecs essencials en una Junta de Sindicat o Secció: president, secretari, comptador, tesorer... No calia que els vocals estiguessin tant preparats; servien més aviat de suport a les tasques de la Junta i de comunicadors a les diferents Seccions de les decisions adoptades o els temes a deliberar.

Al voltant d'aquesta militància més preparada, se situen tots els que ajuden a dur a terme el gran ventall de tasques sindicals, sense estar tan preparats. Aquest ampli sector assisteix regularment als Plens de militants però no tenen prou categoria per tenir responsabilitats contínues, i serveixen de suport per engegar campanyes, actuar en accions concretes i relacionar els diferents segments de l'organització. "Els uns ho eren més, els altres ho eren menys. Hi havia gent de molta bona fe, que servia per plantar cartells, hi havia gent que servia per donar una pallissa a un burgès que fotia el burro, m'entens?, hi havia gent que es podia estar en una secretaria" (167). Això ens portaria a considerar l'existència dels militants d'acció, existència entesa en un sentit ben ampli, no únicament limitada a accions coaccionadores, sinó que també es relaciona amb la militància organitzadora en el si dels Plens de militants. "Otros, ya se veía ellos que eran poco inclinados a la especulación, la lectura, se daba el fenómeno de militantes con una gran fe en las ideas, pero con una fe un poco primaria; las sentían, las ideas, sin estudiarlas, sin profundizarlas racionalmente. Ésos eran los hombres destinados casi por lo general a ser hombres de acción" (168). Per tant, són militants convençuts, que coneixen les idees, no analfabets, però que pel seu temperament, són els candidats més propicis per fer "una serie de acciones de la índole que sea, puede ser simple reparto de un manifiesto en mitad de la calle, como puede ser, por ejemplo, ir a un acto público del adversario con intención de sabotearlo (...). De ahí, de las juventudes, ya salían elementos con esa disposición y en los Sindicatos ocurría lo mismo, entre los propios militantes" (169). La militància de base deia que aquesta militància estava poc formada i, precisament, creien que per aquesta raó havia desenvolupat el seu militantisme en aquesta direcció. "(...) Por lo que he dicho antes, porque había dos o tres que no sé si analfabetos, pero por lo menos semianalfabetos, serían. Y aquella gente, pues antes servían para dar la cara y defender, encararse con cualquiera, pero para administrar, no" (170).

De fet, associen ser militant d'acció amb ser analfabet. Però el fet de partir d'una formació insuficient no va sempre un obstacle per tenir una dedicació militant notable. Fins i tot, voldríem insistir en el fet que la militància d'acció no tenia tampoc per què ser analfabeta. El procés d'accés al sector militant feia que, en el cas de ser analfabet,

el contacte amb el moviment llibertari a l'ateneu o al Sindicat els fes aprendre tard o d'hora a llegir i escriure.

“Entonces, aquella gente, en los Sindicatos se hablaba de los mismos problemas y aquella persona, aunque no sabía leer ni escribir, pero le quedaba en la mente lo que había oído y también se miraba de que aquel compañero, por lo menos, incitarlo a que fuera a la escuela a que aprendiera” (171). L'analfabetisme es va superar voluntàriament en el cas de militants concrets que volien tenir una activitat més intensa i qualificada en el Sindicat. Evidentment, suposava un *handicap*, perquè sense una formació mínima era impossible estar compromès en certes tasques sindicals, però la voluntat individual i les qualitats individuals havien fet variar, en algunes ocasions, aquest condicionant, com és el cas excepcional d'en Joan Peiró, cas que ens va relatar un company seu. Quan se li va demanar que fos secretari del Sindicat del vidre, aquest respongué: “Doneu-me sis mesos i d'aquí sis mesos, si esteu disposats a que sigui secretari, jo seré el secretari del Sindicat del vidre. Arriba a casa seva i diu: ‘Noia, demà, quan vagis a la plaça, em portes uns quadernillos i uns llapis. -Que vols anar a estudi? -No, però he d'aprendre a escriure i llegir; llegir ja en sé, però escriure no en sé’. I així, als sis mesos, el vem nomenar secretari del Sindicat del vidre, i va arribar a ser ministre d'Indústria i Comerç, i va ser director de la *Soli*, i ha sigut un dels millors escriptors en català que ha tingut Catalunya” (172).

Dins del nucli de la militància central podem determinar, per tant, tres sectors diferenciats: 1. Els líders carismàtics, els militants més representatius de la CNT als Comitès de relació, entre els quals hi ha els principals **oradors** i **escriptors**; 2. Els militants sindicals amb càrrecs de responsabilitat a les Juntes de Sindicat o Secció, però sense gran projecció pública, els **organitzadors**, i 3. Els militants sindicals que donen **suport** a les tasques de Junta o a les diferents decisions adoptades col·laborant en les múltiples comissions de treball o estudi a nivell sindical, fent d'elements comunicadors entre els diferents nivells de l'organització o participant en diferents tipus d'accions sindicals, entre els quals hi ha els militants d'acció. El conjunt d'aquests tres sectors participa als Plens de militants, i té accés al nivell de discussió propi dels Sindicats

Únics, és a dir, totes les qüestions generals de l'organització i representa el centre de gravetat d'aquesta organització, on es fa o desfà la trajectòria confederal.

8.4.2. La militància de base

Els militants de base han estat definits sovint pels estudiosos del militantisme de manera més o menys restrictiva. R. Mouriaux els qualifica molt àmpliament de "els que consagren una part del seu temps a l'organització sindical sense pertànyer a l'Estat Major" (172). En aquest cas, una gran majoria disn de la militància. D. Mothé, més restrictivament però englobant encara un nombrós sector, diu que són els que "interioritzen els valors del seu partit o Sindicat i es condueixen com uns executants disciplinats respecte a la seva organització i la seva jerarquia de responsables" (174). M. Lecointe, en comptes de descriure els militants de base com un sector diferenciat, considera que la militància està constituïda per un conjunt de sectors interrelacionats entre els quals s'estableixen relacions de submissió i d'autoritat, segons la direcció del vincle de què es tracti (174).

La nostra determinació de la militància de base ha partit de dues consideracions inicials: la marginació del debat intern de l'organització i, paral·lelament, la seva activitat en tasques únicament professionals o reivindicatives. En aquest sentit, en el cas que ens ocupa, la principal qüestió que diferencia els militants de base de la militància central de la la Confederació és la seva absència i inactivitat en l'àmbit d'actuació del Sindicat Únic, és a dir, dels locals centrals de cadascun dels Sindicats de Barcelona, on es realitzaven els Plens de militants per debatre els temes d'interès general per a l'organització. Per tant, la seva marginació de la discussió general de l'organització. Un segon aspecte derivat de l'anterior és el fet que la seva ocupació principal estigués centrada en qüestions professionals: "Bueno... es que se conforman con eso y hacen bien... lo que se presenta de la profesión" (176). En realitat, el paper i al ubicació de militant de base en una organització varia segons de l'organització de què es tracti, de la seva estructura i implantació, del mecanisme d'adopció de decisions i del sistema

intern d'integració de la militància, de caràcter ampli o restrictiu. Per tant, es fa difícil trobar una definició universal i intercanviable.

D'altra banda, a la Confederació, la militància de base no mostra una clara assumpció de les idees anarco-sindicalistes, però sí un sentiment arrelat de simpatia envers l'organització i els seus objectius: "En que no fos un anarquista, era un cenetista, diguem, provat; aquest anava a la Secció" (177). La seva dedicació primordial es desenvolupava en l'àmbit de la Secció i l'empresa, i tractaven totes les qüestions laborals i reivindicatives que s'anessin presentant, a les quals donava solució. Encara que s'assabentessin de les problemàtiques generals i del debat intern a la Confederació, ho feien de manera molt global i sense intervenir directament en la discussió: "Hombre, siempre se rozaban mal o bien las discusiones, siempre se rozaban, aunque no de manera, si tú quieres, abierta o concreta pero siempre se rozaban, porque para sostener, por ejemplo, una tesis, uno que sostenía, por ejemplo, el hecho de que había que ir a la huelga, vamos a suponer... para reforzar su tesis requería una argumentación ideológica..." (178). Aquesta militància que centra la seva actuació a resoldre qüestions professionals és catalogada per la militància central com de tercera classe: "Així, per entendre'ns, de treball, de picar pedra, de dedicació, però no tenen intel·ligència, coneixements, i no passen d'un determinat nivell, no poden passar. Ells mateixos coneixen les seves pròpies limitacions i no passaran d'allà. No passen de delegats de fàbrica o de la Junta, comissió de Secció" (179). Si bé aquesta definició suposa una afirmació rotunda sobre la incapacitat d'un sector de militants per dur a terme certes activitats sindicals, la militància central no deixa de valorar les aportacions de la militància de base en altres nivells d'actuació dins del conjunt de la dinàmica sindical. "Era un tipo de militant que s'entregava al Sindicat, però no li demanessis res més; era molt familiar, no abandona mai, era sempre el gran complidor, respectava sempre els acords, era un home que no era conflictiu, l'home de base (...), però sempre molt meticulós, sense alteracions, no creaven problemes, els solucionaven, els problemes" (180). De fet, aquest sector és considerat com a destinatari de les decisions adoptades pel nucli central de la militància a les reunions deliberatives. Si aquest grup és el que adopta les decisions, la militància de base, en el seu àmbit, les executa sense intervenir

en la seva discussió. Per tant, hi ha una subordinació de la militància de base envers la militància sindical, subordinació voluntàriament acceptada, no coercitiva, o en altres paraules, de submissió assolida. Podríem, per tant, concloure dient que es crea una relació de dominació submissió, en què en un primer pol estaria situada la militància central, i en un segon, la militància de base. L'acceptació per part de la militància de base del rol decisor de la militància sindical es fonamenta en les qualitats que els reconeixen i que els hi atorguen la capacitat necessària per adoptar-les.

La militància de base és molt valorada pel paper d'enllaç que assoleix entre empresa i Sindicat. “En la fábrica había el trabajo silencioso pero eficaz de la Sección sindical, es decir, eso es una especie, ¿cómo diría yo? es un circuito continuo, ¿no? La afiliación creaba ella misma los elementos más capaces para representarles en tanto que Sección sindical; la Sección sindical, por un movimiento alterno y continuo, también irradia hacia el afiliado una cierta manera de ver las cosas” (181). Dins d'aquesta militància de base que atén qüestions purament professionals, podem destriar dos sectors. El primer grup freqüenta i participa en l'activitat sindical en el local de la Secció sindical al barri i, per tant, coneix els representants de la Secció al Sindicat Únic. Aquesta militància, que anomenarem **militants de Secció**, constitueix el suport de la Junta de Secció, per engegar el conjunt de tasques que s'han de dur a terme. “Claro, claro, los conocía a todos, todos nos conocíamos. Del Sindicato, en el Sindicato había un sitio en un local muy grande y allá se instalaban las Secciones, cada secretaria estaba: Sección hierros y aceros, metales preciosos, relojeros, joyeros, mecánicos y todo así, estábamos todos juntos en el mismo local” (182). Aquests militans de Secció es consideren pròxims a la militància sindical, encara que menys preparats. “Era lo mismo, era igual, era lo mismo. Más capacitados, pudiera ser que lo fueran porque siempre se buscaba (...), procuraba proponer a los más capacitados, no solamente a los más capacitados, sino a los más activos” (183).

El segon grup no arriba mai a freqüentar el local de la Secció a la barriada i circumscriu la seva acció a l'àmbit de l'empresa, l'espai del treball. No vol tenir mai cap tipus de responsabilitat ni compromís continu, grup que anomenarem **militants d'empresa**. “Yo cargos, no. Fui una vez delegado de Sección, me cuidaba de cobrar y

de alguna comisión para llevar a cabo una finalidad concreta, que cuando la conseguía dejaba de existir. No tuve ningún cargo más seguido, porque aunque confiaban en mi gestión, como ya había gente, pues yo prefería no tener cargos” (184). Aquest fet fa que desconeguin també la militància de Secció amb càrrecs, alhora present al nucli central de la militància. El seu vincle amb el Sindicat es limita estrictament al delegat sindical de l’empresa on treballen. “Porque yo, cargos del Sindicato... no he conocido ninguno que haya tenido un cargo de secretario o de presidente de Sección...” (185). En definitiva, l’única obligació d’aquesta militància d’empresa era el cobrament de les cotitzacions en tant que delegats de Secció o taller i el lliurament de l’import recaptat. “(...) Cobrar cotizaciones, ¡ah! eso sí, cualquiera para eso servía. Nada más, que le llamara un poco el Sindicato, pues ya servía para eso” (186). Aquesta actitud contrasta amb la del delegat sindical d’empresa, el responsable de l’empresa a la Secció sindical que, a diferència de l’anteriorment expressat, era molt més actiu i freqüentava la Secció: “Ibamos a la asamblea, íbamos a la reunión de militantes...” (187). De fet, l’única raó per la qual es distingeixen els militants d’empresa del conjunt de l’afiliació és per la simpatia que senten pel Sindicat. Així es manifesta un delegat sindical d’empresa: “A la semana ibas a darles el sello y tenías que darles aquí, en el codo, para que te dieran los diez o quince céntimos; porque a un militante, ibas y no era necesario que pidieras, ya iba él mismo a darlo. Porque se hacía cargo de la necesidad que tenía perentoria la organización” (188). Aquesta apreciació és també ratificada pels comentaris de la mateixa militància d’empresa, que s’autodefineix més que com a militància, com a simpatitzant de l’organització: “Pues a mí, nunca había habido necesidad de cotizar nada, yo sabía mi obligación y cotizaba, y en paz. Lo que le decía, militantes o simpatizantes, simpatizantes. A mí, pues había cosas que me gustaban, la CNT me gustaba” (189). Aquesta militància d’empresa és la que acudeix a les reunions de l’empresa quan es convoca el personal per qüestions laborals o reivindicatives, si no, pràcticament no trepitja els locals sindicals del barri. “Había locales por allí la barriada, y de tarde en tarde, cuando había momentos de tratar cuestiones concretas, cuando se había de mentalizar, por ejemplo, si se querían subir los precios, una comisión lo estudiaba y se presentaba a la masa una subida de salarios por categorías...” (190). Per

a ells, el debat sindical es limita a qüestions de tipus econòmicolaboral, sense cap tret de debat ideològic: “Bah... no se discutía nada de revolución, el trabajador que ganara... que no le explotaran, nada de revolución” (191). Tampoc identifiquen entre els companys que ells consideren addictes a la CNT l'existència de tendències ideològiques, malgrat saber que hi són, en altres nivells de la CNT. L'empresa es manté, doncs, al marge de les polèmiques: “En la fábrica no había diferencias, esto era en los altos cargos...” (192). Es consideren, per tant, subordinats i depenents del delegat sindical d'empresa, el delegat general, i obligats a seguir les orientacions que aquest imparteix: “Nosotros éramos siempre seguidores, nosotros no hacíamos nada; eso... eso, los dirigentes” (193).

Tanmateix, hem de tenir en compte el pes de la guerra en l'actitud d'aquesta militància d'empresa, ja que permet copsar evolucions dispars en aquest sector. D'una banda, hi ha el grup de militants d'empresa que incrementa el seu compromís amb el Sindicat quan es produeix la col·lectivització de l'empresa on treballaven, perquè l'organització necessitava companys de confiança per controlar el procés de gestió i producció a les empreses. Aquests mantenen la simpatia per l'organització durant la guerra i després. A aquest bon record s'afegeix la satisfacció d'haver col·laborat estretament amb la CNT amb responsabilitats d'importància, com el fet de ser del Comitè d'empresa: “L'esperit de lluita no l'he tingut; com que no l'he tingut, no he enganyat. Per què jo havia de ser un gran militant de la CNT si no tenia esperit de lluita? els hauria enganyat. Ara, després vaig sapiguer que la CNT ja havia fet una tria i a mi em consideraven ja com a constructiu... a França, em vaig enterar, m'ho va dir un company de fàbrica, sé que a mi em tenien com a constructiu, un element aprofitable per fer coses” (194). D'altra banda, tenim el sector de militants d'empresa que només va incrementar feblement el seu compromís durant la guerra, i que actualment manifesta, quan ha de qualificar la militància de la CNT, un cert desengany per la seva actuació sense oblidar del tot, però, la simpatia que sentien per l'organització. “Unas veces te defienden... y otras te traicionan, y como ha pasado toda la vida (...). Hubo de todo. Hubo de todo. Hubo elementos que no, se lo merecían, no cumplieron con su

obligación porque ya no dieron ni golpe en la fábrica, ya no dieron ni golpe; hubo de todo...” (195). Hi ha un tercer sector que no va tenir una participació concreta a la col·lectivització, malgrat ser represaliats durant la postguerra. Aquest ha modificat completament la seva opinió sobre la militància i demostra una profunda desconfiança pel fet sindical, cosa que fa que la seva simpatia anterior quedi totalment esborrada, situant-se només en períodes anteriors a la guerra. “Pues una colla de ganduls. Clar, perquè nosaltres pagavem per ells, eh?, i quan s’havia de fer una cosa, de vegades sortia bé, i de vegades que feies festa i no et pagaven ni cinc” (196).

Aquests militants d’empresa varien sobretot la seva percepció de la militància més activa en el marc laboral degut a un fet decisiu en la vida laboral. L’abandó de la feina dels que formaven part dels Comitès, degut a que varen responsabilitzar-se de la direcció de la gestió i la producció, o del control sindical. Aquesta professionalització que suposa una pràctica habitual en moltes organitzacions sindicals, i que dins la CNT només va tenir lloc durant la guerra, va ser protagonitzada també per la militància més pròxima a la base, els mateixos companys de treball. D. Mothé, quan es refereix a aquest tema, afirma que “en el moment en què el responsable s’allunya dels seus tallers, des del moment en què es beneficia d’hores de baixa obtingudes per llei, des que es tornen personatges oficials, es possible que perdin l’aurèola de puresa que als tallers els protegia de tota sospita (...). És difícil acabar amb la sospita envers els que són pagats per no fer res o discutir amb el patró” (197). De tota manera, la duresa de la postguerra, amb simpatia o sense, va posar fi al feble vincle sindical de la militància d’empresa i aquest sector fa creu i ratlla a la seva poca activitat a partir d’aquest període, sense tornar mai més a estar vinculat en cap mesura a la Confederació. Dos factors van condicionar aquest distanciament definitiu. El primer, la repressió que va caure també fortament sobre aquesta militància d’empresa, i el segon, la dinàmica interna de funcionament de la CNT, que no havia mai previst un marc integrador d’aquests tipus de militants en l’activitat sindical de l’organització, fet que va provocar que es construïssin febles lligams a l’interior del Sindicat. D’aquests aspectes en parlarem al capítol següent sobre la guerra.

8.4.3. L'establiment d'una tipologia de la militància confederal

L'aproximació que hem fet a l'àmbit de la militància confederal ens permet establir una tipologia de la militància a partir de determinats criteris. Partim d'una definició de **militant** que comprèn tota aquella persona afiliada que té una activitat, per minvada que sigui, d'ajut a l'organització a fi que funcioni normalment. Definició àmplia, però no tant com la que estableix Annie Kriegel, segons la qual un militant és "qualsevol adherent que ha pagat els dotze segells anuals", és a dir, tot el que cotitza (198). Tampoc no hem volgut partir d'una definició tancada, que correspongui a concepcions ideològiques, anarquistes, leninistes o fins i tot autogestionàries, perquè malgrat que el nostre estudi estigui situat en un moment de floriment de l'anarquisme, no volem caure en restriccions ideològitzants que no ens permetin veure quina és la realitat quotidiana de la dinàmica de funcionament sindical. Si actuar és per a nosaltres el factor determinant per identificar els militants confederals, tampoc no volem donar un caràcter restrictiu al fet d'actuar prioritzant virtuts o qualitats determinades adscrites a l'activisme militant. D'aquesta manera, volem considerar l'ampli ventall de pràctiques militants existents, des de la més insignificant a la més decisiva. No ens acollirem a una definició del militantisme com la de Maitron, que el considera com a "sinònim de continuïtat" (199). Altres investigadors adopten definicions encara més restrictives, que destaquen únicament el tipus d'actitud i activitat dels ja iniciats en la pràctica militant. Així F. Descamp qualifica el militant d'un "ser clarivident, intel·ligent, obert a tot moviment, coneixedor perfectament de les forces de l'adversari, però sobretot que conèix, sent, aprecia, els treballadors i militants" (200), és a dir, un militant d'altura. P. Bourdieu, per la seva part, exclou del tot en la seva definició els que integren la militància de base: "Un militant no havia de ser el que enganxa cartells o executa ordres, sinó el que té alguna cosa a dir i ho diu, el que s'expressa i demana ser expressat, el que controla el que es diu, el que es fa i el que li fan dir" (201). Ens situem, per tant, en la línia de R. Mouriaux quan afirma que militants són els membres actius del Sindicat, i l'activitat comença quan s'inicia qualsevol tipus d'acció voluntàriament assolida (202). Perquè si no, quins serien els límits que s'imposarien amb més evidència: cobrar cotitzacions, enganxar cartells, o participar en les reunions sindicals?

D'altra banda, és admès per la majoria dels estudiosos del militantisme que la militància obrera, com a fet aïllable, correspon a una determinada personalitat, independentment de l'adscripció ideològica o de l'activitat específica de l'organització. Henri Lefevre afirma que existeix un concepte de militant perquè el militant constitueix un tipus social (203). D. Mothé també manté que "la massa de militants obrers manifesta actituds i comportaments similars, en gran part, malgrat la diversitat de les organitzacions i de la seva opció política. Es pot considerar que componen un cos específic dotat de qualitats i d'un dinamisme propi" (204). Altres arriben més lluny i, a més de donar per suposat que conformen un cos específic, afirmen que la militància contribueix a mantenir un aparell que no té cap més objectiu que el fet d'assegurar la seva supervivència (205). Encara que Daniel Mothé no manifesta tan cruament aquesta opinió, sí que admet que la posició dels militants sindicals pot estar en contradicció i oposició amb l'opinió de la base i que, en definitiva, en aquest cas l'organització només reflecteix la postura "del nucli dels membres actius" (206). Una opinió que també manté Ucelay Da Cal, quan cataloga el cas confederal i identifica com una mateixa cosa militància i organització: "Els Sindicats Únics eren antiburocràtics, sense cap aparell, i en un sentit moral real, els organitzadors sindicals eren el Sindicat. Eliminats els organitzadors, s'eliminarà el Sindicat" (207).

També trobem opinions variades a l'hora d'establir tipologies del militantisme obrer. A més de les anteriorment citades, que diferenciaven els militants segons l'especificitat pròpia de la seva activitat -tribuns, doctrinaris, administradors (208)-, d'altres o bé prioritzen l'estatus professional (209), o bé estableixen categories basades a la vegada en diferents actituds vitals i responsabilitats. És el cas d'Yvone Bourdet, que determina set categories: dirigents, màrtirs, inscrits, activistes, companys de ruta, simpatitzants, i impostors, posició que ens sembla poc clarificadora per la barreja de criteris diferenciats a l'hora de definir la tipologia(209). La riquesa del fenomen del militantisme ha propiciat l'aparició d'una gran diversitat d'aproximacions per copsar-lo, amb la intenció d'establir tipologies globalitzadores que ho expliquin de forma definitiva. Segons el nostre parer, és difícil trobar una fórmula única per comprendre qualsevol tipus de militantisme, ja que les característiques i diversitat de la militància,

a cada organització, estan íntimament condicionades pel tipus d'organització de què es tracta: en aquest cas una organització sindical d'orientació anarco-sindicalista. Per tant, creiem que el que s'ha inicialment de determinar a l'hora d'establir-la és quins són els criteris que apareixen com a primordials en el funcionament de l'organització estudiada. Per això quan hem analitzat la Confederació, una organització teòricament descentralitzada i amb un mecanisme de decisió basat en la democràcia interna, la nostra elecció ha estat classificar la militància, adoptant com a criteri diferenciador el nivell d'informació a què tenia accés i el poder per decidir i opinar, és a dir, el lloc que ocupava en el mecanisme intern d'adopció de decisions. D'aquesta manera, la militància es classificaria segons la seva capacitat per influir en la marxa general de l'organització. Un segon criteri seleccionat ha sigut el tipus de compromisos o responsabilitats assolits en l'activitat sindical. La combinació d'ambdós criteris ens ha permès establir una tipologia que ens semblava útil per redefinir els diferents sectors existents a la Confederació i explicar les seves interrelacions.

En certa manera, hem adoptant els mateixos criteris que Michel Lecoïnte aporta en el seu llibre: "L'estructuració segons la ideologia, la situació segons l'autoritat o la submissió em semblen dos punts de vista centrals sobre el militant" (210). De fet, en la nostra reflexió entorn de la militància confederal havien delimitat dos amplis sectors segons els tipus d'informació a què tenien accés i les decisions que adoptaven: la militància central i la militància de base. La frontera entre ambdós grups també estava delimitada pel nivell de coneixement ideològic i, en aquest sentit, a un nivell determinat es corresponia una participació determinada en el debat general de l'organització. D'altra banda, el tipus de compromís i responsabilitat assolit feia que a l'interior d'aquests dos sectors, els militants se situessin de forma ambivalent segons l'autoritat que tenien, com a dirigents per a un sector de la militància i com a militants subordinats respecte als detentors de més autoritat a la Confederació. És el que Michel Lecoïnte defineix com el fenomen correlatiu de lideratge i, alhora, dependència i submissió. "Si tot militant està en situació de líder, de cap, a l'exterior del seu grup, no pot tenir la mateixa situació a l'interior. 'Som tots caps' és un exorcisme... o una màscara! Aleshores es reparteixen els papers en un grup militant: els que elaboren la línia,

l'orientació, els que l'assimilen i la defensen, els que la integren sense problemes i els que la modifiquen o intenten modificar-la (...). Tot militant té dues cares: una es torna cap a l'exterior i és un perfil de dirigent, una figura de pro; l'altra, cap a l'interior de l'organització, que és una cara d'ombra i submissió. Només els dirigents a l'organització no tindrien més que una cara (...). A la piràmide no hi ha més que un cim" (211). L'observació del funcionament confederal ens ha permès de comprovar l'existència d'aquesta cadena d'interrelacions. Malgrat tractar-se d'una organització menys estructurada que una de tipus leninista, amb una jerarquia menys fixada, "aquests fenòmens juguen també, encara que amb menys amplitud o més controlats (...); si la piràmide és irregular i movable, la seva arquitectura és del mateix ordre, el seu material del mateix origen" (212). Evidentment, aquesta dependència o subordinació té lloc entre la militància de base i la militància central. Hi ha una clara delegació i dependència respecte als temes que transcendeixen les qüestions professionals i reivindicatives. A l'interior d'aquests dos sectors també hi ha situacions correlatives de lideratge i submissió. Dins d'aquesta àmplia amalgama de militants que participen en els Plens de militants, no tots ocupen les mateixes posicions a l'organització i, en molts casos, serveixen d'engranatge, d'unió o connexió entre els diferents esglaons de la Confederació. El mateix succeeix dins de l'ampli grup de la militància de base. En altres paraules, sempre hi ha militants que van a cavall entre dos nivells diferents de l'organigrama, respecte a un nivell, són els militants més representatius i respecte a l'altre estan supeditats a militants amb opinions més valorades per la seva autoritat. Així, doncs, un delegat sindical d'una empresa és la màxima representació de la seva empresa, però a la Secció sindical està supeditat a les decisions de la Junta, a les reunions de Secció es plega davant de veus més autoritzades, i actua de militància de suport per totes les activitats que s'han de dur a terme a la Secció. Alhora, els militants més actius de la Secció sindical amb càrrecs de Junta o presència contínua a la Secció són, en molts casos, el lligam indispensable amb el Sindicat Únic al qual pertanyen, i en el cas de no tenir mai càrrecs de Junta sindical ni representacions com a delegats en Plens o congressos de l'organització, participen únicament en els Plens de militants i reunions àmplies del Sindicat, i constitueixen, en aquest cas específic, la militància de

suport sindical, és a dir, el grup amb menys autoritat dins de la militància central que té accés al debat general de l'organització. Aquesta gradació podria estendre's en direcció dels integrants de les Juntes i dels membres dels Comitès de relació, fins arribar, com diu Michel Lecoinge, al cim de l'organització. En aquest cas, un cim arrodonit, no en punta. De fet, en el cas confederal, en cadascun d'aquests esglaons, hi participa un ampli col·lectiu de militants amb càrrecs rotatius, les comissions i les delegacions, nivell en què es té una situació de preponderància i s'ocupa una posició més subordinada al superior immediat. Complementant el que afirmem, hem constatat empíricament que el fet d'ocupar càrrecs d'importància en un nivell determinat propicia la presència d'aquesta militància en el nivell superior, és a dir, el fet de pertànyer a la jerarquia facilita la mobilitat vertical a l'organització. A partir d'aquests criteris, l'estructuració d'una tipologia de la militància confederal des de la base al cim de l'organització quedaria establerta de la manera següent:

Militància de base. Absent del debat general de l'organització:

1. *Militants d'empresa*

2. *Militants de suport a la Secció sindical:* Delegats sindicals d'empresa presents en les reunions àmplies convocades a les barriades, i a les assemblees de secció o reunions de militants de secció.

Militància central. Present en el debat general de l'organització:

3. *Militants de suport sindical al Sindicat Únic:* Membres de la Junta de Secció o assistents habituals als Plens de militants del Sindicat Únic.

4. *Militants sindicals:* Militància del Sindicat Únic. Delegats a Plens d'organització, membres Juntes sindicals, representants sindicals als Comitès de relació.

Amb ampli poder per adoptar decisions d'urgència:

5. *Militants integrants dels Comitès de relació:* Dirigents de l'organització.

Amb una gran projecció pública.

6. *Líders carismàtics.*

El consens i l'acceptació d'aquesta cadena de supeditacions i influències es recolza en la valorització pel conjunt de l'organització d'un sector determinat de la militància, a cada nivell, com a més idoni per exercir aquesta influència o poder. En

definitiva, el reconeixement d'aquest grup com a dipositari de la representació de l'organització en aquell àmbit específic d'acció. I mentre aquest consens existeix, els caps o els líders de cada sector seran cata logats com a homes ideals per les seves qualitats innates i excepcionals. "Els líders de la CNT eren molt preparats, tant en el sentit econòmic com en el humà, com en el d'organització; eren gent que estava preparada, l'escola era el treball, els problemes de cada dia" (213).

8.5. Les vies de comunicació i cohesió sindical militància-afiliació.

L'atmosfera cenetista

Al llarg dels apartats anteriors hem constatat la participació poc intensa dels afiliats i militants de base a la vida sindical. Malgrat tot, generalment la CNT en els moments decisius, no va perdre la capacitat de convocatòria a l'hora de mobilitzar la seva base. Sembla, doncs, contradictòria l'existència d'una força mobilitzadora basada en una minvada participació militant. En aquest apartat, volem esbrinar com es resol aquesta contradicció en el cas confederal i com es manté l'adhesió de la majoria a la CNT en els moments decisius, malgrat la feble participació en l'activitat sindical.

La diferent historiografia de la CNT ha assenyalat contínuament la capacitat de la Confederació per mobilitzar la classe obrera en situacions concretes (214). Fins i tot després de la davallada d'afiliació sindical produïda per la crisi que travessa la CNT en el període 1932-36, la CNT continua conservant la seva capacitat de convocatòria revolucionària, com es comprova a l'inici de la Guerra Civil amb la resposta que dóna al carrer la militància anarco-sindicalista (215). Malgrat haver-hi èxits o fracassos en conjuntures crítiques, la Confederació va tenir sempre la possibilitat de comptar amb l'ajut de la base, en el carrer, o mitjançant mostres de solidaritat. "Aquesta gent, encara que estigui en reserva, quan arriba alguna cosa, participa, vibra. Recordo que quan la vaga general de Saragossa, van enviar un tren especial amb els nens, pues tothom anava a l'estació a agafar nens, a portar-los a casa seva (...). Vull dir que la gent vibrava quan es produïa una cosa; el que passa és que en la cosa quotidiana no estaven de fet, però quan es produïa un problema, sí que demnostraven entusiasme" (216). La militància a

què hem tingut accés també ratifica aquesta apreciació: “Però quan s’anava a l’estadi, hi havia una manifestació, ja venia més gent d’aquesta que està menos motivada” (217). Ens estem referint a mobilitzacions enteses en un sentit ben ampli, és a dir, no únicament les que eren resultat de la realització de vagues econòmiques, sinó també les que suposaven una resposta massiva davant de situacions polítiques concretes, fet que es traduïa en l’assistència a mítings o actes testimonials, o en la bona acceptació de campanyes específiques, com ara la votació majoritària el 1931 o el 1936. Aquesta resposta favorable a algunes de les crides de la Confederació és una bona prova de la imatge prestigiosa que tenia la CNT dins del proletariat, producte de l’èxit aconseguit en el període 1918-19, del qual és un exponent la vaga de la Canadenca, quan el conjunt del proletariat s’unifica en un sol moviment. Malgrat el prestigi i la bona imatge que la majoria d’obrers tenen de la CN, i la bona resposta que reben les crides confederals en situacions concretes, aquest fet, com hem vist al llarg del treball, no es correspon amb una participació i integració mínima de l’afiliació en la vida sindical. Aquesta observació ens du a considerar com l’adhesió, la capacitat mobilitzadora de la CNT, en definitiva, els vincles de la militància amb la majoria no són únicament afavorits per les relacions establertes internament en el Sindicat, sinó que són ademés producte de l’atmosfera general que es viu a diferents àrees de la vida social del proletariat del moment.

8.5.1. Les vies de formació ideològica

¿Quins són, doncs, els canals integradors i identificadors de la majoria en el projecte confederal? E. Ucelay Da Cal assenyala al seu estudi que hi ha dos tipus de marc de formació: “un, el Sindicat industrial o de ram i el grup “que podia ser moltes coses -una penya, una colla d’amics, un grup d’afinitat on existia un cert acord ideològic, més tard, sorgit de les necessitats de la sindicació, els grups de defensa o específics...” (218). Però aquests marcs-formació corresponen als militants ja integrats en l’activitat sindical. Com s’informa, doncs, la majoria del que succeeix? Davant de la inexistència de canals de formació dins del Sindicat per a l’afiliació i la militància

de base, es presenten, extrasindicalment, algunes possibilitats d'accedir al coneixement del que era l'anarco-sindicalisme i la situació de la Confederació a cada conjuntura política: aquestes vies eren, en primer lloc, la lectura de la premsa que reflectia la problemàtica de la CNT a cada moment, i de les diverses publicacions -llibres, fullets que ajudaven a comprendre el marc ideològic en què s'inspirava la Confederació. Com a resposta a la pregunta sobre si el coneixement de les problemàtiques generals de l'organització arribava a la militància d'empresa, els militants sindicals manifestaven: "Home, generalment sí, perquè llegien molt, el militant de la CNT. No hi ha cap militant de partit que li arribés a la sola de l'espardenya, perquè sempre els veies carregats de llibres, sempre carregats de periòdics" (219). I en el mateix sentit, els militants de Secció que no participaven en el nucli central decisor del Sindicat, el Ple de militants del Sindicat Únic, hi afegien: "Esto ya se cuidaba la prensa, la confederal ya se cuidaba (...). El trabajador, hombre, ya se preocupaba de leerlo, de instruirse, porque había muchos libros, porque había la prensa, porque en aquel momento era muy amplia" (220). Un militant d'empresa ens explicava així la seva pròpia experiència: "Bah, pues poco, algún libro he leído, porque en Sindicato todavía, en el nuestro precisamente, el de la metalurgia, pues había una biblioteca muy buena y ibas allí y cogías un libro y te lo llevabas a casa, lo leías y luego lo devolvías, te hacían un recibo, ¿verdad?, sin cobrar nada" (221).

Una segona via d'informació era l'assistència a conferències i xerrades: "Aquesta ensamblança que vols dir tu va ser sèria a base de la propaganda escrita i a base de moltes conferències; feien moltes conferències que venien treballadors i quedaven enganxats..." (222). Majoritàriament, aquestes conferències tenien lloc en el marc dels Ateneus Llibertaris, estesos per tota la ciutat. Hem de tenir en compte que el fet de freqüentar els ateneus suposava un cert nivell d'interès, una simpatia per la CNT i el que representaven les idees llibertàries, per tant, el pressupòsit de comprometre's d'alguna manera amb la lluita per l'emancipació dels treballadors. "Ahí está el ateneo, el ateneo es el canal por donde discurren los jóvenes interesados en la cuestión social e ideológica. Allí empiezan a conocer y a conocerse, allí discuten de lo divino y de lo humano, de lo más racional a lo más irracional, a lo más absurdo, porque hay que

haberlo vivido para saberlo; allí discuten temas interminables, conversaciones que han durado horas y horas (...). Los ateneos eran visitados por hombres afines a las ideas libertarias. Allí no iba a ir una persona que no estuviera identificada con estas ideas, porque estaba desplazada; estaba gente de la CNT, juventudes libertarias, hombres de la FAI, porque era un centro cultural en el que predominaban las ideas libertarias” (223). Els ateneus, a més, propiciaven que els que volien introduir-se en les idees llibertàries adquirissin una formació mínima, una manera de contrarestar el fort analfabetisme existent aleshores. Ara bé, l’analfabetisme era superat pels que ja tenien una determinada predisposició per aprendre i intentar canviar la seva situació social, és a dir, els que tenien vocació de militants. La resta assistien a certes activitats, però sense continuïtat: “(...) la gent s’hi abocava, allà, però el perdre l’analfabetisme és anar cada dia una hora i això costa més” (224). “Hi havien conferencians especialitzats en diferents matèries intel·lectuals, diferents disciplines; sí, home... la formació era una cosa que es tenia molt en compte. Sí, si havia un analfabet que entrava a la CNT, se li donaven les possibilitats de rebre alligonament per via d’algun militant” (225). Intervencions com aquestes ens porten a reprendre la importància de la formació en el conjunt del món llibertari. Per tenir un paper rellevant dins de l’organització confederal o les entitats afins i fins i tot per poder participar en les discussions dels militants calia un cert coneixement de les idees anarco-sindicalistes, i aquesta exigència condicionava la possessió d’un nivell acceptable de pràctica i comprensió de la lectura. “Estava la gent capacitada, més motivada, més orientada a la cultura en general i a modificar la societat, a participar en els instruments de lluita contra el sistema. Més que a estudiar per tenir una professió personal, es preparaven per la revolució” (226). Els militants més formats ajudaven a aprendre els que encara no sabien de lletra pel fort convenciment que tenien de la necessitat de la formació per militar en el Sindicat: “(...) com podies exigir quan es donava un fenomen d’analfabetisme al país molt elevat? El que passa és que als ateneus aquests, jo havia ensenyat de lo poc que sabíem..., hi havia mestres que desinteressadament ensenyaven” (227). Aquest interès per la formació i la cultura havia estat sempre present en la CNT, i a qualsevol Sindicat o ateneu hi havia una biblioteca on poder tenir llibres a l’abast. “Allà vem crear un nucli molt important (dictadura de

Primo de Rivera), es feia escola pels que no sabien (...). Jo vaig ser bibliotecari, la biblioteca era circulant, pagàvem cinc cèntims i venien a buscar llibres i quan jo tenia set o vuit pessetes, o nou, compràvem llibres. Havia llibres molt bons: Reclús, totes les obres de l'Escola Moderna, d'en Ferrer, les d'en Maragall" (228). De fet la lluita contra l'analfabetisme es va dur a terme primordialment pels ateneus i no pels Sindicats, ja que aquests representaven els centres culturals dels barris. L'ateneu popular precedent del pròpiament llibertari havia nascut i s'havia desenvolupat com a resposta a la política cultural de la Mancomunitat (1914-1924), per solucionar l'educació obrera no prevista, per tant, per mitigar el fort analfabetisme existent (229). "L'analfabetisme... sembla mentida, però els companys, els simpatitzants i això han lluitat molt per combatre la plaga de l'analfabetisme i per això, els ateneus i les escoles van desempenyar un gran paper perquè ensenyaven a llegir i escriure els que no sabien" (230). En realitat ser alfabet i ser militant són dues situacions estretament relacionades, perquè el treballador que tenia inquietuds prou consistents per participar activament en la vida sindical, havia d'estar al dia de la situació de la CNT i havia de tenir prou elements de judici per poder debatre qualsevol problemàtica que es presentés. Per tant, havia de llegir habitualment, com a mínim, els diaris confederals. "No. T'adverteixo una cosa, que l'home que tenia inquietuds aprenia a llegir i escriure... Perquè l'analfabetisme és desarmar una persona; una persona que no sap llegir i escriure està desarmada... Clar que si nosaltres, indubtablement, nosaltres estàvem en contra de l'analfabetisme, nosaltres volíem conèixer les coses, i entenem que la revolució en mans d'una gent que no tingui nivell cultural no serveix, la preparació és la clau i és la manera de poder combatre l'adversari..." (231). La via ateneística es constitueix, per tant, com un canal de formació anarco-sindicalista i, alhora, de formació general; era un pas obligat pels joves que volien iniciar-se en la militància llibertària. "Había un sector de militantes que se formaron en el ateneo por su juventud, algunos de ellos porque aún no habían trabajado, que apenas habían salido de la escuela. Si alguien había, que eran muy pocos, que estudiaban el bachillerato, en fin, y éstos vinieron a la militancia a través del canal ateneístico, porque otro, el de la específica, no, ya eran en general gente más madura y gente de convicciones más firmes" (232). Aquesta necessitat primordial per ser

militant i ocupar un lloc rellevant a l'organització era admesa per tots els sectors, fins i tot per la militància d'empresa. "Pues claro, una persona analfabeta no puede organizar nada ni, ni llevar bien llevado, más que por exaltación, nada más. Eso es lo que digo: que servían para eso, para formar un Comité e ir a enfrentarse con la... con la burguesía, en los conflictos, pero para otra cosa ya no servían" (233).

Tanmateix, el gruix de l'afiliació i de la militància d'empresa no participa assíduament en les conferències, ni llegeix habitualment els diaris confederal, i es manté fora d'aquest procés necessari per a la iniciació militant. "No, no, jo no he sigut de llegir; no, no, de tocar en aquests temes no tocava..." (234). La CNT, per tant, no va creure necessari crear canals de formació sindical per a l'afiliació dins del Sindicat o les empreses a fi que aquesta s'integrés progressivament en l'activitat sindical. Aquest fet va produir la marginació d'afiliats i militants d'empresa de la vida sindical. Per introduir-se de ple en la vida confederal calia que l'afiliat es convertís en militant, és a dir, que participés en els Plens de militants, fet que comportava una sèrie d'exigències, entre altres, estar endinsat en el coneixement de les idees confederal, coneixement que s'havia adquirit mitjançant la premsa, les publicacions, o l'assistència als ateneus. L'absència d'aquest coneixement comportava que l'activitat sindical es limités a tasques laborals, administratives o econòmiques -cobrar cotitzacions, assistir a les assemblees generals de Secció per assumptes de conflicte laboral o de tràmit, tenir el càrrec de delegat de Secció a l'empresa on es treballava, etc.-, que tenien com a marc únicament l'empresa o com a màxim la Secció sindical. "Sí que hi anaven quan havien de formular alguna observació en quant a la dificultat de tipus laboral, i anaven a vegades a passar un rato, que era molt normal en aquell tipus de sindicats. El que passava és que quan es tractava d'una reunió de militants, d'anarco-sindicalistes, a ell no li interessava assistir-hi" (235).

8.5.2. Claus explicatives de la consistència i cohesió confederal

Ara bé, com hem assenyalat abans, malgrat la inactivitat sindical de la majoria, la CNT no va deixar de tenir una adhesió considerable de la seva afiliació en moments

crítics, adhesió que li atorgava una imatge prestigiosa i valuosa en el cercle obrer de l'època. Aquesta forta valoració de la CNT per la majoria pot explicar-se mitjançant diversos factors, alguns tractats amb anterioritat. D'una banda, la manca de credibilitat dels partits polítics en la defensa de les condicions de vida de la classe obrera, a causa del conjunt d'experiències que històricament havien tingut un desenllaç desilusionador, i que difícilment els feia representatius dels interessos dels treballadors (236). Un d'aquests desenganys va ser la pròpia experiència republicana: "També havia el tavernari. Els pobres s'emborratxaven a la taverna i es jugaven la setmanada, i això va disminuir molt a la República, perquè la gent va creure que la República els importava o que era el començament de la felicitat. La prova és que durant la República, la gent va tenir una desil·lusió molt més gran que ara quan s'ha votat als socialistes" (237).

En segon lloc, la CNT, com a organització, complia una funció vital per al proletariat perquè era un organisme que dins de la societat defensava els treballadors i intentava aconseguir millores substancials en el seu nivell de vida, principal problemàtica de la classe obrera de l'època. Així ho corroboren els mateixos militants, quan efectuen una clara exposició de la precària situació en què es trobaven: "El que més motivava era la penúria" (238). "O sea, que en el mismo hogar ya se hablaba. Lo veías que el padre aquel ya daba 10 pesetas que se cobraban cada día, que eran 60 pesetas. Es un decir, de que podían disfrutar en el vestir y en el comer, mucha diferencia de ahora, y aquella miseria la estabas tocando, no tenías lo que ahora hubiera sido una familia acomodada" (239). El conjunt d'aquests dos factors, la independència dels partits polítics i la defensa d'unes condicions mínimes per la supervivència de la classe obrera, va ser fonamental en el prestigi que adquireix la CNT com a organització representativa dels treballadors. Un militant ens exposava les raons de la seva preferència sindical: "Los de la CNT eran más sanos, hombre que... no se vende tan fácilmente a las masas, no. Sentían más la causa del trabajador" (240). A més de lluitar per aquests objectius, la CNT també propugnava una solidaritat de classe per esmorteir la precària situació que es viva en el món obrer. Així, el treballador se sentia, en certa manera, protegit davant de les possibles dificultats futures. "L'atur ahir era molt més humà, ens repartíem la feina entre tots" (241). Aquesta valuosa imatge de la CNT s'havia iniciat a Europa a

partir de l'aurèola de potència que adquireix l'organització amb la creació, als anys vint, dels Sindicats Únics que unifiquen la majoria de societats obreres en una mateixa lluita. "Perquè això ara no es veu, però en aquell temps la classe treballadora havia après, i tenia el sindicalisme, tenia una idea de la mútua ajuda, havia pres carta de naturalesa entre les consciències dels treballadors, és a dir, el Sindicat era una cosa viva per ells, no era una cosa morta... però, en general, la classe treballadora, coi! vivia, no per al Sindicat, malament no era una cosa sagrada per ells" (242). També hi havia una visió prestigiosa dels líders de l'organització, caracteritzats com a sans i honrats, a la vegada que valents i coratjosos. D'aquesta manera els defineixen els militants d'empresa, que es consideraven a si mateixos simpatitzants, i no militants, de la CNT. "Ara eren sans en Durruti... eren sans. Eren persones molt honrades, no se'ls pot dir com passa amb la política, que hi han molts vividors. En aquests homes, se'ls podrà tatxar d'un extremisme pronunciat, però quan hi ha una convulsió com la que va haver-hi és perd el control i passen coses que no tenen explicació..." (243). "Hombre, pues sí que confiábamos (en els líders) porque era gente que lo daba todo -porque esta gente lo daba todo, esta gente iban... iban con todo el corazón. Porque esta gente, ¡hay que ver los sufrimientos que habrán pasado en esta vida! Esta gente pasaba más tiempo en la cárcel que en su casa y en la calle. ¡Y las palizas que llevaban, eh! -Que a García Oliver una vez le dieron una paliza en una jefatura que lo... que se salvó de milagro. Y a todos, y a todos. El Durruti y esa gente se pasaban la vida en la cárcel. Por la lucha, todo por la lucha (...)" (244).

La resposta favorable a les crides de la Confederació venia propiciada també per la importància que dins de la CNT es donava a la funció propagandística i la capacitat que tenien per desenvolupar una acció eficaç i extensa que arribés a tots els barris de la ciutat. Aquesta funció propagandística d'ampli abast s'institucionalitza durant la guerra a fi de garantir l'eficàcia en aquella delicada conjuntura. És en aquest moment quan comencen a integrar en l'activitat sindical sectors fins al moment exclosos i s'utilitzen els militants d'empresa o simpatitzants per assegurar l'èxit dels actes. De la mateixa manera, alguns militans d'empresa que únicament havien cobrat cotitzacions a la seva secció laboral, passen a tenir un paper més rellevant en les empreses col

lectivitzades. En definitiva, es valora la confiança que poden dipositar-hi afiliats simpatitzants, com també es valora la seva capacitat professional a l'hora de gestionar l'empresa. "Otra cosa que muchos ignoran es que nosotros controlábamos diez mil propagandistas en todas las fábricas de Barcelona. Diez mil, nosotros teníamos diez mil individuos con un carnet y toda una organización durante la guerra (...). Nosotros reuníamos a la gente y le dábamos a cada uno amplia facultad para poder... el... en fin, no estaba regido por normas estrictas, le dábamos a cada afiliado, porque tenían un carnet como activista de propaganda de la CNT (...), que tenían como misión, desde su lugar de trabajo o donde estuviesen, hacer publicidad, hacer propaganda y, naturalmente, asistir a todos los actos políticos. Durante la guerra, antes no existía. Esto es un detalle importante en el sentido de que durante la guerra modificamos muchas cosas porque sobre la marcha nos dimos cuenta de que los procedimientos antiguos no servían para la situación en la cual nos encontrábamos. Pues el míting, antes de que empezara, el Olimpia estaba lleno, la Ronda de San Pablo estaba casi llena y casi llegaba la gente al Paralelo; con los diez mil amigos nuestros llenábamos el Olimpia sin contar con los demás..." (245). De fet, la militància de la CNT destacava per la seva gran agilitat a l'hora d'actuar en situacions determinades i, encara que el seu nombre no era tan considerable com s'ha pensat habitualment en analitzar les seves accions, la seva actitud i diligència multiplicava durant la República l'efecte de la seva presència a la ciutat: "Tot, havia 200 militants per totes les fàbriques de teixits, eren molt pocs, 200 individus, però érem molt dinàmics. Aquests eren els que quan hi havia un problema, la Junta ens cridava, l'altre de Secció l'altre corriem per aquí, fèiem pertot arreu, hi havia una amistat, una relació de contacte, un contacte i dèiem: mira, aquesta tarda o nit hi ha una reunió de militants..." (246). Les activitats dels militants eren molt variades a causa de l'actitud de disponibilitat pròpia dels cenetistes. Com bé ho defineix un militant, les accions encomanades "tienen como misión moral, sin existir ninguna norma, ni ningún código, ni ninguna ley que establezca una obligación, había el compromiso moral de que cuando a nosotros nos interesara se acudiera para publicar pasquines, para repartir manifiestos, para asistir a los mítines" (247) . Més que una reglamentació, el que té lloc dins de la militància és un compromís conjuntament assolit

de disponibilitat absoluta respecte a les necessitats de l'organització, compromís que manifesten mitjançant la pràctica sindical. Aquest conjunt d'elements va crear unes condicions òptimes perquè la CNT arrelés amb força entre el proletariat, però no acaba d'explicar les raons de la identificació del proletariat amb el projecte confederal.

¿On radicava aleshores la cohesió i consistència de l'organització confederal? És a dir, la capacitat de mobilitzar en situacions específiques sectors de l'afiliació, malgrat no integrar el Sindicat a la majoria en la seva activitat interna. Creiem que una de les raons de l'èxit de la Confederació, i amb ella del món llibertari, va ser que l'àmbit d'acció de la militància no es va circumscriure únicament a les dedicacions de tipus sindical que li eren encomanades en els Sindicats i propagandístiques en els grups llibertaris i la FAI, sinó que la seva acció tenia un abast molt més extens, que arribava a incidir tots els espais de la vida social de la classe obrera. Conseqüentment, a totes les manifestacions culturals pròpies del món obrer, hi trobem presents com a animadors militants del moviment llibertari, ja fossin militants sindicals o de grups específics, o dels dos àmbits alhora. Els ateneus constituïen un d'aquests focus d'influència des d'on es difonien tot tipus d'activitats culturals i d'oci per als treballadors, i es convertien en àmbits d'esbarjo en què s'intentava alhora progressar culturalment i humanament. Quadres escènics, corals, excursionisme, conferències... eren activitats que no es trobaven mai allunyades del desig emancipador de la classe obrera de l'època. De fet, lluita laboral i social i progrés cultural resultaven un conjunt indissociable. Per tant, el moviment llibertari es troba totalment compromès amb la cultura obrera autòctona, i a partir dels nombrosos centres constitueix una de les més importants ofertes culturals a què els treballadors poden accedir. Encara que molts d'aquests treballadors no assistissin a les activitats proposades pels ateneus, la vida del barri hi girava entorn i atorgava als seus animadors un gran prestigi, ja que la seva formació era més elevada de la que corresponia a la mitjana obrera. "Als ateneus anava la joventut, normalment joventuts llibertàries, oi? Allí organitzaven conferències, grups escènics, gimnàs; per exemple, el del Clot, al del carrer Muntanya, hi havia un gimnàs molt maco i, en fi, era una espècie d'escola per adults o per joves i sortien militants, i allí moltes parelles es coneixien i s'unien i es casaven, era una cosa sòlida..." (248). "(...) De tota classe, des

de classe de primeres lletres, matemàtiques que jo feia, història, conferències, lectures comentades, un grup de teatre, les gires que fèiem a la muntanya. De tot, tots els dies havia gent allà, permanentment dissabtes o diumenges, 70 o 80 persones. Eren famílies senceres... el marit havia començat a vindre, havia una funció i venien la dona i els nens. Es van convertir en cenetistes. Gent de barri que la coneixíem tots, no n'hi havia, de desconeguts" (249).

Per tant, la imatge de la CNT, precisament pel seu contingut llibertari, ultrapassava els límits de l'estricta lluita sindical, els èxits o els fracassos aconseguits, i assolía aspectes més amplis de la vida social. "Com la part cultural era dia a dia, d'això s'ha parlat menys, però era la part forta de la CNT, del moviment llibertari, com vulguis, i les relacions humanes entre els cenetistes eren més d'àmbit cultural que d'àmbit violent..." (250). "Els grans locals, les cooperatives, eren fantàstics, hi havia una sala de conferències, l'ateneu, la botiga, etc. tot això s'havia fet amb l'aportació de cada un dels treballadors en virtut de l'ideari que els caracteritzava, que sense ser confederals eren idearis avantguardistes, progressistes" (251). Evidentment, els assistents als ateneus eren els que tenien una major consciència de la situació de dependència i subordinació social en què es troaven els treballadors, i aquests -militants, simpatitzants, familiars de militants, etc. componien la militància de base de l'organització, els que ajudaven a formar i difondre aquesta imatge prestigiosa de la CNT entre el proletariat, la connexió, en definitiva, entre la majoria i la militància. "(...) Però el militant amb un nivell ja de formació, a la taverna no anava, anava als ateneus, que n'hi havia molts: el de Gràcia era fabulós, el de Sants, que allà era una Universitat, a Gràcia n'hi havia dos, a tot arreu hi havia ateneus i la joventut hi anava, a allí" (252). Un altre militant ens remarcava: "La gent de l'ateneu era la gent de la classe obrera que tenia més consciència de la seva situació de penúria" (253).

Les activitats de l'ateneu donaven un sentit cultural a la vida del barri i dignificaven, en certa manera, la condició social d'obrer, de treballador, en difondre en el seu àmbit d'influència uns elements d'anàlisi de la societat, uns nous valors que reassignaven els treballadors en un pla d'igualtat respecte a la burgesia i promovia l'orgull de pertànyer a la classe obrera. Un dels objectius dels ateneus era captar el més gran nombre

d'assistents als seus actes. D'això es desprèn, per tant, que s'intentés sempre seleccionar qüestions que interessessin els treballadors, i que se centressin en preocupacions pròpies de la vida quotidiana. "El afiliado iba; el afiliado, primeramente. El ateneo estaba en una barriada determinada. Bien, este ateneo, si se hubiese dedicado únicamente a dar conferencias, no hubiese ido nadie, pero por lo general, en cada ateneo teníamos un grupo teatral, celebrábamos conferencias sobre temas de cierta actualidad y de cierto interés para los jóvenes y para los menos jóvenes; por ejemplo: educación sexual, ¿cómo diré yo, cómo explicarte? medicina, medicina social... todos los temas que estaban en boga. En fin, luego el amor libre, naturalmente, la camaradería amorosa (...), pero ni Francia, ni Italia, ni en Argentina, ni en Uruguay, ni en ningún otro sitio que puede decirse que ha habido núcleos libertarios de cierta importancia, de cierta densidad, no ha habido jamás un movimiento cultural con ansias de conocer tan formidable, tan colosal como el que apareció" (254).

La proliferació dels ateneus com a centres obrers s'havia multiplicat a Barcelona i a tot Catalunya durant la República, i aquesta abundància contrasta amb la de períodes anteriors. D'aquesta manera, es promovia una intensa projecció de les idees emancipadores i llibertàries al barri on estaven situats. "Había... hubo durante la época, inclusive del sindicalismo de los años 19, 20, hubo... había centros obreros, hubo un centro obrero donde participó con mucha asiduidad el propio *Noi del Sucre*, que era, no recuerdo ahora exactamente que llamaban centro obrero, que lo habían organizado, como quien dice, los compañeros y allí, pero era un solo ateneo... podría haber uno o dos, como máximo, en todo Barcelona. Mientras que el fenómeno ateneístico es en cada barriada de Barcelona" (255). A partir del Sindicat i de l'ateneu, com a centres difusors de les idees llibertàries al barri, més concretament a partir dels militants i dels simpatitzants, la situació política en què es troba la Confederació i la classe obrera en el seu conjunt és debatuda i discutida a llocs diversos: bars, tavernes, empreses, botigues, etc. En aquests àmbits sovint es podia descobrir una xerrada entorn de temes socials del moment en els quals estava directament o indirectament implicada la CNT. Aquest fet demostra la influència de la CNT com a representant dels interessos de la classe obrera als barris i llocs de treball i, alhora, la capacitat de les idees llibertàries

d'impregnar el dia a dia, en oferir un futur potser millor. "(...) En aquella época, lo que era el sindicalismo tenía una escuela en las tabernas, en los bares; en cualquier lugar el tema cotidiano era: por ejemplo, los temas sociales. Date cuenta, que yo recuerdo aún que a veces iba a aquellos lavaderos públicos a ver a mi madre y allí las mujeres también estaban adaptadas dentro del terreno social, mucho más que ahora, dentro de aquella ignorancia. Sí, había una ignorancia pero sin embargo habían leído en el libro de la vida, que es el que más enseña, que eran las vicisitudes (...). En las barriadas siempre se hablaba del tema vital, de lo que es la vida, la supervivencia, y en eso se tocaban muchísimos temas" (256). Aquesta difusió de les idees, com també la proliferació de les discussions al voltant de temes socials, era conduïda i promoguda per una militància que destacava per la seva mobilitat i dedicació. Ara bé, el fet que la militància no es desvinculés del món laboral, treballant al costat de l'afiliació encara que ocupessin càrrecs d'importància en el Sindicat, va contribuir a que a les empreses i barris hi hagués una presència real de la Confederació, en poder establir l'afiliació una relació directa amb tot tipus de militants. La militància, al seu marc laboral, s'encarregava de distribuir la premsa i, mitjançant la seva eloqüència, intentava que els treballadors s'adherissin a la causa confederal. "Era el contacto personal con las Secciones; bueno, en la Sección sindical siempre había militantes, por lo general jóvenes, que ya estaban en los ateneos y además que trabajaban, y esos jóvenes ya se cuidaban de distribuir la prensa, a veces llevaban la *Soli*: Bueno tú, qué, ¿me compras la *Soli*? ¿tú, eh?" (257). "Claro, ¿por qué no lo iba a hacer?, aquí era la cosa, que hay que hacer labor práctica, que hay que hacer propaganda para que aquellos que no son militantes, atraerlos. [¿Y cómo lo hacían?] Haciéndoles ver lo que no veía él. Lo que él no veía, pues se lo hacíamos ver, lo que tenía, lo que le convenía, si ahora estaba en huelga, pues mañana trabajarás y cobrarás más, serás más considerado, más justamente de lo que eres" (258). La militància, tant de Secció com de Sindicat o Comitè, es trobava diluïda dins del conjunt de l'afiliació i, al seu lloc de treball, donava constància de les seves idees. Aquesta relació directa ens ajuda a entendre per què no calia l'existència de canals integradors de l'afiliació en la vida sindical. Mitjançant el contacte directe militant-afiliat les idees es difonien al carrer i a la fàbrica, i aquesta forma de proselitisme

iniciava, prèviament, la formació dels afiliats més susceptibles d'integrar-se en la militància confederal. "Lo que es aquella propaganda, no se necesitaba de propaganda porque ese cuerpo estaba tan dentro de los talleres y las fábricas que no era necesario, porque si ya anteriormente en las tabernas, en los bares y en cualquier lugar se hablaba de CNT, estaba ya en boca, era una cosa tan conocida por el pueblo, que no necesitaba hacer propaganda, porque ya estaba hecha, ya estaba formada aquella organización" (259).

De fet el que propiciava aquest contacte directe i continu entre l'afiliació i la militància va ser aconseguir la cohesió i consistència de l'organització confederal, malgrat els continus parèntesis de manca de funcionament. El simple afiliat o simpatitzant-militant de base, encara que no estigués immers en la discussió ideològica, tàctica o estratègica existent a l'interior de l'organització, encara que no freqüentés el Sindicat, mantenia una relació individual i personal amb la militància que representava la CNT en el seu lloc de treball i, per a ell, aquesta experiència era única i singular perquè era viscuda de manera directa i sense intermediaris. "Ja es conformava [l'afiliat] amb el nexa del delegat que li deia coses, que li portava la propaganda, li portava els pasquins, o a vegades deia: S'ha d'anar a portar els pasquins, qui hi vol anar?. I venien una quant, els més addictes, els que tenien més ganes de fer coses" (260). D'altra banda, una de les raons potenciadores de la bona opinió que es tenia de la militància va ser la seva pròpia actuació. Els treballadors eren observadors directes de la conducta de militants concrets, de la seva bona actuació a la feina i al carrer, i aquesta constatació contribuïa a la seva valoració positiva. "La CNT, encara que era una entitat lluitadora per la reivindicació de la seguretat del pa de cada dia i per la transformació social, era també molt responsable en les àrees de treball, s'anava a treballar normalment i lo més perfectament possible: el que no ho era així, els mateixos companys li cridaven l'atenció..." (261). "Ahora bien, intentábamos siempre nombrar la Sección sindical en función de dos criterios (...): capacidad profesional, por un lado, seriedad y responsabilidad, por el otro (...). El último en dejar la lima era siempre el Guitard y el primero en cogerla era siempre el Guitard [delegat sindical de la CNT en l'empresa on treballava el militant entrevistat, amb càrrec en la Secció sindical]. Ya está

todo dicho” (262). Un altre militant ens confirma com la patronal valorava aquesta capacitat laboral de la militància: “Demanaven, jo no voldria que fossin de la CNT, però són tan eficients, però ells saben que érem molt responsables i grans professionals” (263). Precisament aquesta forta valoració per part de l’afiliació i, dins d’ella, dels simpatitzants -militants de base-, de la responsabilitat de la militància es va veure modificada durant la guerra. Malauradament, les tasques de gestió de les empreses van fer que els integrants dels Comitès deixessin de treballar en molts casos, i aquesta situació va ser valorada negativament pel conjunt dels treballadors. Alguns militants d’empresa canvien el seu to en referir-se a l’actuació dels seus companys militants durant la col·lectivització. Com a exponent d’aquesta apreciació valgui aquesta intervenció d’un simpatitzant: “Se aprovecharon... pues los que mandaban (...). Bueno, de no trabajar lo principal. Se enseñaron muy muy pronto a estar en los sillones y no, y no moverse, siendo semianalfabetos algunos, algunos ¿eh?, otros no” (264).

Voldriem tornar a destacar dos fets per finalitzar. D’una banda, la importància de la projecció del moviment llibertari a tots els àmbits socials del món obrer. “Pense que aleshores hi havia molta activitat dins d’aquestes institucions, general per qualsevol cosa es parlava a les oficines, col·legis, instituts, als treballs quan feien d’aprenents. Antigament solament hi havia escola d’aprenents a Barcelona, era un assumpte del dia: Escolta, tu saps que hi ha convocatòria?”. Sempre hi havia gran concurrència perquè es sentia això” (265). D’altra banda, el fet que la consistència i cohesió de l’organització confederal també s’aconseguís mitjançant vies extrasindicals que tenien com a escenari el lloc de treball, el carrer, el barri, els espais d’oci. Sens dubte, aquesta influència de la CNT a diferents àrees de la vida social no hauria estat possible si no hi hagués hagut una militància de jornada completa amb una activitat polifacètica i gran entusiasme. “És molt emocionant, això, molt emocionant. Després ens dominava una idea general, el problema dels treballadors, hem de triomfar” (266). Cal, per tant, una reflexió aprofundida del que va suposar el moviment llibertari dins el món obrer del primer terç del segle XX. Si ja hem mesurat i definit la participació sindical en la nostra recerca, no es podrà comprendre què va representar la CNT per al moviment obrer fins que no es copsi l’atmosfera general que englobava la vida sindical i que li donava la seva força

únicament amb possibles períodes continus d'activitat normalitzada. El 19 de juliol del 1936, la unificació de nou sota la sigla CNT de les dues tendències protagonistes de l'escisió, trentistes i faistes, era molt recent, ja que datava del mes de maig del 1936. L'estructuració sindical en vigència era majoritàriament la derivada dels Sindicats Únics, una estructuració federal de tipus territorial que no vinculava els Sindicats més que a través dels Comitès de relació, Federació Local, Comitè Regional i Comitè Nacional. Per tant, en aquesta data la Confederació no es trobava en la situació més idònia per engegar la coordinació, amb un abast regional o nacional de la producció i de l'activitat econòmica, perquè la seva xarxa de relacions no preveia la interrelació dels Sindicats a partir de criteris basats en la producció. Tampoc no tenia, pel que fa a organització, un pla concís i assolit unànimement per construir una societat revolucionària en què se solucionessin tots els aspectes socio-econòmics que aquesta necessitava. Aquestes mancances, de les quals la militància era conscient, fan evident la feblesa inicial que mostren els dirigents confederals a l'hora de plantejar la seva postura en els organismes pluriideològics de col·laboració.

L'enfrontament entre faistes i trentistes a partir de la proclamació de la República, l'escisió del 1933, les diferències manifestades sobre l'estratègia i la tàctica a seguir per aconseguir la revolució, i l'emergència de dues organitzacions en competència: CNT i Sindicats d'oposició (1), va quedar formalment superat en el Congrés de Saragossa del maig del 1936, on ambdues postures arriben a un entesa per tal de treballar plegades. I diem formalment perquè més que una clarificació ideològica real, el que hi va haver per les dues parts és una voluntat afermada d'unificar-se novament, una necessitat imperiosa de no estar dividides.

En definitiva, s'arriba a acords de compromís i es fixa com a finalitat de la revolució anarco-sindicalista la implantació del comunisme llibertari, societat basada en la comuna lliure i el Sindicat, en què no queda concretada la manera com solucionar els múltiples problemes econòmics i socials propis d'una societat estructuralment complexa. Entre les alternatives econòmiques que han de quedar implantades després de la revolució pròpies dels pensadors anarquistes, trobem el comunisme llibertari d'Isaac Puente, de concreció simple i basada en l'experiència. L'organització sindical

des de la base, de Pierre Besnard, en què es fonamenta l'estructuració mitjançant les Federacions d'Indústria, i la societat de transició, amb un comunisme llibertari sense la càrrega ideològica anarquista, propi de Christian Cornelissen (2). Els ideòlegs de l'anarco-sindicalisme espanyol, Ángel Pestaña, Joan Peiró, Valerio Orobón Fernández, Martín Cireres i Alonso Martínez Rico es van inspirar en aquests darrers pensadors per elaborar la seva proposta.

Aquest acord sembla donar suport al poder de la FAI a la CNT en detriment del corrent més moderat. El dictamen del comunisme llibertari posava més èmfasi en l'individu que en la coordinació a partir del Sindicat. Va ser també obviada tota referència a l'aplicació de l'estructuració mitjançant Federacions d'Indústria ja aprovada el 1931. En definitiva, els objectius de les dues tendències continuaven coincidint en la finalitat última, la socialització de les riqueses i el col·lectivisme econòmic, sense entrar a discutir i definir en el Congrés la fórmula a seguir per arribar-hi, aspecte central de les discrepàncies anteriors i de les polèmiques internes. Únicament va quedar exclòs d'aquest propòsit unificador el sector confederal, que havia evolucionat cap a la participació pròpiament parlamentària i havia creat el Partit Sindicalista. Segons el nostre parer, la militància confederal era conscient de la fragilitat organitzativa, com també de la disparitat de tendències existents en el seu si. El poc temps transcorregut des del Congrés i els pocs mesos de funcionament des que se surt de la clandestinitat van condicionar fortament les decisions adoptades després del moviment perquè, en definitiva, no es podien arriscar a donar suport a una alternativa pròpia que no sabien fins a quin punt seria compartida per tota la militància i, per extensió, pel conjunt de l'afiliació, encara no reorganitzada sindicalment del tot.

9.1. Espontaneïtat i heterogeneïtat inicial de la construcció "revolucionària"

A Catalunya, la necessitat que la direcció del procés polític fos compartida per tots els partits i Sindicats i la de preservar la unitat de les forces antifeixistes es fa evident gairebé en tots els sectors ideològics des dels primers dies. La creació del Comitè de

milícies antifeixistes el dia 21 de juliol, en el qual, malgrat la força de la CNT-FAI al carrer, són presents socialistes, comunistes -del recentment creat PSUC republicans, n'és una bona mostra. De fet, després de l'aixecament a Barcelona i a tot Catalunya, apareixen una multiplicitat de poders revolucionaris amb un abast parcial i limitat, circumscrits alguns d'ells als barris o a les empreses. Els Comitès revolucionaris no arriben a configurar-se com una autoritat compacta a Barcelona a causa de la manca de coordinació existent entre tots ells. Aquesta manca de coordinació, de la qual van ser responsables els dirigents de les organitzacions anarco-sindicalistes, va tenir lloc per la falta de consignes revolucionàries que unifiquessin amb una finalitat concreta i definida la disparitat de situacions revolucionàries que van sorgir espontàniament com a resposta a les necessitats del moment. Per tant, es fa difícil parlar de doble poder Generalitat/CNT-FAI i potser seria més convenient parlar, malgrat la persistència formal del govern de la Generalitat i de les seves institucions, d'un buit de poder, omplert per una multiplicitat de poders de diferent ideologia i limitats a àmbits determinats: empresa, barri, poble.

La presència de la CNT-FAI dins del Comitè de milícies antifeixistes representa, doncs, el propòsit ferm, per part dels dirigents de la CNTFAI, de col·laborar políticament en aquella conjuntura i, per tant, d'assumir uns plantejaments comuns amb les diferents forces ideològiques catalanes. A partir d'aquest moment evitaran iniciar una experiència revolucionària autònoma. Això pel que fa a l'àmbit polític de la qüestió. Pel que fa a l'àmbit productiu, l'inici i la reorganització de l'activitat econòmica aturada pels enfrontaments al carrer i la fugida d'alguns propietaris de les indústries va anar, els primers dies, a càrrec dels integrants del sistema productiu, és a dir, obrers i directius, i es va caracteritzar per la seva diversitat. Els primers dies es reinicia l'activitat a les empreses i s'adopten diverses mesures segons el sector productiu que es tractés. Davant de l'abandó dels propietaris no sempre s'opta per col·lectivitzar les empreses. En la majoria d'ocasions, es creen Comitès obrers de control per reiniciar la producció sota la supervisió obrera, és a dir, es procedeix a la intervenció. Aquests Comitès representaven la institucionalització dels Comitès de delegats sindicals que ja existien en aquestes empreses com a instruments de control obrer. Per això, mantenim, a partir del nostre

estudi del funcionament d'una empresa col·lectivitzada de la metal·lúrgia i, coincidint també amb W. Bernecker, que es tractava més d'una delegació sindical que de Comitès escollits pel conjunt de la plantilla.(3) A més, com indica Carles Santacana, l'impuls més important a aquest procés el van donar, en moltes ocasions, els mateixos patrons, en no presentar-se en el moment precís en què s'havia de tornar a posar en marxa la producció de les fàbriques (4).

Els Comitès estaven formats únicament en algunes empreses per membres de la CNT, en altres hi havia presència de CNT i UGT, i en alguns només UGT. Mintz, en el seu estudi, comptabilitza els Comitès de control obrer formats dies després de l'aixecament militar, i n'assenyala la seva composició. Fins al 8 d'agost, període d'absència de poder legal, es confisquen 26 empreses de diferents sectors: metal·lúrgiques, transports i serveis. A partir de l'11 d'agost fins al 31, troba onze casos amb constitució de Comitè obrer de control, sis de constituïts únicament amb membres de la CNT, un de tan sols amb membres d'UGT, tres de mixtos CNT-UGT i un d'indeterminat. Cap al mes de setembre, comptabilitza 23 casos, vuit de per la CNT, vuit de CNT-UGT i set d'indeterminats. D'altra banda, a nou d'aquestes empreses es procedeix a constituir el Comitè obrer de control per absència del patró i a nou més el propietari en fa donació als obrers (5). Ara bé, si mitjançant la premsa seguim la cronologia de les confiscacions, podem veure com en el primer període resulten afectats els sectors més decisius per a la guerra, com ara el metal·lúrgic i el petroli, o més vitals, per garantir la normalitat de la vida ciutadana i l'activitat productiva, com el transport, l'electricitat, l'aigua, etc. (6). En la majoria d'aquestes indústries es creen Comitès de control per regular la gestió de les empreses pels tècnics i directius. En definitiva, es pacta amb ells per seguir funcionant. El mateix informe del Comitè de Barcelona al Ple Nacional, aparegut a la premsa el 13 d'agost, ratificava l'interès a fer funcionar el sistema productiu per sobre de tot i l'absència d'un propòsit d'imposició revolucionària per part dels dirigents de la CNT. "Algunas fábricas abandonadas por sus burgueses, nos hemos visto obligados a incautarnos de ellas. Hasta ahora marchan admirablemente regidas por el riguroso control de sus respectivos Comités técnicos, siempre sujetos a las normas de nuestra organización" (7). La manca de consignes socialitzadores va tenir,

per tant, una importància cabdal en les decisions adoptades pels militants de la CNT a les empreses.

La intervenció dels Comitès de relació i de la militància més decisiva en l'adopció de concrecions econòmiques en el sector productiu va ser dirigida fonamentalment als sectors importants per a la guerra, com per exemple el metal lúrgic. Vallejo, militant cenetista, organitza des del dia 21 les indústries per a la guerra. Aquests esforços van ser aprofitats més tard pel govern de la Generalitat a fi de crear la Comissió d'indústries de guerra, el 7 d'agost del 1936, de la qual va ser responsable el mateix Vallejo (8). A part d'aquests sectors, la intervenció dels dirigents de la CNT no va al ludir gaire al canvi econòmic revolucionari. El comunicat que el Ple de Federacions Locals de Sindicats va difondre el 24 de juliol n'és una bona prova. L'objectiu primordial era produir per a la guerra i, alhora, assegurar el cobrament dels salaris (9). Un exponent de la mateixa línia és també la xerrada emesa per ràdio del Comitè Regional del Treball, que se centra fonamentalment en la necessitat de disciplina i ordre (10). En aquest període, per tant, van tenir lloc una sèrie de comunicats que donaven orientacions sobre la manera com enfocar l'organització de l'empresa, instruccions sovint confuses i que condicionaven la col·lectivització d'altres factors: persistència del capital, absència de propietaris o gerents, etc. Així, doncs, un comunicat del Sindicat d'Arts Gràfiques manifestava: "Cuando quede comprobada la no existencia de capital será necesario por parte de los trabajadores ir inmediatamente a la socialización de las fábricas en el aspecto más integral posible" (11). Un altre comunicat dirigit als obrers metal·lúrgics afirmava que la reintegració a la feina havia de passar per "manifestar al propietario o gerente que la producción estaría bajo su dirección con un control de entradas y salidas de productos a cargo de un Comité obrero de control; en los lugares en que no se hubiera presentado, el taller sería incautado bajo la dirección del Sindicato" (12). És a mitjans d'agost quan es comencen a emetre comunicats on es recomana acudir als Sindicats a demanar orientacions sobre la manera com controlar (13). El dia 27 d'agost del 1936, el Comitè Regional fa una primera crida als treballadors perquè col·lectivitzin fàbriques i sol·licitin, en cas de necessitat, reforços en l'orientació sindical (14). En aquest primer mes d'agost i durant el mes de setembre només es planteja la col·lectivització integral

en sectors compostos per un gran nombre d'entitats productives i de poca magnitud. Sectors evidentment no primordials per a la producció de guerra. Va ser el cas dels establiments de barberies, que plantegen ja el dia 12 d'agost un estudi de col·lectivització totalitària del sector en una assemblea de Sindicat, ja que els patrons no apliquen l'augment del 15 per cent decretat per la Generalitat (15), o el dels 745 forns de pa que decideixen des del principi la socialització i el tancament d'alguns establiments (16). La decisió adoptada es formulava així: "En la última assemblea celebrada en el Teatro Olimpia, e interpretando el sentir de toda la clase, acuerdan unánimemente socializar la panadería y nombrar una ponencia para que se emita informe (...). Esta ponencia se propone apartarse de cuanto huelga a reglamento o codificación (...)" (17). O el dels tallers del Sindicat de la Pell, que també ho subscriuen el mes de setembre (18). Per aquestes raons, entenen els militants de la Pell que s'ha de procedir a la socialització i no a la col·lectivització: "(...) Teniendo en cuenta los hechos consumados, como el del Sindicato de la Piel, que está socializado, no colectivizado, porque entiende que no vale la pena anular al patrón, para crear 10, 20, 100 o 1.000 que defienden sus intereses creados (...). Ya no es cuestión de engañarnos, camaradas, sabemos donde vamos, sólo hace falta decirlo con sinceridad y nobleza. Resolvamos de una vez este asunto que ya está resuelto en nuestras assembleas y Plenos Regionales, y en la práctica por nuestros Comités de control. Así es que hay necesidad de socializar rápidamente la producción y consumo, para ir de lleno a otras cuestiones, a otros problemas de coordinación, para la nueva economía" (19). En el cas del Sindicat Únic de la Fusta es dóna una gran preponderància al paper del Sindicat com a coordinador dels treballs de la multiplicitat de tallers existents en el seu ram, i es creen, a partir d'ells, tallers confederals. Al mes de desembre del 1936 es podien comptabilitzar 52 tallers, nou botigues i un magatzem (20). Entre les consignes que havien de guiar l'activitat d'un bon revolucionari, el Sindicat Únic de la Fusta destacava la coordinació de l'economia des del Sindicat, controlant comandes, incorporant militants a la vida sindical revolucionària o traslladant companys tècnics de la seva empresa als tallers confederals. El punt cinquè deia: "La Junta está facultada para requerir a todos los militantes que entienda son necesarios para incorporarlos a la vida activa sindical revolucionaria" i en el punt sisè manifestaven:

“Todos los compañeros cualificados como técnicos que, a juicio de la Junta y Comisiones Técnicas sean necesarios, serán sacados de la casa que trabajan para ponerse al frente y colaborar en nuestros talleres confederales” (21). En aquest cas es prioritza el paper rector del Sindicat des d’un bon inici.

En canvi, en els sectors productius formats per empreses de més gran envergadura es potencia inicialment el control obrer i l’adaptació a la producció de guerra, per passar en una segona etapa a plantejar la col·lectivització. És a dir, en el primer mes s’intervenien i *a posteriori* es procedeix a la confiscació. En aquest sentit actua el Sindicat Únic de l’Art Fabril i Tèxtil de Barcelona, que rebutja totalment implantar la socialització amb els següents arguments: “(...) Informa la mesa y cree que en el momento actual nosotros no tenemos que ir a lo expuesto por el compañero toda vez que los Comités superiores, junto con la Generalitat y el Comité de relaciones procurarán ir a la susodicha socialización, como quiera que esto requiere el nombramiento de ponencia para estudiarlo bien detalladamente, sería perder el tiempo que el asunto lo sigamos discutiendo” (22). En comptes de prendre iniciatives unilateralment, la militància sindical opta en aquest sector per esperar les orientacions dels òrgans superiors de l’organització, i del seu pacte amb les altres forces polítiques. Ben aviat aquest Sindicat forma el seu Comitè Regional de Relacions per constituir una primera vinculació econòmica de la branca tèxtil a Catalunya, composta per uns seixanta Sindicats a finals de setembre. El Comitè especificava les tasques a dur a terme pels Comitès de control des del punt de vista de la producció i l’administració de les empreses. A la majoria de poblacions catalanes té lloc la col·laboració amb els tècnics, exceptuant Mataró, on els Comitès estan sota la fiscalització dels treballadors manuals. A Barcelona, com que és molt difícil un control rigorós, s’edita un fullet informatiu que dóna instruccions sobre la manera com havien de funcionar els Comitès de control. Es recomanava fer una composició de manera proporcional segons la importància dels Sindicats, i respectar les minories que havien d’estar representades als Comitès. El Comitè de relacions, a finals de setembre, decidia elaborar una ponència per homogeneïtzar el procés, ja que hi havia una certa desorientació perquè “en cada fábrica se regulariza según el criterio que le merece la situación en que se halla colocada

nuestra industria” (23). La col·lectivització en el sector metal·lúrgic també es produeix ben avançat el mes de setembre. A Barcelona, al mes d'octubre només es podia considerar com un procés amb un ritme progressiu d'implantació, però encara no acabat. Tanmateix, la coordinació productiva regional també va ser un aspecte que es va tenir en compte a partir del mes de setembre per donar pautes generals a tota la branca (24).

De fet, el tret més rellevant dels primers dos mesos va ser la disparitat en les respostes organitzatives per endegar la producció interrompuda pel moviment. La resposta depenia dels militants dels Sindicats sense seguir cap pla homogeni. És a finals de setembre quan està a punt de promulgar-se el decret de Col·lectivitzacions i Control Obrer de la Generalitat (25), quan des de les instàncies superiors de l'organització comencen a donar-se orientacions precises sobre la manera organitzativa a adoptar. En aquest sentit, el Congrés Regional de Sindicats emet un dictamen en què s'estudien les normes a seguir per col·lectivitzar l'economia. La ponència recomanava, respecte a les activitats industrials, anar “a la colectivización integral de todas las empresas, si bien aquella colectivización deberá realizarse de una forma gradual y progresiva, teniendo en cuenta que las circunstancias de orden interno y externo exigen que la colectivización de la industria se realice de acuerdo con estas directrices” (26). Per a la banca, acceptar el punt de vista del Consell d'Economia de la Generalitat, és a dir, intervenir mitjançant Comitès obrers de control i no col·lectivitzar, i per al comerç, la col·lectivització integral. A la ponència presentada al Congrés celebrat a València el 4 d'octubre del 1936, redactada per membres d'UGT i CNT, també es ratificava aquesta actitud: “(...) Las soluciones de tipo colectivo que deben adoptarse habrán de tender con todas sus fuerzas hacia la socialización de la industria, por el camino más corto y seguro, que es la aspiración de toda la clase trabajadora. Con eso entendemos que la labor primera a realizar es la de transformar los Sindicatos de órganos de lucha por las reivindicaciones inmediatas que son, en órganos de dirección capaces de llevar adelante la industria (...). No debe limitar las expansiones que del aspecto colectivo se hayan realizado. Debiéndose, por ello, respetar todas las industrias ya socializadas, si bien para proceder a nuevas incautaciones se habrá de consultar al organismo regulador

que en plano general se debe establecer (...) (27). Aquests primers comentaris dels Comitès de relació entorn de la col·lectivització, preludi de la seva formulació legal, van anar gairebé sempre acompanyats per recomanacions explícites sobre disciplina i seriositat a la feina; ja el 29 de setembre, el Comitè Regional feia una crida als Sindicats i poble de Catalunya perquè ningú no presentés peticions de millora (28). La Federació Local, el 13 d'octubre, establí les consignes que havien de ser fixades àmpliament en tallers, fàbriques i obres. Entre altres advertències, hi havia el fet de no presentar noves bases de treball, en el cas de la producció de guerra, ja fos directa o indirecta i la impossibilitat que s'exigissin les bases de treball, ni en salari, ni en la jornada. No pagar suplementos per hores extres, impossibilitat de negativa dels treballadors davant d'una feina determinada i, per últim, intensificar la producció per sobre de la d'abans del 19 de juliol: "Trabajar, producir y vencer", com també anul·lar les festes entre setmana (29). És a dir, una sèrie de mesures que sobretot exigien l'acceptació per part de la classe obrera, d'un enduriment de la vida laboral com a sacrifici necessari per guanyar la guerra. La crida de la Federació Local de Sindicats Únics de Barcelona, tres dies després, és prou expressiva en aquest aspecte: "Hay que trabajar de día y de noche, las horas que sean necesarias; hay que producir con intensidad, sin pensar en beneficios de orden particular o personal. Los Comités y delegados de fábricas, talleres, obras, campos, etc. tienen plenas facultades para exigir que en los lugares de producción no se confunda libertad con libertinaje. El interés colectivo, mientras dure la guerra, está por encima de todas las conveniencias individuales (...). Todos debemos acostumbrarnos a la idea de que la revolución no podrá triunfar hasta que no se gane la guerra. Terminada ésta (...) tendremos el camino libre para todas las experimentaciones de utilidad colectiva" (30).

Una altra de les qüestions que queda àmpliament reflectida a partir del mes d'octubre en les recomanacions públiques dels militants més destacats o els Comitès superiors va ser el fet de garantir la unitat d'acció entre les forces antifeixistes aconseguida després del 19 de juliol. I dins d'aquesta unitat, ampliar tot el que sigui possible la unitat de les organitzacions sindicals, la fusió dels seus interessos (31).

9.2. L'homogeneïtzació del procés. La legalització mitjançant el decret de col·lectivització i control obrer

El 24 d'octubre es promulga el decret de col·lectivització i control obrer del Consell d'Economia de la Generalitat, decret que legalitzava el conjunt de formes organitzatives aparegudes durant els mesos d'agost i setembre. El decret, fruit de les llargues discussions entre les forces polítiques i sindicals presents al Consell d'Economia, representava el punt de transigència o pacte entre totes aquestes. Malgrat el caràcter col·lectivista implícit, el decret es va decantar per un model d'economia dirigida, que unificava i regia el variat ventall de concrecions econòmiques existent. Així, doncs, el centre de gravetat de l'economia quedava definitivament situat en el Consell d'Economia de la Generalitat, el qual coordinaria totes les experiències col·lectivistes catalanes. El decret s'ha interpretat generalment pels apòlogistes de la revolució anarco-sindicalista com la legalització i institucionalització de les realitzacions obreres fetes fins al moment (32). Per a altres autors, va ser el resultat d'un acord difícil i necessari entre les forces presents al Consell d'Economia de la Generalitat per coordinar l'activitat econòmica (33). Per a J.M. Bricall, el decret va ser el producte de l'orientació del sindicalisme en el seu vessant reformista. Nosaltres creiem que, a més a més, va representar un clar intervencionisme estatal en la vida de les empreses i que, a causa de l'afany col·laboracionista dels Sindicats, i en especial de la CNT, el decret va anticipar-se a un pla sindical, en donar una normativa legal que unifiqués i coordinés dins d'un mateix criteri les diverses experiències que s'anaven realitzant, ja que l'organització confederal no havia donat pautes homogeneïtzadores. Els Sindicats accepten formalment la promulgació del decret. Tanmateix, posen a discussió de la militància la forma en què han d'adaptar-se a les empreses (34). Malgrat que no hi hagués una oposició públicament manifesta, a les empreses es critiquen certs aspectes del seu articulat, com ara la desaparició del paper dels Comitès sindicals d'empresa, per tant, de la fiscalització sindical de la gestió (35). Els sectors on s'havia iniciat la socialització des d'un principi, encara que acceptaven la seva regulació, manifestaven algunes reticències. Com a mostra, els comentaris d'un militant del Sindicat de la Pell a una emissora de ràdio: "La eficacia y la bondad de este decreto consiste en que pone

en manos de los obreros los medios para saber de una manera exacta la situación de la industria a que pertenecen, a la par que le concede autoridad por sus asambleas para subsanar las anomalías, equivocaciones y defectos que pudieran existir en sus instituciones orgánicas (...). Una laguna llena de suspicacias es el completo olvido en que incurre el articulado del tal decreto referente a dar personalidad y autoridad a las organizaciones sociales, y ello nos hace pensar si se intenta una anulación progresiva, o bien un deseo premeditado de romper este contacto directo de Sindicato a fábrica y taller que permite nuestra unidad de acción y nuestra misión a cumplir en las comisiones de Control y Administración. Se nos alegrará que los Comités superiores están constituidos por todas las fuerzas políticas y sindicales, pero el interventor que señala el artículo 15 del decreto podría nombrarse de acuerdo con la central sindical o sindicales respectivamente, con derecho a presentar dos candidatos” (36). En definitiva, les centrals sindicals van ser representades en els Consells Generals d’Indústria, és a dir, únicament en els nivells superiors de l’estructura econòmica catalana. La presència sindical entre els membres del consell d’empresa no va ser regulada en el decret, de manera que es va convertir en una qüestió secundària que depenia dels treballadors de cada empresa. El Consell d’Economia ho concretava així: “Sempre que hi hagi lloc estaran representades proporcionalment les centrals sindicals” (37).

El decret va ser, així, el primer intent reeixit per part de les forces polítiques i sindicals no anarquistes del Consell de la Generalitat per limitar el poder sindical que la CNT posseïa i per centralitzar governamentalment l’economia catalana. La CNT accepta la normativa del decret i la supeditació del Sindicat a les funcions que li eren adjudicades, amb l’objectiu d’aconseguir una política unitària que garantis el funcionament eficaç del sistema productiu. La necessitat de l’ajut dels empleats tècnics i mercantils per dirigir la producció, que ja havia condicionat fortament la seva actitud col·laboracionista inicial, condicionava també la defensa del decret. De fet, darrere d’aquesta opció hi havia també la consciència de la falta de preparació dels Sindicats confederals per engegar una transformació radical de l’economia del país, tant per la manca de preparació tècnica com de maduració ideològica i organitzativa de la Confederació per coordinar la producció i l’economia en un espai territorial ampli. Els

comunicats dels Comitès de relació que sorgeixen després del decret comencen a al·ludir a la necessitat d'homogeneïtzar els processos viscuts a les empreses i a la millora de l'esperit solidari. En definitiva, aquests aspectes reforcen la necessitat d'unificar, mitjançant la legislació acabada d'aprovar, el funcionament de la nova economia. És força exemplificador el comunicat que el Comitè Regional emet el 5 de novembre, en el qual es critica directament la trajectòria anterior: "(...) Desde el 19 de julio parece que cada cual interpreta que la revolución se ha hecho y se está haciendo PARA ÉL (...). Desde el 19 de julio han aumentado los que danzan sin hacer un trabajo útil. Desde el 19 de julio muchos Comitès de fábrica, empresa, delegados, dan demasiadas vueltas, se pasean demasiado y no están el tiempo debido ocupando el lugar que deben al pie de la máquina. Desde el 19 de julio las comisiones se han multiplicado. Por cualquier cosa hay desplazamientos, visitas, etc. El noventa por ciento de las comisiones que se realizan, antes se liquidaban por medio de la correspondencia, o después de las horas de trabajo. Hoy se hace todo durante las horas de producción (...). Desde el 19 de julio los gastos son excesivos. Antes se gastaba menos (...). Pero hay que impedir, sea como sea, que se creen nuevos parásitos y NUEVOS RICOS (...). AUTORIDAD, DISCIPLINA, RESPONSABILIDAD" (38).

Uns quants dies més tard, el Comitè Regional de Catalunya reincidia en la necessitat d'una gran disciplina per guanyar la guerra: "Hay que trabajar con responsabilidad, sin descanso si es preciso (...), se gana haciendo sacrificios..." (39). Aquestes crítiques tan dures no van procedir únicament dels Comitès superiors. L'àmbit pròpiament sindical també es va fer ressò d'aquesta opinió: "Generalmente no existe disciplina en los lugares de producción. A un patrono lo han sustituido unos cuantos. Hay que respetar un orden, el nuevo, pero un orden para producir. Apenas nos hemos preocupado de formar cuadros ejemplo de austeridad, integridad moral, de actividad creadora" (40). A partir del mes de novembre, una sèrie de qüestions apareixen contínuament en els editorials del *Boletín de Información CNT-FAI*, la qual cosa ens mostra l'orientació que els Comitès superiors de relació volen imprimir al procés. D'una banda, la necessitat d'unitat en totes les esferes de la vida social, inclosa de manera notable l'àrea econòmica, referida, en aquest cas, a la col·laboració amb la UGT (41). Fins i tot en

aquest mes de novembre, les mateixes joventuts llibertàries també havien iniciat un procés de confluència amb les joventuts socialistes en acordar l'aliança revolucionària CNT-UGT en un Ple regional i posteriorment en crear un Comitè d'enllaç (42). En segon lloc, les contínues referències a la disciplina i al sacrifici per guanyar la guerra, com ara l'exigència de disciplina manifestada per Joan Peiró en una conferència a València (43), o les conclusions extretes del Ple Regional de Sindicats, que uneixen a la necessitat de disciplina la de col·laboració: "La colaboración refrendada por todos los obreros afiliados a la Confederación Nacional del Trabajo será una garantía para que la disciplina, que siempre ha sido norma en la organización, se convierta en un anhelo", i altres nombrosos articles i xerrades radiofòniques (44).

9.3. Novament el Sindicat. El plantejament de la remodelació sindical

És a partir del mes de desembre quan, de manera intensa, es comença a remarcar molt la importància del Sindicat com a coordinador de l'economia. Els editorials del *Boletín de Información CNT-FAI* són força eloqüents pel que fa a això: "La economía sindical, llave del triunfo. El Sindicato, factor de guerra y de paz. La economía sindical se impone" (45), com també els nombrosos articles que també hi apareixen, els quals donen les pautes de la construcció d'una economia sindical: "La economía sindical, La distribución, corresponde a los Sindicatos. Sugerencias a los grandes problemas: La organización sindical, factor revolucionario. La economía y la revolución. Aclaraciones sindicales. La economía debe ser el espejo de la revolución. El Sindicato, alma de la revolución y crisol de la economía" (46). Ja el mateix Comitè Nacional, el 27 de novembre, havia remarcat en una consigna àmpliament difosa la importància de l'economia en el guany de la guerra (47).

A què es deu, en aquest moment, aquesta insistència en el paper que ha de tenir el Sindicat en el procés de coordinació de l'activitat econòmica? Aquestes manifestacions s'han d'interpretar diferencialment segons la naturalesa de l'emissor. En cas d'incloure's en comunicats oficials, mostren la intenció dels Comitès superiors de la CNT de

refermar l'organització federal de la CNT en l'aspecte professional, a fi d'estar preparats per coordinar l'economia catalana i no caure, sense poder-ho evitar, en la coordinació governamental. El que es pretén és adaptar l'estructura dels Sindicats a una nova tasca, la de coordinar l'economia col·lectivitzada, i aquesta coordinació només podia aconseguir-se mitjançant la creació de les Federacions i Sindicats d'Indústria. Tots aquests comentaris a la premsa pretenen crear un estat d'opinió favorable a l'aplicació de la remodelació aprovada el 1931. Pels Comitès de relació, malgrat l'existència de la coordinació de l'economia catalana per mitjà dels organismes creats pel decret de col·lectivització, la potenciació de l'estructura sindical i, per tant, la capacitat de ser eficaços com a articuladors de l'economia combinada amb l'aproximació a la UGT com a organització més afí, podia fer guanyar a les centrals sindicals, i en especial a la CNT, preponderància en la vida econòmica del país. La progressiva reconstrucció de l'Estat i els primers conflictes entre les forces presents en els òrgans de poder legals comencen a fer necessària, al mes de desembre, aquesta estratègia de reforç sindical. A més a més, era la fórmula natural per garantir una societat revolucionària una vegada guanyada la guerra. Els sectors més radicals, molt més rotunds a l'hora de criticar la conjuntura, donen suport sobtadament a la necessitat de remodelar-se sindicalment per coordinar l'economia mitjançant l'aplicació de les Federacions i els Sindicats d'Indústria. Per aconseguir la desitjada socialització admeten, per primer cop en la seva trajectòria, la necessitat d'aquesta alternativa organitzativa per disposar d'organismes eficaços de caràcter sindical. L'estructuració per mitjà de Federacions d'Indústria, tan bandejada anteriorment, és ara presentada com un pas previ i inevitable per tal d'accedir a la socialització. El 19 de desembre, una crida de la FAI remarca la perillosa situació en què es troba el moviment llibertari: "(...) Y baste decirlo, camaradas, que se quiere ensayar para ganar la guerra, un gobierno fuerte con plenos poderes, una dictadura antifascista (...). Nuestra llamada: (...) DICTADURA NO! (...)" (48). El Ple Regional de Grups Anarquistes, per altra banda, aprovava en el punt cinquè l'estreta vinculació entre la socialització i els Sindicats d'Indústria: "La socialización del trabajo reclama la intervención amplia de los obreros organizados (...). Las colectivizaciones parciales, si también ponen en manos de los obreros el taller o las

fábricas, no significan la intervención sindical en toda su amplitud. Organizados los Sindicatos por industrias, cada una de éstas se enlaza a las demás federativamente. Se organiza el trabajo, se estudian los problemas técnicos, se hace todo directamente por el Sindicato (...). La sindicalización de la industria se impone como paso previo a la socialización (...)" (49). Abad de Santillán, en una conferència celebrada a finals de desembre, expressa amb tota cruesa la situació sindical: "Hemos abandonado como trastos viejos los Sindicatos y hemos perdido así nuestra base legítima, la única que puede darnos el poder (...). Se comienza a ver un cambio favorable hacia la vuelta a los Sindicatos, hacia las agrupaciones por industrias (...)" (50). En definitiva, s'està efectuant un viratge per potenciar els Sindicats com a coordinadors de l'economia; per part d'uns sectors, com una proposta radical d'organització, i pels Comitès de relació, com un reforç de l'articulació per mitjà del decret. Aquest procés comportarà posteriorment un gran nombre de contradiccions i una evolució incerta. Però la remodelació de l'estructura sindical, sempre ajornada, i l'aplicació de les Federacions d'Indústria finalment es faran realitat.

Els sectors que inicialment havien dut a terme la socialització manifestaven també, en els seus comentaris a la premsa confederal, les deficiències del model col·lectivista davant de la socialització, i feien referència a la indiferència i absentisme dels Comitès d'empresa i Comitès obrers de control, i a l'absència de solidaritat que demostraven els sectors productius entre si. El Sindicat de la Fusta acabava un d'aquests articles en aquest sentit: "Nosotros aceptamos la colectivización de todas las industrias, pero con una sola caja" (51). Per tant, per primera vegada dins de la Confederació, hi ha unanimitat a l'hora de pretendre implantar els Sindicats i les Federacions d'Indústria, amb diferents intencionalitats estratègiques, evidentment, aspecte en què ja entrarem més endavant, quan profunditzem en el tema de la socialització, el 1937.

9.3.1. La implantació de les Federacions i Sindicats d'Indústria

L'articulació de la vida econòmica catalana, dins de les dificultats pròpies de la guerra, va ser el detonant perquè es plantegés seriosament la necessitat d'un procés de remodelació de l'estructura sindical. "La CNT pone en marcha las Federaciones de Industria para evitar que cada cual ande por su lado. Pero no se conforma con esto, sino

que para que el esfuerzo de todos sea eficiente, organiza el Consejo Nacional de Economía, organismo aglutinador de todas las Federaciones y, de esta forma, ningún individuo, ni ningún Sindicato, ni siquiera ninguna Federación, dentro de la CNT, es dueño de nada por separado, sino que ésta es una gran colectividad donde todos participan por igual de derechos y deberes, acabando con esto con todas las desigualdades en el orden económico que puedan existir de industria a industria o de individuo a individuo (...)" (52). En definitiva, les raons que es van esgrimir per iniciar la constitució dels Sindicats i les Federacions van ser, en primer lloc, l'absència d'un pla econòmic articulat a cada branca productiva que possibilités una coordinació de les necessitats econòmiques de cada sector. En segon lloc, les diferències en l'estat financer de les empreses i la desigualtat existent entre elles, que impossibilitava aconseguir la solidaritat necessària dins de cada sector; i, en tercer lloc, la manca de protagonisme dels Sindicats en la coordinació de l'economia -únicament es manifestava a través del Consell d'Economia i els Consells Generals d'Indústria i el fet que aquesta falta de protagonisme es relacionés amb l'absència d'uns mecanismes de relació professional entre els Sindicats que possibilitessin una coordinació efectiva. Aquesta campanya constatada a la premsa, a la qual hem al·ludit, va anar acompanyada de la discussió, en el si dels Sindicats Únics de Barcelona, sobre la manera com s'havia d'aplicar aquesta remodelació sindical. No era aquest el primer pas per intentar connectar regionalment i nacionalment l'economia d'una mateixa branca productiva. Un mes abans, etapa prèvia a aquesta implantació, s'havia dividit la regió catalana en zones industrials, i el Comitè Regional havia posat a discussió dels Sindicats, després del fracàs dels Comitès Provincials, si els Comitès de zona havien de ser el nexa de relació entre el Comitè Regional i els Sindicats pels efectes econòmics i pels efectes organitzatius en casos excepcionals (53). També en alguns Sindicats Únics s'havien constituït els Comitès Regionals de Relacions econòmiques per relacionar Sindicats de la mateixa branca (54).

La cronologia d'aquest procés d'adaptació va ser la següent:

3/11/1936: Es distribueix Catalunya en nou zones industrials.

10/12/1936: S'estudia, en el si dels Sindicats Únics la ponència per a l'estructuració dels Sindicats en Sindicats d'Indústria, tractada dies abans d'un Ple de Sindicats.

28/12/1936: En un Ple Nacional de Regionals es proclama la necessitat de les Federacions d'Indústria. Prèviament, una circular del Comitè Regional pregunta als Sindicats sobre la necessitat que les Federacions d'Indústria acoblin els seus efectius coordinant els esforços de tots.

12/1/1937: Una ponència formada per representants de tots els Sindicats Únics de Barcelona presenta un dictamen per a l'estructuració dels Sindicats d'Indústria a fi de ser debatut en els Sindicats.

24-30/1/1937: Se celebren una sèrie de Plens Locals on es discuteix el dictamen i les esmenes al *Projecte d'estructuració dels Sindicats d'Indústria*.

26/2/1937: S'aprova en un Congrés Regional l'estructuració dels Sindicats d'Indústria i la constitució dels Consells Confederals d'Economia, Control i Estadística.

13/4/1937: En un Ple de Locals i Comarcals es ratifiquen els acords del Congrés.

La nova remodelació sindical: ponències i dictàmens

Les Federacions Nacionals d'Indústria, com ja sabem, havien estat aprovades en el Congrés Nacional del Conservatori de Madrid el 1931, a partir de la presentació d'una ponència redactada per Joan Peiró. Els objectius dels Sindicats d'Indústria i Federacions van ser definits en aquell moment com els de "reunir a todos los Sindicatos de la Industria que ellos representan y coordinar su acción sobre el terreno técnico, económico y profesional sin que les sea permitido invadir otras zonas de la actividad sindical de orden general, cuyas funciones competen completamente a los Sindicatos y a los organismos federados y confederados no industrialistas" (55). Es referia, evidentment, a les competències dels Sindicats, de les Federacions Locals, Comitès Regionals i Comitè Nacional. La seva estructuració es feia a partir de les zones, districtes, localitats, comarques, regions i nació, com una estructura paral·lela a la ja existent a

l'organització cenetista. El nexa d'unió de les Federacions Nacionals d'Indústria i l'organització territorial de la CNT es reglamentava per mitjà dels Consells d'Economia. Aquesta remodelació, que del 1931 a la guerra només s'havia dut a terme en cinc casos (56), en el moment del seu nou plantejament a l'organització, el desembre del 1936, pren com a base la mateixa formulació de Joan Peiró. Tota la sèrie de problemàtiques que es deriven de la creació dels Sindicats i les Federacions encara no havien estat definides i havien de concretar-se en aquell moment.

En primer lloc, com havien de constituir-se els Sindicats d'Indústria? És a dir, a partir de la definició, de quines indústries bàsiques o activitats, i com en el seu si havien d'integrar-se les actuals Seccions sindicals en vigència. En segon lloc, ¿quins serien els organismes d'ordre econòmic i tècnic que regirien les Federacions Regionals i Nacionals, a cada nivell de l'organització? Calia dur a terme tota aquesta tasca que s'havia obviat fins aquell moment, enmig d'una situació de conflicte bèl·lic i amb una gran urgència. El que es pretenia durant la guerra era adequar l'estructura de l'organització sindical a la industrial. Per tant, calia elaborar dictàmens i ponències amb urgència per tal de posar-los en vigor com més aviat millor. Com veiem a la cronologia, el 12 de gener es presenta als Sindicats de Barcelona el dictamen definitiu per a l'estructuració dels Sindicats d'Indústria, que havia estat elaborat per un delegat de cadascun dels Sindicats de Barcelona i que havia de ser aprovat per les assemblees dels Sindicats Únics abans del Ple Local. En la conclusió, la comissió que l'havia elaborat vinculava clarament el tema de l'estructuració sindical amb la consecució, a mig termini, de la desitjada socialització dels béns de producció i consum.: "El Sindicato, Sindicato, Sindicato, siempre el Sindicato; base, médula, nervio, sostén de nuestra futura economía, como lo ha sido de nuestra organización. Consecuencia inmediata de todo, será la de variar la estructura y fines de la Federación Local, y aun de los Comités Regionales y Nacional, que han de integrarse, aparte de sus elementos propios, en el orden sindical del Comité de Economía, laboratorios de investigación, ensayos y análisis, técnicos, etc. (...). Esta ha sido la idea madre que ha guiado nuestras deliberaciones: Socializar de una manera integral la producción y la distribución, por medio del único órgano adecuado: el Sindicato (...)" (57). En aquest projecte, que la